

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ВАДИМА ГЕТЬМАНА»

ЗАСАДИ ТА ІНСТРУМЕНТИ АКТИВІЗАЦІЇ ФІНАНСОВОГО ВПЛИВУ НА СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК УКРАЇНИ

***Збірник матеріалів
Всеукраїнської міжузівської
наукової студентської конференції***

20 березня 2009 р.

УДК 336.1
ББК 65.261я431
3-41

3-41 **Засади та інструменти активізації фінансового впливу на соціально-економічний розвиток України** : зб. мат. Всеукр. міжвуз. наук. студ. конф. [Київ, 20 берез. 2009 р.]. — К. : КНЕУ, 2009. — 146, [6] с.

ISBN 978-966-483-167-0

У збірнику розглянуто засади бюджетної системи і бюджетної політики, проблеми оптимізації податкової системи та розвитку фінансового ринку України на основі тез доповідей учасників конференції — студентів із багатьох вищих навчальних закладів України.

УДК 336.1
ББК 65.261я431

Редакційна колегія

Савчук В.С. — член-кореспондент НАН України, проректор з наукової роботи ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана»; **Федосов В.М.** — професор, д.е.н., завідувач кафедри фінансів ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана»; **Опарін В.М.** — професор, к.е.н., заступник завідувача кафедри фінансів ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана»; **Хлівний В.К.** — професор, к.е.н., декан фінансово-економічного факультету ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана»; **Золотько І.А.** — к.е.н., професор кафедри фінансів ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана»; **Сафонова Л.Д.** — к.е.н., доцент кафедри фінансів ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана»; **Дегтярєва Н.В.** — к.е.н., доцент кафедри фінансів ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана»; **Кондратюк С.Я.** — к.е.н., доцент кафедри фінансів ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана»; **Радзівська В.М.** — к.е.н., доцент кафедри фінансів ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана»; **Гладченко Л.П.** — к.е.н., доцент кафедри фінансів ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана»; **Бабенко А.С.** — к.е.н., доцент кафедри фінансів ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана»; **Жибер Т.В.** — к.е.н., доцент кафедри фінансів ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана»; **Малік С.О.** — к.е.н., старший викладач кафедри фінансів ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана»; **Коломісць Г.Б.** — старший викладач кафедри фінансів ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана»; **Пислиця А.В.** — старший викладач кафедри фінансів ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана».

Примітка. Думка редакційної колегії може не збігатися з думкою автора. Відповідальність за зміст викладеного матеріалу несуть автор та науковий керівник.

Рекомендовано до друку Вченою радою КНЕУ
Протокол № 6 від 26.02.09

Адреса редакційної колегії:

03680, Україна, м. Київ, просп. Перемоги, 54/1
Державний вищий навчальний заклад «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана»

ISBN 978-966-483-167-0

КНЕУ, 2009

ШАНОВНІ УЧАСНИКИ КОНФЕРЕНЦІЇ!

Ми з радістю вітаємо Вас у стінах державного вищого навчального закладу «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана». Кафедра фінансів, одна з найстаріших кафедр університету, кілька років тому започаткувала добру традицію проведення щорічної Всеукраїнської міжвузівської наукової студентської конференції. У цьому році вона відбувається в досить непрості для української держави, її економіки і фінансів часи. Ми щиро вдячні, що Ви завітали до нас, щоб обговорити результати своїх наукових досліджень у сфері фінансів, представити нові ідеї, оригінальні підходи, нестандартні висновки, нове бачення проблем і перспектив сучасного механізму активізації фінансового впливу на соціально-економічний розвиток України. Ваше прагнення долучитися до наукових досліджень, які мають таке вагоме значення для забезпечення успішного і динамічного розвитку України — молодій незалежній демократичній країни, є надзвичайно важливим не тільки для реалізації творчого потенціалу молоді, але й для розвитку вітчизняної фінансової науки.

Україна як незалежна держава пройшла дуже незначний історичний період розвитку. Наше сьогодення — це епоха змін, час суспільного вибору, закладання підвалин майбутнього. Обґрунтування та вибір інструментів активізації фінансового впливу на соціально-економічний розвиток держави, здатних вивести країну з економічної і фінансової кризи, забезпечити сталий економічний і соціальний розвиток, екологічну безпеку, збереження і примноження надбань нинішніх поколінь для нащадків у майбутньому, є проблемою постійного пошуку з боку науковців і практиків.

Теоретичні ідеї, практичні рекомендації, наукові пошуки представників професорсько-викладацького складу кафедри фінансів нашого університету сьогодні створюють значний вплив на зміст фінансової освіти, розвиток фінансової науки, функціо-

нування фінансової системи України. Ми прагнемо залучити найкращих, найталановитіших представників українського студентства для збагачення наукового потенціалу нашої країни. Запрошуючи Вас до участі у Всеукраїнській міжвузівській науковій студентській конференції, ми сподіваємося, що отриманий досвід стане стартовим майданчиком для подальших досліджень, пошуків, роздумів, дозволить збагатити у майбутньому наукові досягнення вітчизняної фінансової науки. Приймаючи участь у наукових дослідженнях, пропонуючи оригінальні ідеї, нестандартні погляди та підходи щодо їх вирішення, Ви сприятимете відродженню України, її поступу до високих стандартів забезпечення гідного людського життя.

Бажаю Вам успіхів, цікавих дискусій, наукових відкриттів і практичних здобутків!

Ректор ДВНЗ «Київський національний
економічний університет імені Вадима Гетьмана»,
д-р екон. наук, професор, академік АПН,
Заслужений діяч науки і техніки України,
Герой України

А. Ф. Павленко

А. В. Арнаут
«Фінанси», IV курс
*Первомайський факультет Харківського державного
університету харчування та торгівлі*
Науковий керівник — к. е. н., доцент Філіпішина Л. М.

НАПРЯМИ РЕФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

Національна фінансова система почала формуватися після проголошення незалежності України. Як свідчить зарубіжний досвід, побудувати ефективну фінансову систему можна за період 50—100 років. Виходячи з цього, фінансова система України перебуває на стадії формування і, відповідно, характеризується низкою проблем, які потрібно вирішувати для забезпечення стабільного розвитку національної економіки, покращення рівня життя населення.

Дослідженням сутності фінансової системи, її внутрішньої структури присвячена достатня кількість праць вітчизняних науковців, зокрема О. Д. Василика, В. Н. Опаріна, Г. І. Башнянина, М. М. Александрова та ін. [1; 2]. Однак у науковій літературі повною мірою не розглянуті питання стосовно напрямів реформування фінансової системи.

На сьогодні загрозою для стабільного функціонування національної фінансової системи є:

- незбалансованість рівня розвитку її окремих ланок;
- централізація фінансових ресурсів;
- тінізація й неофіційна доларизація державної економіки;
- недосконалий розвиток фінансового ринку;
- недовіра населення до фінансового сектора економіки;
- недостатня дієвість національних банківської і страхової систем.

З метою усунення вищезгаданих проблем запропоновано такі напрями реформування фінансової системи України:

- побудова фінансового сектора економіки за британським типом, що передбачає модель фінансової системи, оснований на ринкових принципах;
- удосконалення організаційної структури фінансової системи завдяки створенню єдиної системи управління та контролю за фінансами;

— забезпечення однакового рівня правового, організаційного розвитку складових ланок фінансової системи;

— створення фінансового механізму, здатного забезпечити ефективне втілення в життя фінансової політики та підвищити фінансову безпеку держави;

— розробка та прийняття п'ятирічних бюджетів, які будуть гарантувати стабільність основних складових фінансової політики на середньострокову перспективу;

— реформування системи оподаткування в напрямі послаблення податкового тиску і наближення її до вимог Європейського Союзу;

— упровадження кредитно-рейтингової системи, що дасть змогу здійснювати оцінювання ризиків вкладення капіталу і буде сприяти економічному розвитку держави і фінансового ринку.

Література

1. *Василик О. Д.* Теорія фінансів: Підручник. — К.: НІОС, 2000. — 416 с.

2. *Опарін В. М.* Фінанси (Загальна теорія): Навч. посіб. — К.: КНЕУ, 2005. — 164 с.

3. *Парубець Ю. С., Стеблюк М. И.* Реформирование финансово-кредитного механизма в условиях рыночной трансформации экономики // Збірник матеріалів II Міжвузівської науково-практичної конференції студентів та молодих вчених. — Донецьк, 2008. — С. 68—71.

К. Ф. Артеменко

«Фінанси», V курс

Полтавська державна аграрна академія

Науковий керівник — ст. викладач Безкровний О. В.

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ФІНАНСОВОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ ЇЇ ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ

Фінансова політика — це сукупність фінансових (розподільчих і перерозподільчих) заходів, які здійснює держава через фінансову систему.

Загальною тенденцією сучасного розвитку України є підвищення ролі фінансів у механізмі державного регулювання економіки.

Макроекономічне регулювання фінансової політики може здійснюватись у формах оподаткування і субсидування, а також прямої заборони, кількісного лімітування або процедури офіційного схвалення способів організації фінансових відносин у суспільстві з метою коригування приватних планів економічних суб'єктів шляхом адміністративної зміни вигід і затрат. Об'єктом державного впливу є фінансові ресурси господарюючих суб'єктів. У такий спосіб держава здійснює спробу відтворювати результати функціонування ринку через використання фінансових механізмів. Важливо, що за умови проведення такої політики ресурси направляються, у першу чергу, до тих сфер і на ті потреби, які впливають на тип економічного розвитку країни.

Важливим резервом залишається перерозподіл ресурсів між видатковими статтями бюджету та відмова від фінансування частини загальнодержавних програм, не пов'язаних із стратегічними пріоритетами. В зв'язку з цим, необхідно зупинити негативну тенденцію зростання сукупних державних витрат по відношенню до ВВП та прискорити темп його приросту за рахунок стимулювання впровадження інноваційної моделі економічного зростання, що підвищить конкурентоспроможність національної економіки.

На сьогодні Україна не має повноцінного ринку праці через те, що такий надзвичайно важливий ресурс, як робоча сила, не отримує відповідної вартісної оцінки. Це суттєво обмежує можливості ефективного використання, тим більше, що ціни на інші ресурси вже давно досягли світового рівня. Ця суперечність є значною перешкодою на шляху до економічного зростання, особливо якщо врахувати наявний рівень кваліфікації робочої сили. Таким чином, у соціальній сфері необхідно прискореними темпами ліквідувати штучне заниження вартості робочої сили, якісно перебудувати політику доходів населення, підвищити реальний рівень оплати праці і соціального забезпечення.

Вирішення проблеми обмеженості ресурсів в Україні має бути сконцентровано, на наш погляд, у наступних напрямках, а саме: збільшення обсягів бюджетного інвестування; стимулювання різних форм акумулювання коштів; досягнення симетричності між потоком і структурою заощаджень та інвестицій; використання потенціалу зовнішніх запозичень тощо.

Держава не може брати на себе завдання забезпечення економічного зростання тільки на основі державних інвестицій, але вона здатна в потенціалі можливостей позитивно змінювати структуру інвестиційного попиту та інвестиційної пропозиції за

рахунок фінансових ресурсів. Йдеться про державне підкріплення ринкової сфери мобілізації ресурсів системою стимулів, податкових і процентних пільг, особливих кредитних умов, фінансових субсидій тощо з метою створення умов для максимально можливої прибутковості пріоритетних галузей економіки.

У цілому, слід зазначити, що визначальним фактором на шляху вдосконалення вітчизняної фінансової політики є необхідність забезпечення ефективної співпраці Міністерства фінансів України та НБУ у послідовному використанні наявних у їх розпорядженні механізмів, які необхідні для формування фінансових ресурсів і сприяють їх подальшому направленню на інвестиційні потреби. При цьому взірцем для української перспективи має стати проведення більш активної політики стимулювання економічного зростання та інвестицій з урахуванням досвіду інших держав.

А. В. Базавлук

*«Фінансовий менеджмент у сфері бізнесу», V курс
ДВНЗ «Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана»
Науковий керівник — к.е.н., доцент Бабенко А. С.*

УКРАЇНА СЬОГОДНІ — АРГЕНТИНА ВЧОРА: ПРОГНОЗИ І РЕАЛІЇ

Розвиток світової фінансової кризи 2008 року та економічне становище у світі сьогодні примушує задуматися над подіями, що відбуваються та зробити прогнози на майбутнє. На нашу думку, доцільним є дослідження досвіду попередніх років. Ми спробуємо провести паралелі між багатьма подіями, які відбувалися під час кризи в Аргентині і відбуваються в Україні зараз. Саме вони роблять для нас особливо важливим розуміння причин і наслідків аргентинської кризи. Тим більше, що за даними експертів ООН Україна очолює список країн, у яких прогнозують імовірність дефолта 2009 р.

Події, що відбувалися в Аргентині протягом 1998—2001 рр., нагадують події, що відбуваються в Україні протягом 2008—2009 рр.

Аргентина 2000—2001	Україна 2008—2009
З 1989 року, коли темпи річної інфляції в Аргентині склали 5000 процентів, майбутній батько аргентинського економічного дива Домінго Кавалло вводить систему прив'язки курсу песо до доллара США	Україна має доларизовану економіку з прив'язкою до долара США з початку 1990-х рр.
Кредити міжнародних фінансових організацій для підтримки економіки. Аргентинський уряд знов і знов звертався до МВФ за кредитами, у результаті чого розмір зовнішнього боргу країни склав \$ 132 млрд у 2001 році. Державний борг збільшився із 42,6 % від ВВП у 1998 р. до 51,1 % — у 2001-му.	Зростання зовнішнього боргу (переважно — приватних банків та корпорацій) до \$ 100 млрд до середини 2008 року. 16,4 млрд доларів від МВФ (рішення про його надання від 05.11.2008 р.) Державний борг збільшився із 7,6 % від ВВП у 2007 р. до 13,1 % — у 2008-му
Кримінальна складова політичного життя. Багато відомих політичних діячів, котрим ще нещодавно дякували за успіхи стабілізації, тепер звинувачуються у тяжких злочинах	Що ж стосується України, тут теж не обійшлося без криміналу в естаблішменті. Прикладом може стати порушення кримінальної справи проти голови Львівського апеляційного адміністративного суду
Індекс привабливості аргентинської економіки впав на катастрофічно низький рівень	Протягом вересня-грудня 2008 року світові рейтингові агентства переглянули національні рейтинги України з стабільних або позитивних на негативні
Вклади громадян у банках були частково замороженими	Введена в дію постанова НБУ № 319 «Про обмеження дострокового розірвання договорів закладами банківських депозитів і заморожування активів банків»
Валютні надходження в країну залежать в основному від експорту такої продукції, як метал, м'ясо, соя, добрива. Попит на дану продукцію на зовнішніх ринках різко зменшився	Україна також є експортно-залежною країною. Основними експортними галузями є: металургія, хімічна промисловість
Рівень безробіття досяг 20 %	За офіційними даними рівень безробіття в Україні у 2009 році становитиме 9 %. Але, на думку більшості експертів, він буде складати 18-20 %
Було оголошено рішення про скорочення держвитрат (скорочення заробітної плати держслужбовців) на 20 %, припинення виплат пенсій	Рішення про скорочення держвитрат на 20 % прийняте і в Україні
Доходність облігацій на борговому ринку зазвичай рахується за різницею між доходністю цінних паперів будь-якої країни та американських казначейських облігацій. У Аргентині, коли вона заявила про дефолт у 2001 році, така різниця складала всього 11,5 процентних пункти	У кінці 2008 року така різниця для українських облігацій досягла рекордних 27,38 процентних пункти. За 4 місяці цей показник збільшився втричі

Доцільно провести аналіз процесів в Аргентині того періоду, які в Україні вже починають з'являтися, але покищо не мають яскраво вираженої тенденції:

1) країну охопив імпорт. Відповідно місцеві виробники зазнали збитків, що обернулося ще більшим скороченням ВВП, недоотриманими податками та бюджетними труднощами;

2) експорт Аргентини став стрімко падати — її товари через дороговизну виявились неконкурентоспроможними;

3) почався відтік іноземних інвесторів;

4) у фармацевтичній промисловості було введено надзвичайне становище;

5) розширюється чорний ринок доларів США.

Якщо ж українська криза буде розвиватися по аргентинському сценарію, можна очікувати на появу подій, аналогічних тим, що відбувались в Аргентині у пік кризи, а саме:

1) паралізований малий та середній бізнес. Обороти роздрібної торгівлі скоротилися на 50—70 %;

2) курс на виплату зовнішніх боргів будь-якою ціною привів країну до соціального вибуху;

3) обраний тимчасово виконуючим обов'язки президента Адольфо Родрігес Саа оголосив, що країна припиняє виплату зовнішнього боргу;

4) було офіційно оголошено про девальвацію песо, яка покінчила із 10-літньою прив'язкою його до долара;

5) в обмінних пунктах курс песо визначається у відповідності до попиту та пропозиції на нього;

6) було оголошено, що гроші з депозитних рахунків, у розмірі 47 млрд доларів, будуть видаватися в песо з індексуванням на рівень інфляції.

Вивчаючи ситуацію, яка склалася у світі, можна зробити наступні висновки: під керівництвом МВФ у деяких країнах, у тому числі в Аргентині, були створені ультраліберальні системи — ортодоксальний монетаризм, орієнтація економіки на декілька експортних галузей, прив'язка національних валют до долара США. Потужний зовнішній фінансовий потік в основному використовувався не на стимулювання розвитку реального сектору економіки, а банально «проїдався». Інвестиції в Аргентині витрачались на придбання імпортованих товарів та на розкрутку спекулятивного попиту на фінансових ринках та ринку нерухомості.

На початок 2009 р. Україна вийшла у світові лідери по падінню промислового виробництва, росту інфляції, знеціненню національної валюти та падінню фондового індексу. Досвід Аргентини щодо

виходу з економічних негараздів свідчить про нагальну необхідність досягнення фінансової стабілізації та пріоритетної підтримки вітчизняного виробництва, проведення структурних та соціальних реформ, від яких буде залежати майбутнє нашої країни.

Ю. В. Батенко

«Фінанси», V курс

Луганський національний аграрний університет

Науковий керівник — ас. Іванюк І. В.

СТРАТЕГІЧНІ НАПРЯМКИ ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОЗДАТНОСТІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ВСТУПУ ДО СОТ

В сучасних умовах в Україні на перший план виходять проблеми підвищення конкурентоздатності сільськогосподарських підприємств в умовах вступу до СОТ.

Конкурентоспроможність — це ступінь, з якою нація при справедливих умовах вільного ринку виробляє товари та послуги, які задовольняють світовим вимогам і при цьому збільшує доходи своїх громадян.

Дослідження вчених-авторів вказують на наявність трьох груп продукції АПК за рівнем конкурентоспроможності:

— група конкурентоспроможної продукції (насіння соняшнику і продукти його переробки, продовольче та куражне зерно і продукти його переробки, насіння ріпаку і продукти його переробки);

— група продукції перспективної конкурентоспроможності (м'ясо птахів, овочі, яйця, молоко та молокопродукти, свинина, картопля, мед);

— група продукції з низькою перспективою конкурентоспроможності (яловичина, цукор, льон, фрукти, виноград).

Враховуючи дуже високу частку аграрного сектору у ВВП України, умови вступу у до СОТ за цим напрямом будуть принципово важливими для нашої держави. За даними експертів, що підтримують вступ до СОТ, членство в організації призведе до лібералізації режиму доступу українських експортерів сільськогосподарської продукції на зовнішні ринки, що може стати фактором прискорення структурних реформ в аграрному секторі і має призвести до зросту виробництва та стабільному поступовому розвитку українського АПК, а це в свою чергу призведе до підвищення конкурен-

тоздатності сільськогосподарського сектору на зовнішньому ринку. За думкою вчених, що не підтримують вступ до СОТ, виникнення дешевої сільськогосподарської продукції на українському ринку призведе до поглиблення кризового стану в АПК.

Для підвищення конкурентоздатності підприємств АПК в умовах вступу до СОТ необхідно для кожної з груп конкурентоспроможної сільськогосподарської продукції виробити певну стратегію дій.

Для першої групи — утримання існуючих позицій та підвищення конкурентоспроможності за рахунок інтенсифікації виробництва і поглиблення рівня переробки. Умовою інтенсифікації є безумовне виконання технології виробництва та переоснащення основних фондів галузі. Для виконання першої умови необхідно у 1,6—2 рази збільшити обсяг обігових коштів, які щорічно залучаються у виробництво, а другої — залучення інвестицій у обсязі близько 5 млрд грн щороку протягом 3—4 років.

Для другої групи — з метою використання потенціалу галузей, що увійшли до даної групи, необхідно створити сприятливі умови для швидкого зростання конкурентоспроможності продукції за рахунок залучення інвестицій та відповідної державної підтримки. Важливим також є використання внутрішніх резервів, наприклад ефекту вертикальної інтеграції, що може забезпечити зниження трансакційних витрат і кумулятивний ефект від різних етапів господарської діяльності.

Для третьої групи — визначення соціально не значущих галузей, відносно яких у випадку неможливості або неефективності залучення необхідних інвестиційних ресурсів повинно бути прийнято рішення по реструктуризації галузі.

І. С. Беденко

«Фінанси», V курс

Луганський національний аграрний університет

Науковий керівник — к. е. н., доцент Соломатіна Т. В.

УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ В СФЕРІ ОБОРОТНИХ АКТИВІВ ПІДПРИЄМСТВА

Сучасна економічна ситуація дуже складна. Криза охопила всі галузі світової економіки. Світова економічна криза не оминула й Україну та відобразилась на фінансовій діяльності національної акціонерної компанії «Нафтогаз України», заборгованість іноземним кредиторам якої складає 12 млрд грн.

Для виконання зобов'язань перед кредиторами «Нафтогазу» необхідні грошові кошти, які можна мобілізувати з допомогою високоліквідних активів. Такими активами є оборотні. Для забезпечення підприємства необхідним обсягом оборотних активів треба уміло керувати ними. Але у нинішньому економічному середовищі, що постійно змінюється, виникає неясність і непевність у процесі прийняття рішень стосовно управління оборотними активами підприємства. Виникає ситуація ризику. Тому підприємству необхідно знати, які ризики йому присутні, щоб їм запобігти або їх зменшити.

Докладніше процес керування ризиками, які пов'язані з нестачею чи надлишком оборотних активів, розглянемо на прикладі агропромислової фірми «Донбасагрогаз», яка є структурним виробничим підрозділом філії управління магістральних газопроводів «Донбастрансгаз» дочірньої компанії «Укртрансгаз» національної акціонерної компанії «Нафтогаз України».

Виявивши ризики, присутні в агропромисловій фірмі «Донбасагрогаз», проведемо їх якісну оцінку. Джерело даних для аналізу ризиків — проведення анкетування серед працівників фінансово-економічного відділу агропромислової фірми «Донбасагрогаз».

Проаналізувавши ризики методом експертних оцінок, можна зробити висновок, що найвагомішими ризиками, які стосуються оборотних активів, в агропромисловій фірмі «Донбасагрогаз» — є:

1. боржники можуть відмовитися платити або збанкрутувати (питома вага даного ризику на підприємстві складає 19,1 %);
2. банки, у яких зберігаються кошти, можуть збанкрутувати (питома вага даного ризику на підприємстві складає 16,6 %);
3. інфляція може значно зменшити реальну вартість дебіторської заборгованості (питома вага даного ризику на підприємстві складає 9,9 %).

Агропромислова фірма «Донбасагрогаз» серед методів впливу на ризики обрала метод зниження рівня ризиків, які є для неї найвагомішими.

У розрізі обраного методу АПФ «Донбасагрогаз» використовуватиме наступні прийоми зниження найвагоміших ризиків:

1. Профілактика ризиків через відмову від здійснення господарських операцій, коли рівень ризику неплатежу надмірно високий.
2. Диверсифікація дебіторів та покупців по групам; диверсифікація депозитного портфеля через розміщення тимчасово вільних грошових активів підприємства на депозитне зберігання в кількох банках.

3. Лімітування через встановлення максимальних розмірів комерційної операції з одним контрагентом, сукупних запасів товарів на підприємстві, споживчого кредиту, наданого одному покупцю та депозитного внеску, розміщуваного в одному комерційному банку; мінімального розміру оборотних активів у високоліквідній формі.

4. Хеджування, яке полягає у продажу ф'ючерсних контрактів.

5. Факторинг — продаж банку боргових документів.

Заключним етапом процесу керування ризиками є контроль за виконанням програми намічених прийомів зниження найвагоміших ризиків, аналіз і оцінка досягнутих результатів їх реалізації.

І. А. Безугла

«Фінанси», IV курс

*Київський економічний інститут менеджменту
Науковий керівник — к. е. н., доцент Пасенко Т. В.*

ВПЛИВ СПРОЩЕНОЇ СИСТЕМИ ОПОДАТКУВАННЯ НА ІНВЕСТИЦІЙНУ СПРОМОЖНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВ

Постановка проблеми. Формування ринкової системи господарювання в Україні пов'язане із зростанням підприємницької активності в усіх сферах економіки. Одним з найперспективніших напрямів створення конкурентного середовища є підвищення розвитку малого підприємництва, яке забезпечує певну частку обсягу виробництва продукції та сприяє зайнятості населення. Оподаткування чинить значний вплив на розвиток підприємництва, що і зумовило актуальність обраної теми.

Проблемам оподаткування підприємницької діяльності присвячені наукові праці вчених України О. Василика, О. Данілова, Ю. Іванова, В. Мельника, П. Мельника, А. Соколовської, В. Федосова, проте багато питань стосовно досягнення паритету в оподаткуванні між державою та підприємцями залишається дискусійними, тому метою роботи є визначення напрямів впливу спрощеної системи оподаткування на інвестиційну спроможність підприємств.

Основна частина. З метою розвитку суб'єктів малого підприємництва в Україні в 1998 році введено спеціальні режими оподаткування, які й сьогодні залишаються одним із дієвих форм держав-

ної підтримки. Практика застосування спеціальних режимів оподаткування свідчить про їх привабливість та прийнятність для більшості підприємців. Передумовою для цього є можливість для підприємців зменшити податкове навантаження та значно спростити, пов'язані з їх діяльністю облік та звітність. Однак на рівні держави періодично піднімається питання про відміну або перегляд умов спрощеної системи оподаткування.

Нами було здійснено дослідження впливу оподаткування малих підприємств на результат їх діяльності.

Було виявлено, що темпу приросту кількості малих підприємств з 1998 року до 2001 року характеризується спадом, що пояснюється змінами, які вносились в умови застосування спрощеної системи оподаткування, що сприяло виникненню певного дисбалансу інтересів.

У період з 2004 до 2007 року спостерігається стійка тенденція до збільшення, що свідчить про те, що в ці роки в секторі малого підприємництва з'являлись ознаки стабілізації його розвитку. Темп приросту частки малих підприємств у загальному обсязі реалізованої продукції, робіт, послуг за період з 2000 до 2007 року відображає певну нестабільність.

На основі даних про діяльність малих підприємств, що знаходяться на єдиному податку, їх кількість та обсяги сплаченого єдиного податку, була побудована двофакторна модель:

$$X = 377072,8 - 1,94 C_1 + 203,83 C_2 ,$$

де X — фінансовий результат діяльності малих підприємств (прибуток, оскільки саме прибуток є головним джерелом інвестиційної діяльності підприємств України), млн грн;

C_1 — кількість малих підприємств, одиниць;

C_2 — єдиний податок для суб'єктів малого підприємництва, млн грн.

Модель достовірна і значима, критерій Фішера дорівнює 15,6. З моделі видно, що сплата єдиного податку не чинить негативного впливу на фінансовий результат діяльності підприємств. Навпаки, сприяє його збільшенню, бо створює передумови для розширення виробництва і реалізації продукції.

Висновки. Таким чином, незважаючи на недоліки спрощеної системи, її критику з боку провідних фахівців, вона залишається вигідною для підприємств. Отже, в умовах розвитку кризових явищ її відміна є неприпустимою.

Література

1. Офіційний веб-сайт Держкомстату України.
<http://www.ukrstat.gov.ua>.
2. Соколовська А. М. Податкова система держави: теорія і практика становлення. — К.: Знання-Прес, 2004. — 454 с.

М. Ю. Білоусько
*«Фінанси», V курс ОКР «Магістр»
Полтавська державна аграрна академія
Науковий керівник — к. е. н., доцент Чумак В. Д.*

ОПОДАТКУВАННЯ ДОХОДІВ ГРОМАДЯН ТА ШЛЯХИ ЙОГО УДОСКОНАЛЕННЯ

В умовах глобалізації проблема щодо вибору раціональних податкових механізмів регулювання економіки залишається відкритою, а практика вітчизняного оподаткування далека від досконалості. При цьому подальше реформування прибуткового оподаткування громадян набуває особливого значення й актуальності, оскільки цей податок належить до основних бюджетоутворюючих податків та безпосередньо стосується кожного члена суспільства. Основною метою даної роботи є дослідження можливостей підвищення фіскальної ефективності оподаткування доходів фізичних осіб.

Визначальною з-поміж основних функцій податків і податкової системи в цілому (фіскальна, регулююча, економічна, перерозподільна, контрольна, стимулююча) є фіскальна функція, оскільки саме вона розкриває економічну сутність податків щодо формування доходів держави. Саме тому вважаємо за потрібне акцентувати увагу на дослідженні фіскальної ефективності податкової системи на прикладі справляння податку з доходів фізичних осіб.

Принцип фіскальної ефективності передбачає такі елементи: достатність доходів і запобігання ухиленню від сплати податків до бюджету, еластичність (гнучкість) податкової системи, рівно-

мірний розподіл податків між адміністративно-територіальними одиницями. У цілому доходи населення України, порівняно з попередніми роками, зросли в 2005 р. на 27,2 %, у 2006 р. на 35,1 %, у 2007 р. на 28,2 %, найбільші темпи приросту спостерігалися у 2005—2006 роках, а в 2007 р. вони скоротилися.

Таким чином, можна стверджувати, що зміна порядку прибуткового оподаткування населення не привела до сподіваних обсягів легалізації доходів в очікуваній мірі їх зростання. Однією з причин є стримування легалізації заробітної плати надвисоким рівнем зборів до соціальних фондів, платником яких визначено роботодавця, а об'єктом оподаткування — фонд заробітної плати. На відміну від розвинених країн, де основними платниками є саме заможні громадяни, в Україні 95 % податку надходить із доходів до 600 грн на місяць (у вимірниках 2006 р.).

Основними методами перенесення податкового тягаря є зміна складу податкового кредиту, запровадження нових податкових знижок, перегляд пільг та зміна шкали ставок. Впроваджувати відповідні рішення доцільно поступово, щоб можливі втрати бюджету не позначилися на фінансуванні основних потреб держави та суспільства.

Як свідчать дані щодо податкового навантаження на доходи населення за їх видами, найбільше навантаження припадає на доходи, одержані у вигляді заробітної плати.

Проведене дослідження фіскальної ефективності податку з доходів фізичних осіб дало змогу визначити резерви поліпшення ефективності цього податку. Доведено, що податок з доходів фізичних осіб є прогнозованим у чинній податковій системі України, оскільки основним джерелом сплати податку до бюджету залишається заробітна плата громадян. Прогнозованість суми податкових надходжень до бюджету одночасно виступає й основним недоліком податку — через те, що внаслідок приховування значних за розміром доходів від оподаткування цей податок фактично перетворився на податок із задекларованої заробітної плати.

Можна стверджувати, що фіскальна ефективність податку з доходів фізичних осіб реалізується за рахунок порушення принципу соціальної справедливості податкової системи. Тому вважаємо за доцільне здійснення диференціації ставки цього податку — як за видами доходів, що вже частково реалізовано в чинній податковій системі, так і за сумами доходів, які отримує фізична особа.

Н. В. Буркот
«Економіка підприємства», V курс
Харківський національний аграрний університет
ім. В. В. Докучаєва
Науковий керівник — к. е. н., доцент Юшко С. В.

УДОСКОНАЛЕННЯ РЕЖИМУ ОПОДАТКУВАННЯ ЯК ОДИН ІЗ КЛЮЧОВИХ ФАКТОРІВ ПОЛІПШЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОГО КЛІМАТУ В УКРАЇНІ

Тенденції переміщення глобальних міжнародних потоків капіталу свідчать, що інтерес міжнародних компаній до економік країн Східної Європи не послаблюється. Постає проблема підвищення конкурентоспроможності країни у боротьбі за інвестиційні ресурси на міжнародній арені. Світовий досвід показує: соціально-економічний розвиток держави неможливий за відсутності сприятливого інвестиційного клімату, покликаного забезпечувати динамізм і гнучкість національної економіки. Це обумовлює актуальність проблеми аналізу інвестиційного клімату в Україні.

До ключових факторів інвестиційного клімату необхідно зарахувати: політико-правові, економічні, соціально-культурні.

У переліку негативних факторів, що гальмують інвестиційні процеси в Україні, на першому місці стоїть режим оподаткування. Суттєвою проблемою у цьому відношенні є відсутність Податкового кодексу. Заслужують уваги спроби реформувати податкову систему, пов'язані із низкою змін в останні роки, зокрема щодо введення пропорційної ставки 15 % податку з доходів фізичних осіб і зниження податку на прибуток підприємств до 25 %. Проте поки що ці зміни не призвели до очікуваних результатів і не виправдовують сподівань щодо детінізації економіки. Зокрема при встановленні ставки 15 % податку з доходів фізичних осіб не було суттєво зменшено розміри соціальних внесків, що на сьогодні є значним навантаженням на фонд оплати праці і однією з ключових причин, того що зарплату і надалі виплачують «у конвертах». Належного ефекту від зазначених змін не має і тому, що розміри податків, за оцінками інвесторів, занадто високі, а база оподаткування — вузька. Також мають місце непрозорі схеми, зокрема у випадку відшкодування ПДВ за експортними операціями, надмірна нестабільність податкового законодавства.

Цікавим з науково-практичного погляду є пропозиції щодо вдосконалення механізму справляння ПДВ в Україні. Зокрема, запропоновано здійснювати нарахування і стягнення ПДВ у повному обсязі тільки при поставках від осіб, зареєстрованих плат-

никами ПДВ, особам, які не є зареєстрованими платниками ПДВ (так званий ПДВ односторонньої дії). Не можна не погодитись, що така система адміністрування ПДВ за умов її впровадження в Україні справді суттєво спростить звітність і зменшить період часу між операцією і сплатою за неї до бюджету.

Щодо податку на прибуток підприємств, то варто відзначити як позитив активізацію обговорення із січня 2007 року урядового проекту концепції реформування податкової системи України який передбачає зниження ставки вказаного податку з 25 % до 20 % до 2012 року.

Щодо внесків у соціальні фонди, то їх ставки досі залишаються високими. Вважаємо, що у цьому відношенні важливим є забезпечення швидкого переходу від солідарної системи пенсійного забезпечення до нагромаджу вальної. Також повністю погоджуємося з тим, що задля пом'якшення податкового тиску нагальною є проблема перегляду ставок внесків у соціальні фонди. На нашу думку, досить обґрунтованими є пропозиції щодо запровадження єдиного соціального податку, ставка якого мають бути універсальною, а її розмір сприяти відмові від використання тіньових схем.

Поряд із вищезазначеними пропозиціями, реформування податкової системи має включати такі складові:

1. забезпечення стабільної бази функціонування податкової системи;
2. чітке визначення місця і ролі державної податкової служби, скорочення її чисельності з одночасним підвищенням ефективності функціонування.

С. В. Бутрик

«Фінанси», IV курс

*ДВНЗ «Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана»*

Науковий керівник — к. е. н., доцент Жибер Т. В.

КРИЗА В БАНКІВСЬКІЙ СИСТЕМІ УКРАЇНИ ЯК ВІСНИК СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ НЕГАРАЗДІВ

Причини кризи банківської системи в Україні, і чому ми не такі як всі, або різниця між причинами та економічним змістом, причини кризи банківської системи в Україні і світі...

Криза, що почалася у серпні і набула кульмінації у жовтні 2008 р, виражалася у таких явищах...

Основні причини кризи банківської системи в Україні:

1. Розгортання кризи ліквідності в банківській системі України, зокрема, пов'язаної з рейдерською атакою на Промінвестбанк та НадраБанк і наростанням паніки вкладників...

2. Погіршення структури кредитного портфеля комерційних банків...

3. Невиправдано високий рівень доларизації та значні зобов'язання банків в іноземній валюті...

Основні негативні наслідки:

— переростання банківської кризи у промислову...

— дефолт не лише по зовнішніх боргах держави, а й по зовнішніх боргах приватного сектору, адже за певним прогнозом у 2009 році зовнішній борг (у т.ч. корпоративний) — 78,2 % ВВП (критичним вважається 60 %) ...

— масові банкрутства і зростання безробіття, прогноз на 2009 рік рівень безробіття — 9,5 %;...

Криза ліквідності, що виявилася в стрибку ставок на міжбанківському ринку наприкінці листопада, поки що не призвела до тяжких наслідків у вигляді банкрутств і дефолтів. НБУ, разом з іншими державними фінансовими органами, “вдалося” погасити наростання дефіциту коштів у банківській системі, але чи надовго, і чи з цим потрібно було боротися!?

Вихід з кризи треба шукати на всіх рівнях: на рівні банків, на рівні банківської системи і НБУ та на рівні макроекономічному і політичному.

Одна з серйозних проблем — курс. Існуючий курс на рівні 8—9 грн за долар — означає, що національній банківській системі через кілька місяців буде дуже скрутно. Адже 53 % кредитів банківської системи були надані в доларах. При існуючому курсі населенню буде важко повернути ці кредити, стверджувати, на мою думку, в 2009 році рівень непогашення на рівні 25 %, як мінімум, і 45 %, як максимум, хоча деякі аналітики визначають рівень непогашення на рівні 75 %...

Чистий прибуток «українських» банків у січні-листопаді 2008 року склав 10,1 млрд грн, що на 60,3 % більше, ніж за аналогічний період минулого року (6,3 млрд грн). Сукупний чистий прибуток банків у листопаді скоротився до 0,7 млрд грн, тоді як у жовтні він склав 1,4 млрд грн, у вересні — 1,1 млрд грн. І все ж на основі розглянутого матеріалу я можу з усією впевненістю констатувати, що більшість банків за останній час акумулювала значні запаси грошових коштів, можливий також варіант висунення тези про отримання банками

надприбутків, але я не можу повністю погодитися з цим твердженням.

Отримуємо певний прогноз щодо рівня прибутків банків на 2009 рік. Аналізуючи факти, на які просто неможливо закрити очі, а саме: 1) зниження рівня платоспроможності населення, що в свою чергу, приводить до збільшення відсотку неповернення позик, на даний момент приблизно 45—55 % фізичні особи і 25—30 % юридичні особи мають заборгованість по кредитах (від 1 до 3,5 місяців); 2) свавільні, а в деяких випадках, навіть незаконні дії комерційних банків, щодо одностороннього підвищення відсоткової ставки по вже виданим кредитам, так і дії, щодо вилучення у позичальника заставного майна при виникненні заборгованості по кредиту. А також враховуючи інші фактори, зазначу, що у 2009 році чистий прибуток банків дещо все таки знизиться, але збережеться на рівні від 0,5 до 1,0 млрд грн. Але дана ситуація можлива за умови «дозволу» з боку НБУ і уряду стягувати з населення «останню сорочку» і надалі, адже саме така ситуація спостерігається на даний момент!

Прогнозний вплив банківської кризи 2008 року на соціально-економічний розвиток України:

- 1) зростання соціально-економічного напруження в суспільстві;
- 2) зниження рівня життя населення;
- 3) зростання безробіття....

Остаточний висновок, який підтверджувати не потрібно, якщо найближчим часом не впровадити дієвий пакет антикризових заходів, то соціально-економічне напруження в суспільстві може перерости в неконтрольовані масові протести та страйки...

О. Б. Василюх

*«Економіка підприємства», V курс
Інститут «Вища школа економіки та менеджменту»
ДНУЗ «Донецький національний технічний університет»
Науковий керівник — д. е. н., професор Хобта В. М.*

ЗАСОБИ З МІНІМІЗАЦІЇ ІНВЕСТИЦІЙНИХ РИЗИКІВ

Інвестиційні процеси, їх масштаб і темпи відіграють важливу роль у забезпеченні соціально-економічного розвитку держави в цілому і окремих підприємств. Здійснення інвестицій у ринкових умовах пов'язане з динамічністю умов господарювання. Динамі-

ка призводить до суттєвих змін таких параметрів, як ціна, собівартість, тому важливо чітко спланувати інвестиції, а також врахування їх ризики.

Питання інвестиційних ризиків різного типу висвітлюються в працях багатьох вітчизняних і зарубіжних науковців, зокрема, у роботах І. Борщука, О. Бугрова, В. Варені, В. Головатюка, А. Дагаєва, І. Дворака, О. Зальотова, О. Іваницької, М. Клапківа, В. Мартиненка, А. Пересади, О. Чечелюка. Але при цьому вимір результатів та розробка заходів з їх мінімізації розкрито недостатньо. Це обумовлює актуальність розробки рекомендацій з мінімізації інвестиційних ризиків.

Ризик важко нейтралізувати повністю, але ним можна керувати. Його треба заздалегідь оцінювати, планувати заходи, що мають знизити вірогідність небажаних подій при реалізації інвестиційного проекту. Тому важливою складовою є факторів ризику. Існує два типу факторів ризику: внутрішні та зовнішні. Зовнішні фактори слід охоплюють умови, які інвестор і його менеджери не в змозі змінити, але повинні їх прогнозувати та враховувати, бо вони істотно впливають на стан проекту. Внутрішні ризики пов'язані передусім з можливими помилками в плануванні та організації проекту: у виборі стратегії розвитку проекту, в організації управління проектом, у використанні ресурсів, у якості продукту проекту.

Серед засобів зниження ризику слід відокремити загальноприйняті прийоми та рекомендації. Це, насамперед, диверсифікація, яка визначає процес розподілу коштів, що інвестуються, між різними об'єктами капіталовкладень, які безпосередньо не пов'язані між собою. Дійовим засобом є лімітування передбачає встановлення граничних сум витрат, продажу, кредиту тощо з метою зменшення розміру втрати. Для ефективного та раціонального використання венчурного капіталу застосовуються схеми, за якими венчурні інвестори вкладають до 70 % статутного капіталу створюваних суб'єктів господарювання. Це сприяє мотивації діяльності самих підприємців і мінімізації ризиків. Достатньо розповсюдженим засобом являється страхування, в основі якого лежить розподіл розміру витрат між усіма учасниками страхування. Хеджування, як метод, що полягає в перекладанні ризиків на певну категорію учасників фінансового ринку з метою забезпечення незалежності грошових потоків компанії від не пов'язаних з основним бізнесом ризиків. Хеджування ґрунтується на використанні похідних цінних паперів для фіксації ціни і є високоефективним механізмом зменшення можливих фінансових втрат при

настанні ризикової події. Необхідна також підготовка та сертифікація фахівців. Підготовка висококваліфікованих спеціалістів у різних галузях економіки, які володіли б не лише економіко-математичними методами аналізу економіки, а й експертними системами оцінювання ризику, уміли синтезувати всю доступну інформацію, а також використовували б системні методи аналізу. Одержання повнішої інформації щодо об'єкта вибору й результати діяльності, прозорість роботи інститутів є методом, який зменшує результат дії непередбачених обставин через інформаційний фактор.

Запропоновані методи дозволять чітко сформулювати очікуваний результат, своєчасно виявляти відхилення та прийняти заходи по запобіганню ризиків. Це забезпечить підвищення ефективності інвестиційних рішень.

О. В. Вахітова

«Фінанси», III курс

Буковинська державна фінансова академія

Науковий керівник — ст. викладач Дранович М. П.

ПОДАТКОВА ПОЛІТИКА ЯК ФАКТОР ВПЛИВУ НА РОЗВИТОК ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

Дедалі більше фахівців, політиків вважає, що забезпечення сталого економічного зростання держави великою мірою залежить від ефективності системи оподаткування в державі. Міністерство фінансів України розробило проект постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Концепції реформування податкової системи України» (далі — «Концепція») відповідно до якої вдосконалення системи оподаткування повинно здійснюватись виходячи із стратегічних цілей нашої держави — побудови конкурентоспроможної інвестиційно-розвинутої.

Питанням теорії та практики впливу податкових чинників на економічний розвиток країни присвячено наукові праці вітчизняних учених: В. Андрущенко, А. Гальчинського, І. Лютого, С. Юрія, Ю. Пасічника та зарубіжних учених: В. Гейця, Я. Жа-

ліле, Р. Нельсона, М. Портера, Р. Фатхутдінова, І. Чугунова та ін.

Для дослідження даних питань треба визначити, на якій з чотирьох стадій конкурентоспроможності перебуває наша держава.

Україна перебуває на першій з цих стадій, на якій підприємства досягають переваг у конкурентній боротьбі завдяки основним факторам виробництва.

Друга стадія характеризується готовністю і здатністю суб'єктів господарювання до інвестування. Україна готова йти таким шляхом, але досі помітних успіхів досягти не вдалось, що підтверджується низьким рівнем надходження вітчизняних та іноземних інвестицій, високими територіальними диспропорціями у їх розміщенні. А за оцінками експертів технологічне оновлення економіки України вимагає капіталовкладення приблизно на рівні 500 млрд дол.

Податки впливають на рівень цін. Це стосується і непрямих податків і платежів.

Підвищуючи ставку податків збільшується непродуктивні затрати підприємств і залежно від конкурентного середовища й попиту може відбуватись або збільшення цін, або зменшення чистого прибутку. В цих випадках зацікавленість інвесторів буде знижуватись.

Важливою для забезпечення стабільного інвестиційного клімату є структура податкового навантаження. Акцент робиться на податки з юридичних осіб, що в свою чергу стримує підприємницьку діяльність. Концепцією передбачено перенесення податкового навантаження на сферу споживання. Але успішна реалізація цього напряму можлива тільки за умов зростання доходів населення та оптимізації структури сукупного попиту. Концепцією передбачено запровадження податкових механізмів стимулювання НТП — стимулювання інвестиційної діяльності шляхом запровадження інноваційно-інвестиційного податкового кредиту з податку на прибуток для підприємств, що здійснюють кваліфіковане інвестування. Але існує багато напрямів і заходів, які необхідно виконати. Хочу запропонувати використання податкових пільг комерційним банкам, страховим компаніям та іншим фінансовим установам, які надають довгострокове інвестиційне кредитування.

Сьогодні податкові заходи набувають особливого значення, але, все ж-таки поки що податкова система в Україні не сприяє зростанню інвестиційної активності суб'єктів господарювання.

Отже, враховуючи всі проблеми і можливі шляхи їх вирішення, метою податкових реформ повинно бути приведення системи оподаткування у відповідність з пріоритетами державної політики соціально-економічного розвитку країни, одним з яких виступає удосконалення інвестиційної діяльності.

К. С. Гірка
«Облік і аудит», IV курс
Буковинський університет

ФІНАНСОВА ПОЛІТИКА ЯК МЕХАНІЗМ УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІКОЮ КРАЇНИ

Перебудова економічної системи України, її переорієнтація на ринкові засади становлять нові вимоги до підготовки високопрофесійних фахівців, здатних дослідити економічні процеси, зрозуміти суть і тенденції розвитку фінансових відносин, розробити шляхи фінансової стабілізації в державі. Фінансова політика України то фінансове законодавство несуть на собі відбиток суб'єктивних дій певних соціальних верств суспільства або окремих груп людей. Вони пов'язані з процесом сприйняття рішень у галузі політики, економіки, фінансів і соціальній сфері. За допомогою фінансів та фінансової політики здійснюється багатосторонній регулюючий вплив на ринкові відносини й процес розширеного відтворення, а саме:

1. Фінанси та фінансова політика активно використовується для сприяння процесу нагромадження капіталу, який визначає темпи економічного зростання.
2. За допомогою фінансів держава впливає на процеси реалізації сукупного продукту в цілому та додаткової вартості зокрема.
3. Фінанси відіграють важливу роль у процесі відтворення робочої сили.

Таким чином, рух фінансової форми одержання сукупного суспільного продукту тісно пов'язаний з рухом окремих частин суспільного капіталу. Представники західної економічної думки відводять важливе місце фінансам як ефективному засобу впливу на формування ринку або заощаджень. Перші вважають, що зростання прибутку визначається сферою ринку, тобто процесом реалізації вартості, інші — достатністю грошового капіталу для інвестицій.

Фінансова політика держави як малоекономічний механізм управління включає стратегію і тактику управління. Фінансова стратегія включає дії держави щодо стратегічного розвитку її фінансової системи. Вона розуміється як загальний напрям і метод досягнення поставленої мети і спрямування на вироблення цільових програм, для реалізації яких необхідні час і великі фінансові ресурси. Це політика, що розрахована на довготермінову перспективу і вирішення глобальних завдань соціально-економічного розвитку країни. Забезпечення економічного зростання:

- подолання спаду виробництва та стабілізація економіки;
- стимулювання розвитку пріоритетних сфер діяльності, структурних перетворень та інвестиційних процесів;
- забезпечення достатніх надходжень до бюджету для фінансування невідкладних програм;
- створення найпростіших умов для стимулювання ділової інвестиційної активності, розвитку підприємств.

Отже, фінансова політика відіграє провідну роль у реалізації загальнодержавних функцій. Організація і регулювання цих відносин здійснюються відповідно до діючого фінансового поля, етапу та стану суспільно-економічного розвитку країн. Без врахування останнього політика стає гальмом розвитку економічних відносин. Фінансова політика має бути жорстокою, але справедливою і активною, повинна стимулювати економічне зростання та захищати національні інтереси та бути привабливою для суб'єктів іноземних країн. Побудова і формування фінансової політики — це складний процес. Необхідно визначити пріоритетні напрямки розвитку національного господарства та за структурною його перебудовою створити умови для підприємницької діяльності, захисту інтересів власних товаровиробників та сприяння залученню іноземних інвестицій.

Література

1. *Василик О. Д., Павлюк К. В.* Державні фінанси України: Підр. — К.: Центр навчальної літератури, 2003. — 603 с.
2. *Александрова М. М., Маслова С. О.* Гроші. Фінанси. Кредит.: Навчально-методичний посібник. — 2-е вид., перероб. і доп. — К.: ЦУЛ, 2007. — 336 с.
3. *Базилевич В. Д., Баластрик Л. О.* Державні фінанси: Навчальний посібник / За ред. Базилевича В. Д. — К.: Атака, 2006. — 368 с.

ЧИННИКИ, ЩО ВПЛИВАЮТЬ НА НАДХОДЖЕННЯ ПОДАТКУ НА ДОДАНУ ВАРТІСТЬ ДО БЮДЖЕТУ

В умовах фінансової кризи особливо актуальними залишаються питання, пов'язані з забезпеченням надходжень до Державного бюджету. Особливо це стосується податку на додану вартість, який займає найбільш питому вагу у формуванні Зведеного бюджету України.

Питання, які пов'язані з дослідженням податку на додану вартість, знайшли відображення у наукових дослідженнях Т. І. Єфименко, С. Н. Айвазяна, І. О. Луніної, Д. Е. Ханка, А. М. Соколовської, А. І. Крисоватого, С. І. Юрія, М. А. Наumenко, Ф. О. Ярошенко, І. А. Золотько, О. М. Тимченко, А. В. Пислици.

Багато науковців вважають, що до чинників, які впливають на надходження ПДВ до бюджету, можна віднести: виконання планових показників; обсяг бюджетного відшкодування, його прострочену заборгованість та отримання незаконного права на бюджетне відшкодування; обсяг податкових пільг; податковий борг та інші.

Аналізуючи виконання планових показників з ПДВ до бюджету слід зазначити, що планування і прогнозування є важливим аспектом процесу адміністрування ПДВ. За результатами 2008 р. виконання планових завдань по збору ПДВ були невиконаними на 4,8 %. Планові показники становили 94,52 млрд грн, фактичні 90 млрд грн, що становило 95,2 % від запланованих показників [5].

Негативна тенденція із невиконанням планових показників пов'язана з впливом фінансової кризи на зменшення обсягів виробництва, недостатність обігових коштів у підприємств.

Як відомо, на формування ПДВ в державному бюджеті впливає обсяг бюджетного відшкодування, який, в першу чергу, зменшує податкові надходження з ПДВ. Так, після відшкодування ПДВ з бюджету залишається дуже мала частка надходжень, що є негативним показником. У 2008 р. зібрано 90 млрд грн ПДВ, а після відшкодування залишилося вже 55,6 млрд грн, аналогічно у 2007 р. з 64,9 млрд грн залишилося 47,4 млрд грн; у 2006 р. з

62,5 млрд грн — 47,5 млрд грн; у 2005 р. з 46,8 млрд грн — 33,8 млрд грн; у 2004 р. з 28,7 млрд грн — 16,7 млрд грн [5].

Отже, ми бачимо, що після відшкодування ПДВ у бюджеті залишається близько 50 % надходжень.

Незважаючи на значні суми відшкодувань з бюджету проблеми залишаються невирішеними. Так, однією з проблем є прострочена заборгованість по відшкодуванню ПДВ. Така заборгованість становила 3 млрд грн на перше січня 2009 р., (2008 р. — 4,1 млрд грн; 2007 р. — 3,2 млрд грн, 2006 р. — 1,5 млрд грн, 2004 р. — 2,4 млрд грн [5].

В порівнянні з 2007 р. прострочена заборгованість по відшкодуванню зменшилася у 2008 р. на 1,1 млрд грн, що є позитивним чинником, хоча наявність такої заборгованості негативно впливає на формування бюджету в майбутньому.

Однією з серйозних проблем мобілізації ПДВ до бюджету є незаконне право на бюджетне відшкодування. В практиці підприємства мінімізують або ухиляються від сплати ПДВ шляхом запровадження схем з ознаками «фіктивних» підприємств.

Тому, розпорядженням КМУ від 6 лютого 2008 року запроваджено нові додатки до податкової звітності з ПДВ, в яких розшифровуються суми податкового кредиту та податкових зобов'язань у розрізі контрагентів. Така система співставлення сум ПДВ дозволяє податківцям виявляти «податкові ями», а за ними і підприємства, які задіяні у схемах розкрадання ПДВ та права на бюджетне відшкодування [2, 3].

Досить вагомий вплив на надходження ПДВ до бюджету здійснює такий чинник, як обсяг податкових пільг, який звужує базу оподаткування даного податку. Слід зазначити, що серед загальної сукупності податкових пільг найбільш поширеними є пільги саме по податку на додану вартість. За підсумками 2007 р. понад 91,4 % займали пільги з ПДВ [4, с. 48].

Наступним негативним чинником формуванням ПДВ до бюджету є податковий борг. Його динаміка в Україні значною мірою визначається саме боргом по ПДВ, який складає майже половину всього податкового боргу. На 1 січня 2008 р. загальний податковий борг з усіх податкових платежів склав 11,9 млрд грн, а на 1 січня 2009 р. близько 17 млрд грн. Збільшення податкового боргу відбулося внаслідок фінансової кризи. Підприємства не спроможні проводити виплати по своїх податкових зобов'язаннях по причині відсутності оборотних коштів [5].

Проведений аналіз сучасних чинників, які впливають на надходження податку на додану вартість до бюджету дає змогу зро-

бити певні висновки щодо поліпшення стягнення ПДВ. В умовах фінансової кризи необхідно прийняти на державному рівні такі заходи, які сприятимуть пошуку додаткових резервів стягнення ПДВ. Для цього необхідно покращити перш за все механізм відшкодування ПДВ шляхом введення додаткових вимог при проведенні процесу відшкодування, перегляду надання пільг та вдосконалення елементів податку щодо платників, ставок, об'єктів тощо.

Література

1. *Азаров М. Я, Ярошенко Ф. О., Єфименко Т. І. та ін.* Державна фінансова політика та прогнозування доходів бюджету України. — К.: НДФІ, 2004. — 712 с.
2. *Конечна М.* Волинська газета № 48 від 11 грудня 2008 р.
3. *Лапшин Ю.* Вісник податкової служби № 46—47 від 08.12.2008 р.
4. *Ткаченко В.* Особливості структури податкової системи України. — Економіст № 9, 2008.
5. Офіційний сайт Міністерства фінансів України: minfin.gov.ua

Д. Д. Губкіна

*«Економіка підприємства», V курс
Донецький національний технічний університет
Науковий керівник — к. е. н., доцент Фіщенко О. М.*

МОТИВАЦІЇ СПІВРОБІТНИКІВ ЯК ОДНА ЗІ СКЛАДОВИХ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ

Людський чинник має важливе значення у розвитку як окремого підприємства, так і виробничої сфери держави у цілому. Тому потрібно приділяти особливу увагу мотивованості співробітників підприємств. При правильному підході до мотивації співробітників буде спостерігатися зростання продуктивності праці, підвищення якості продукції та загальне покращення результатів діяльності підприємства. Але для отримання таких показників необхідно вкладання деяких коштів, тобто бюджетування. Держава отримує у свою казну кошти від діяльності підприємств у вигляді податків. Тому від того, як ефективно будуть працювати

суб'єкти господарювання у нашій державі залежить, у тому числі, і соціально-економічний розвиток країни.

Перевагами бюджетування заходів щодо вдосконалення системи мотивації співробітників є, як зазначалося вище, зростання та покращення показників діяльності підприємства. Завдяки підвищенню якості продукції, що виготовляється та зростанню обсягів виробництва, буде спостерігатися поява нових покупців. Тобто, зросте обсяг продажів, а завдяки цьому зросте прибуток.

Недоліками буде зростання витрат. Це пояснюється необхідністю вкладення коштів на розвиток системи мотивації. Мотивація — це премії, заохочення. Існує також моральний вид мотивації, але все одно людину спонукає краще працювати матеріальний аспект.

Протиріччям цього виду бюджетування соціально-економічного розвитку є одночасно зростання витрат та вигід. Тому головною особливістю доцільності впровадження заходів щодо покращення мотивації є визначення ефекту, який отримає підприємство, а потім і держава. Його можна визначити як відношення витрат, на ці заходи, до зростання прибутку. Якщо він буде менший за одиницю — бюджетування вигідне.

У наш час в Україні спостерігаються різноманітні системи мотивації на підприємствах, але вони дуже різняться на малих та великих підприємствах. На великих підприємствах більшу увагу приділяють стимулюванню працівників за рахунок заохочень та премій. На малих же навпаки — впроваджуються штрафи. Звісно ж, малі підприємства виходять з того, що завдяки штрафам вони мінімізують свої витрати. Але завдяки бюджетуванню мотивації працівників буде спостерігатися зростання багатьох показників діяльності підприємства. На рис. 1 зображена спрощена модель мотивації співробітників на великому підприємстві.

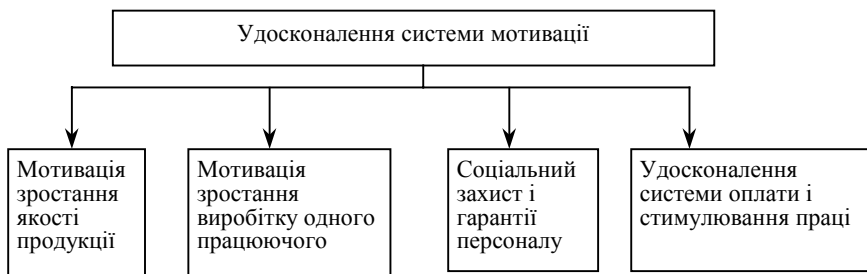

Рис. 1. Спрощена модель мотивації персоналу на підприємстві

На думку автора, набагато вигідніше профінансувати заходи щодо покращення мотивації персоналу, ніж зекономити, тобто як стимулювання використовувати лише штрафи. По-перше, це погіршує соціально-психологічну атмосферу у колективі, співробітники відчують тиск з боку керівництва. По-друге, це відображається на результатах діяльності усього підприємства — спостерігається зниження продуктивності та якості. Бюджетування мотивації дуже важливе для соціально-економічного розвитку.

О. А. Давиденко

«Фінанси», IV курс

*ДВНЗ «Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана»*

Науковий керівник — к. е. н., доцент Жибер Т. В.

АКЦИЗНИЙ ЗБІР І ЙОГО РОЛЬ У ФОРМУВАННІ ДОХОДІВ БЮДЖЕТУ

З розвитком економіки такому непрямому податку, як акцизний збір відводиться все більш вагомійша роль у формуванні бюджету країни. Адже це цілком закономірно, оскільки зі зростанням економіки і здебільшого рівень життя також зростає, відповідно і купівельна спроможність. В даному випадку вже частка товарів першої необхідності зменшуються, а зростає частка товарів іншої групи, на що і спрямований акцизний збір. В Україні до товарів, які підлягають акцизному оподаткуванню, відносять: спирт етиловий та алкогольні вироби, тютюнові вироби та нафтопродукти.

В Україні надходження до державного бюджету від акцизних зборів, наприклад, протягом 2005—2006 року збільшилися на 0,21 млрд грн, у т. ч. надходження від акцизного збору — на 3,5 млрд грн, або в 1,8 разів. Якщо у 2005 році відносно 2004 року надходження склали 124 %, то у 2006 році відносно 2005 року лише 116 %. За даними дослідження зроблено висновок, що доходи від акцизного збору зростають з кожним роком, проте тенденція його зростання зменшується. З цього випливає висновок, що акцизний збір, як складова доходної частини бюджету, містить у собі певний прихований потенціал. Система оподаткування акцизним збором має бути диференційована в декількох напрямках: це сприяння зменшенню споживання продуктів, які

несуть шкоду здоров'ю; вилучення надприбутку на окремі високорентабельні товари, в залежності від споживчих якостей та попиту на них; стимулювання зменшення енергоспоживання та енергетичної залежності. Вирішення зазначених задач вимагає постійного коригування ставок акцизного збору. Алкогольні напої та тютюнові вироби є продукцією, яка завдає шкоду здоров'ю. На даний час ставки акцизного збору в країнах ЄС значно перевищують їх рівень в Україні. Так, мінімальне податкове зобов'язання з акцизного збору на тютюнові вироби в Європі регламентовано у розмірі не менше ніж 57 % від ціни найбільш уживаної цінової категорії сигарет та 60 євро за 1000 штук. При цьому в таких країнах, як Франція, Великобританія, Португалія, Німеччина та Мальта акцизний збір займає понад 60 % в ціні тютюнових виробів. Водночас в Україні цей показник становить 22 % від максимальної роздрібної ціни. Певні кроки у напрямі запровадження диференційованих акцизних ставок на однотипні товари зроблено і в Україні. Акцизний збір за кожну власну назву сигарет, не може бути менш як: 50 грн за 1000 штук сигарет без фільтра; 100 грн за 1000 штук сигарет з фільтром. Раніше діяла одна ставка — 10 грн за 1000 сигарет.)

Щодо зміни ставок акцизного збору, то такі ставки має затверджувати Верховна Рада України. Враховуючи потребу в оперативних змінах їх, доцільно винести ці ставки в окремий і єдиний закон про ставки акцизного збору на деякі товари (продукцію), який має бути прийнятий одночасно з Податковим кодексом України.

Акцизний збір з нафтопродуктів встановлений у твердих ставках у євро, що є єдиними на всій території України (ст. 4 Декрету № 18-92). Суми АЗ до сплати платники визначають самостійно, виходячи з обсягів реалізованих нафтопродуктів по встановлених ставках. Порядок сплати АЗ залежить від того, ким і де реалізуються нафтопродукти.

Загалом, варто сказати, що якщо не вжити ряд дієвих заходів щодо подолання проблем в акцизному оподаткуванні, то ми будемо мати негативну тенденцію щодо ролі акцизного збору у формуванні бюджету країни. (Простіше кажучи, буде здорожчання стягнення цього податку та зменшення його частки у доходах бюджету одночасно). Тут в першу чергу йде мова про вироблення певного інструментарію щодо податкового балансу і оптимізації становлення акцизних ставок, використовуючи політику диференціації та еластичності попиту товару, скорочення ряду необґрунтованих пільг тощо, що в кінцевому результаті не лише

виведе левову частку цього податку з тіні, а й підвищить ефективність виконання ним свої функцій. Скорочення пільг акцизного збору об'єктивно пов'язано передусім із упорядкуванням переліку підакцизних товарів. Найбільша частка реальних втрат бюджету формується за рахунок звільнення від акцизного збору обороту з реалізації шин пневматичних гумових для легкових автомобілів, що виробляються українськими підприємствами, кольорових телевізорів, магнітофонів, меблів, харчових продуктів, одягу хутряного з норки, нутрії, песця або лисиці. З переліку підакцизних товарів доцільно вилучити шини для автомобілів, зважаючи на фактичну відсутність їх участі у формуванні доходів бюджету через дію існуючих податкових пільг.

Таким чином, можна сказати, що акцизний збір й надалі з розвитком економіки відіграватиме все більш вагомую роль у формуванні бюджету та виконання ним своїх основних функцій, якщо впровадити низку комплексних заходів щодо подолання проблем в даному напрямку. В перспективі це дасть хорошу основу не лише оптимізувати надходження до бюджету країни, а й сприяти стабільному розвитку економіки.

Л. О. Довжук

«Фінанси», IV курс

Національний університет харчових технологій

СВІТОВА КРИЗА: ПРОЯВИ ТА ЗАХОДИ ЩОДО ЇЇ ПОДОЛАННЯ В УКРАЇНІ

Економіці ринкового типу притаманні періоди росту та спаду, що спричиняються різними факторами економічного, політичного, соціального, природного характеру тощо. Періоди спаду можуть поглиблюватись та набирати ознак кризи. Внаслідок того, що фінанси відстають у своєму розвитку від розвитку суспільства, криза призводить до перекосів у фінансовій системі, змін у суспільстві.

Локальна іпотечна криза у США стала причиною світової кризи ліквідності. Залежність банківських систем країн з економіками, що розвиваються, від зовнішніх ресурсів призвела до того, що вони достатньо швидко відчули на собі вплив глобальної кредитної кризи. Наслідком кризи стало різке зниження рівня довіри на світовому фінансовому ринку.

Криза ліквідності банківської системи не оминула і Україну як учасника глобального фінансового ринку капіталів. Адже залучення нашої країни до процесів глобалізації світової економічної та фінансової системи зумовлює перенесення всіх явищ зовнішнього світу у вітчизняну економіку, як позитивних, так, на жаль, і негативних.

В результаті в Україні одночасно протікають три кризи.

Криза фінансових ринків, викликана нестабільністю західних фінансових установ, яка призвела до: масового виведення капіталу з України; припинення фінансової підтримки дочірніх компаній; припинення росту кредитних портфелів банків; відсотків по кредитах через подорожчання коштів.

Криза економіки підприємств спричинила: різке вимивання оборотних коштів у підприємств через неможливість отримання кредитів, замороження програм з розвитку; масові порушення платіжних зобов'язань; скорочення обсягів вітчизняного виробництва через зменшення попиту; масові звільнення, відпустки за власний рахунок, скорочення робочих змін, зростання безробіття, зменшення купівельної спроможності;

Політична криза викликала: паніку на фінансовому ринку, результат — масове зняття населенням коштів з рахунків, загроза банкрутства для банків; девальвація гривні, підвищення цін на товари з одночасним падінням закупівельних цін у деяких сферах реального сектора економіки; відсутність реальних стабілізаційних заходів з боку уряду.

Оскільки криза сьогодні набула глобального значення, вчені всіх країн розробляють шляхи виходу з кризи, враховуючи особливості своєї країни. Українська наукова думка також досліджує та пропонує способи подолання економічної кризи. Сьогодні криза, яка розпочалась на фінансовому ринку, набула загрозливого характеру і для стабілізації становища потрібна активна та вагома діяльність держави у сфері фіскального регулювання.

Запропоновані урядом заходи щодо боротьби з кризовими явищами та процесом виходу з кризи, в основному запозичуються з міжнародних програм та належним чином не виконуються і не тягнуть за собою позитивних наслідків.

На думку автора у процесі боротьби з кризою насамперед потрібно відновити нормальну діяльність банківської системи, повернути довіру вкладників, щоб вони не бажали повертати достроково свої вклади, адже мораторій уряду на зняття депозитів не зможе тривати вічно. Уряд для цього пропонує збільшити державні гарантії для Фонду гарантування вкладів фізичних осіб з 5 до 150 тис. грн. По-

трібно послабити вимоги щодо видачі кредитів, які гальмують розвиток економіки, як наслідок — зменшення ВВП.

Проводити державну протекціоністську політику, що дасть можливість покращити торговельний баланс та рівень зайнятості. На державному рівні необхідно провести заходи по зменшенню ажіотажу навколо валютної ситуації, що не має ніякого економічного підґрунтя. Мінімізувати залежність національної валюти від долара та пов'язати її з «кошиком» певних валют.

У складі Державного бюджету України створити Стабілізаційний фонд, до якого зараховуються у повному обсязі кошти від приватизації об'єктів у 2009—2010 роках та кошти, що надходять від продажу державних цінних паперів.

Провести заходи щодо скорочення державних видатків (органів державної влади, місцевого самоврядування), збільшення деяких податків і зборів (акцизи на спирт, спиртні напої, ввезення транспортних засобів, податки з власників транспортних засобів, ввізне мито на нафтопродукти).

Автор вважає, що кризова ситуація в Україні є значно «мультиплікованою» політичною кризою, в якій країна перебуває останніми роками. Саме тому на появу негативних чинників у світовій економіці діюча влада не відреагувала належним чином. Рішення потрібно приймати на рівні держави, а для цього влада та уряд мають відволікти від політичних подій і чинити певні дії щодо порятунку економіки країни та виходу з кризової ситуації.

І. В. Єременко

«Фінанси», IV курс

Криворізький технічний університет

Науковий керівник — Будяк В. О.

СТІЙКЕ ФІНАНСУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ КРИЗИ

Ключовою проблемою сучасного етапу розвитку України є забезпечення економічного росту, який багато в чому забезпечується економічною стабільністю низових ланок економіки, і в першу чергу, підприємствами реального сектора економіки.

В теперішній час фінансування багатьох з них продовжує залишатися нестійким і в окремих випадках це пояснюється на-

слідками фінансової кризи. Щоб бути успішним впродовж тривалого часу, щоб вижити та досягти своїх цілей підприємству, слід бути ефективним. Саме тому, однією з найбільш значимих характеристик діяльності підприємства є ефективність його функціонування.

Головним критерієм оцінки ефективності діяльності підприємства є його рентабельність. Вона характеризує кінцевий результат господарсько-фінансової діяльності підприємств, створює передумови фінансової стійкості, а ефективне використання прибутку є передумовою фінансової стабільності.

Резерви збільшення рентабельності підприємства пов'язані з напрямками господарювання підприємства, для керівників і відповідних спеціалістів (менеджерів), важливим є детальне значення масштабів дії, форм контролю та використання найбільш істотних внутрішніх і зовнішніх чинників ефективності на різних рівнях управління діяльністю підприємства.

Головними внутрішніми і зовнішніми чинниками підвищення ефективності діяльності підприємства є: технологічні нововведення; оновлення устаткування, якому належить провідне місце в програмі підвищення ефективності; економічне використання матеріалів та енергії. Все це позитивно впливає на рівень ефективності, якщо розв'язуються проблеми ресурсозбереження. Продукти праці, їхня якість і зовнішній вигляд (дизайн) також є важливими чинниками. Основним джерелом і визначальним чинником зростання ефективності діяльності є працівники; методи роботи; стиль управління; державна економічна і соціальна політика; структурні зміни в суспільстві, склад та технічний рівень основних фондів; масштаби виробництва та діяльності; склад персоналу за ознаками освіченості, кваліфікації. Лише вміле використання всієї системи перелічених чинників може забезпечити достатні темпи зростання ефективності виробництва. При цьому обов'язковість урахування зовнішніх чинників не є такою жорсткою, як чинників внутрішніх.

Основними джерелами резервів підвищення рівня рентабельності продажів є збільшення суми виручки від реалізації продукції і зниження собівартості товарної продукції. Після зниження собівартості продукції і збільшення обсягів реалізованої продукції прибуток збільшиться, а отже, підприємство замість збитків вже отримає позитивний результат.

Рентабельна (прибуткова) діяльність суб'єктів господарювання призведе до поліпшення стійкого функціонування держави.

Зважаючи на масштабність кризи, необхідно впливати, перш за все, на негативні чинники, які ускладнюють економіку України і зменшують попит на продукцію, що значно зменшує грошові надходження. Окрім цього необхідно переглянути кадрову політику із збереженням кваліфікованої робочої сили і фахівців.

Т. С. Єршова
«Фінанси», IV курс
ДВНЗ «Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана»
Науковий керівник — к. е. н., доцент Кондратюк С. Я.

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ОBOB'ЯЗKOBOrO МЕДИЧНОГО СТРАХУВАННЯ ТА ЙОГО ЗАПРОВАДЖЕННЯ В УКРАЇНІ

Європейський вибір України зумовлює необхідність досліджень систем обов'язкового медичного страхування (ОМС) в розвинених країнах. За домінуючим джерелом фінансування в цих країнах можна виокремити чотири моделі національних систем охорони здоров'я:

бісмарківська модель (Отто Бісмарк) — соціальне страхування;

беверіджська модель (Уільям Беверідж) — податки;

модель Семашка (Микола Семашко) — державний бюджет;

модель приватного медичного страхування.

У Франції діє модель соціального медичного страхування, за якою всі громадяни сплачують страхові внески в частці, пропорційній особистому доходу. Кошти за цією моделлю об'єднуються в один або кілька пулів, яким управляє держава або квазідержавна структура, з якого всім громадянам (застрахованим) надається універсальний пакет медичних послуг. Французька модель медичного страхування має централізовану форму управління. Система ОМС охопила 80 % населення, і передбачає внесення страхових сум як працюючими (7 %), так і роботодавцями (12,5 %). На чолі системи лікарняних кас стоїть національна каса, яка перебуває під контролем Міністерства соціального забезпечення та праці Франції. Перевагою цієї форми організації ОМС є відносна простота управління, незначні адміністративні витрати, а недоліком — обмежені можливості в залученні місцевих ресурсів, недостатньо оперативне реагування на потреби населення.

У Німеччині діє модель Отто Бісмарка, за принципом солідарності як децентралізована форма організації страхування здоров'я (уряд не бере на себе відповідальності з фінансування охорони здоров'я, за винятком деяких його сегментів). Держава створює умови для функціонування фондів медичного страхування, а також здійснює нагляд за функціонуванням усієї страхової системи. Для неї характерна подвійна система страхування здоров'я за участю приватних і державних організацій. ОМС охоплює близько 88 % населення країни. Головним учасником системи медичного страхування є некомерційні страхові організації — лікарняні каси. Розмір внесків працедавців і найманих працівників урівноважено — кожний сплачує 50 % [2, с. 16].

У Швеції діє Національна система соціального страхування як загальна й обов'язкова для всього населення. Власником необоротних активів у системі охорони здоров'я є держава, яка також здійснює управління охороною здоров'я, планує і фінансує її діяльність. Вся відповідальність за надання медичної допомоги покладена на ради графств, контроль за якими здійснює Національна рада соціального страхування. Однією з особливостей шведської системи страхування є передача застрахованими страховикам своїх юридичних прав із питань медичного страхування. Система фінансування охорони здоров'я Швеції: 13 % становлять кошти держави; 51 % — кошти місцевих органів влади; 31 % кошти працедавців.

У Великобританії діє модель Беверіджа, де використовується система бюджетного фінансування охорони здоров'я, що зумовлює його державний характер з високим ступенем централізації управління. Фінансова система охорони здоров'я Великобританії: на 85 % фінансується за кошти загального оподаткування, 12,5 % надходжень із фондів обов'язкового державного страхування працівників і роботодавців і 2,5 % надходить від платежів за послуги. Всі працюючі підлягають обов'язковому страхуванню здоров'я [3, с. 138].

Характерною ознакою для **США** є приватна модель медичного страхування. В США медичне страхування добровільне і майже повністю здійснюється роботодавцями, ним охоплено приблизно 91 % населення [1, с. 25]. Найбільш розповсюдженим є компенсаційне страхування, при якому працедавець виплачує страховій компанії страхову премію за кожного робітника, яке забезпечується відповідним полісом. Потім страхова компанія сплачує чеки, які представляються медичною установою або лікарем. В США фінансування охорони здоров'я базується майже виключно

на платній основі, але певна частина населення, чії доходи нижчі за межу бідності, обслуговуються за державними програмами «Медікер» (для медичної допомоги похилим людям після 65 років) і «Медікейд» (для допомоги безробітним, бідним та інвалідам).

Реформування системи охорони здоров'я є однією з найактуальніших проблем сучасної **України**, де стан медичного обслуговування населення незадовільний. За оцінкою Світового банку прогнозується, що до 2025 року чисельність населення України може скоротитися на 12 млн чол. або на 24 %. При цьому у структурі населення переважатимуть особи непрацездатного віку (пенсіонери та діти), що може призвести до значного фіскального тиску на систему охорони здоров'я в довгостроковій перспективі.

Діюча система медичного забезпечення в Україні знаходиться у глибокій організаційно-структурній та фінансовій кризі, що характеризується малою часткою витрат на охорону здоров'я по відношенню до ВВП (3,7 % у 2007 році), розпорощенням коштів між ланками медичної сфери та корупцією розпорядників цих коштів. На сьогодні існує дві основні концепції впровадження ОМС, одна з яких базується на принципі соціального ОМС, яке ґрунтується на бюджетному фінансуванні охорони здоров'я, інша говорить про ОМС із залученням страхових організацій поряд із державою.

На мою думку, при запровадженні ОМС доцільним є введення централізованої бюджетно-страхової моделі охорони здоров'я з прямою формою організації. У перехідний період допущення на ринок ОМС багатьох страховиків, як переконає досвід Росії, веде до погіршення фінансування охорони здоров'я.

Література

1. *Ангелина Крок*. Сколько стоит здоровье на Западе // Страховое обозрение. — № 1-2 — 2008. — С. 22—29.
2. *Губар О. Є*. Медичне страхування в країнах Європейського Союзу // Фінанси України. — № 7. — 2003. — С. 15—18.
3. *Кудрявцев А. А., Плам Р. Г., Чернова Г. В. и др.* Страхование здоровья (опыт Великобритании). — М.: Анкил, 2005. — 216 с.
4. *Салтман Р. Б., Фигейрос Дж.* Реформы системы здравоохранения в Европе. Анализ современных стратегий: Пер. с англ. — М.: Геотар Медицина, 2005. — 423 с.

ОПОДАТКУВАННЯ ОПЕРАЦІЙ З ДАВАЛЬНИЦЬКОЇ СИРОВИНИ ТА ВИГОТОВЛЕННЯ З НЕЇ ГОТОВОЇ ПРОДУКЦІЇ

Операції з давальницькою сировиною та виготовлення з неї готової продукції має особливості залежно від виду операції.

1. При ввезенні на митну територію України давальницької сировини іноземним замовником.

Сплата податків (ПДВ та акцизних зборів) при ввезенні на митну територію України давальницької сировини іноземним замовником здійснюється українським виконавцем за давальницьку сировину, яка буде використана для проведення розрахунків за послуги з її переробки при проведенні митних процедур (аналогічно до проведення бартерних операцій), а за давальницьку сировину, яка буде використана для виробництва готової продукції, — шляхом видачі простого векселя з відстрочкою платежу на строк виконання операції з давальницькою сировиною, але не більше 90 календарних днів з моменту оформлення вантажної митної декларації.

Видача і погашення векселя відбувається наступним чином: суб'єкт підприємницької діяльності купує оригінал векселя в установі банку, другий і третій примірники векселя він одержує шляхом ксерокопіювання неоформленого оригіналу вексельного бланку. Записи на всіх примірниках виконуються окремо, мають бути тотожними та ксерокопіюванню не підлягають.

2. У разі вивезення готової продукції.

Виходячи з норм чинного законодавства, нульова ставка податку на додану вартість може застосовуватися до готової продукції, яка вивозиться за межі митної території України, а також до послуг, що надаються з переробки давальницької сировини нерезидента лише за умови, що виготовлена продукція перетинає митний кордон України.

Що стосується продажу сировини на території України за іноземну валюту нерезидента для подальшої її переробки, то такий продаж обкладається ПДВ за повною ставкою в розмірі 20 %.

При невиконанні цієї умови з виконавця до бюджету (в який сплачується податок на прибуток) стягується пеня в національній валюті України за кожний день прострочення в розмірі 0,3 % митної вартості давальницької сировини, але не більша за контрактну вартість невивезеної готової продукції (якщо не укладена кредитна

угода між українським виконавцем та податковою інспекцією за місцем його знаходження, за що стягується відповідна плата).

3. У випадку повернення нерезиденту отриманої давальницької сировини.

Закон України «Про операції з давальницькою сировиною у зовнішньоекономічних відносинах» не передбачає погашення векселя в разі повернення нерезиденту отриманої давальницької сировини (наприклад, якщо вона не відповідає якості, зазначеної у договорі). Тому вексель може бути погашений лише шляхом оплати вексельних сум або анульований за умови переоформлення вантажної митної декларації на ввезення продукції на територію України зі зміною характеру угоди на тимчасове ввезення давальницької сировини.

4. При вивезенні давальницької сировини з України з метою переробки її в готову продукцію.

З давальницької сировини в такому разі не стягується вивізні (експортні) мито, податок на додану вартість, збори (крім зборів за митне оформлення) і вивозиться з митної території України на підставі наданого письмового зобов'язання про повернення готової продукції або валютної виручки від її реалізації. Щодо операцій з вивезення давальницької сировини за митний кордон України, а отже, і ввезення готової продукції, виробленої з неї, положення закону «Про податок на додану вартість» спеціальних вказівок не дають. Отже, такі операції слід розглядати як експортно-імпортні.

М. М. Жук

*«Державний фінансовий менеджмент», V курс
ДВНЗ «Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана»*

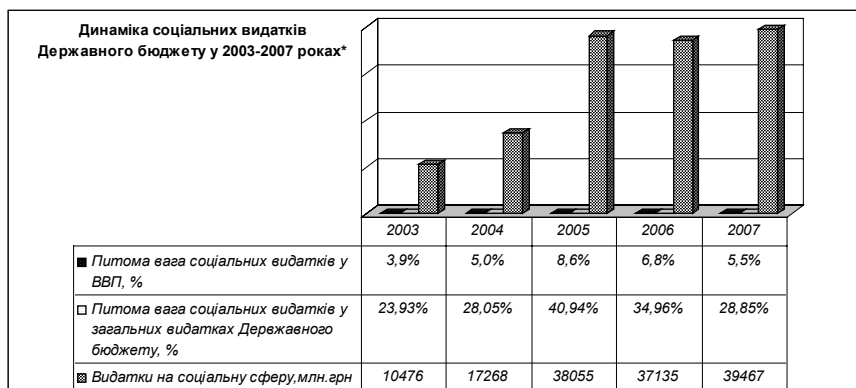
Науковий керівник — д. е. н., професор Федосов В. М.

ОПТИМІЗАЦІЯ ФІНАНСУВАННЯ ВИДАТКІВ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ УКРАЇНИ ТА ФОРМУВАННЯ ЛЮДСЬКОГО КАПІТАЛУ

Державний бюджет України виступає важливим інструментом надання суспільних благ і послуг — переважно видатки соціального характеру. Оптимізація і поступове зростання даних видатків є пріоритетною соціальною політикою держави. Соціальні

витрати держави стали одним із важливих факторів, які визначають рівень життя.

Незважаючи на те, що у структурі видатків Державного бюджету найбільшу частку становлять соціальні видатки, тобто значною мірою видатки на розвиток людського капіталу, проблеми із забезпеченням соціального захисту більшої частини населення залишається невирішеними (рис. 1). Не відповідає належному рівню система захисту малозабезпечених верств населення, актуальною залишається проблема бідності.

* за даними Міністерства фінансів України

Рис. 1.

При переході України до ринкової економіки фінансове забезпечення соціальної сфери не супроводжувалось диверсифікацією джерел фінансування. Головним (і майже єдиним) джерелом витрат як був, так і залишається Державний бюджет. Необхідно зазначити наступні проблеми бюджетного фінансування соціальної сфери: недостатні розміри фінансування, непослідовність та фрагментарність фінансування, неефективна структура.

Вирішення проблеми недофінансування державних соціальних зобов'язань, деякі вчені вбачають у необхідності виходити із сьогоденних фінансових можливостей держави та звернути або відмінити деякі з соціальних програм. Ми з таким підходом погодитися не можемо. Так, затримка у виплаті заробітної плати або допомоги на дітей — недостатня підстава для їх скорочення. Потрібно більш активно шукати альтернативні джерела фінансування та шляхи їх диверсифікації. В контексті цього, на наш погляд, частину соціальних зобов'язань держави доцільно розгля-

дати як певні орієнтири, які можуть бути повністю досягнуті лише при сприятливому стані економіки і фінансів.

На нашу думку, причини виникнення проблеми недофінансування соціальної сфери полягають не тільки в тому, що стало взагалі не вистачати фінансових ресурсів, а й у тому, що майже вичерпалися традиційні джерела фінансування соціальної сфери, а необхідної їх диверсифікації з відповідним правовим забезпеченням, за великим рахунком, не проведено.

Розвиток людського капіталу нерозривно пов'язаний з розвитком науки, отриманням освіти, наданням медичних послуг. Тож серед причин, що перешкоджають розвитку людського капіталу, можна виділити: низький рівень фінансування соціальних галузей, низький рівень вітчизняних та іноземних інвестицій у систему освіти та неефективне використання коштів, низький рівень якості освіти, що потребує інновацій та нововведень.

Для поліпшення якості та збільшення обсягів людського капіталу країні пропонують наступні дії: запроваджувати процес відтворення, збереження, нагромадження людського капіталу на рівні держави з розробки заходів, спроможних забезпечити ефективне використання та розподіл державних інвестицій, здійснювати нагромадження людського капіталу одночасно на рівні регіонів та підприємств, сприяти підвищенню заробітної плати як джерела ефективного відтворення та нагромадження людського капіталу у всіх сферах (фінансування менш престижних, але соціально необхідних професій).

Звернемо увагу на такі сфери, як освіта та охорона здоров'я. На мою думку, забезпечити ефективне використання коштів та досягнути соціального ефекту можна за рахунок: збільшення державних місць на навчання та підготовку фахівців соціальної сфери, що відповідають потребам ринку, залучення коштів у фізичних та юридичних осіб, формування соціального пакету на підприємствах, натомість дозволити відносити ці витрати на валові витрати, та інше, що може дати соціальний ефект сьогодні, не вимагаючи додаткових витрат з Державного бюджету.

Складність при прийнятті рішень у соціальній сфері полягає у необхідності одночасного задоволення критеріїв економічної ефективності, соціальної справедливості і відповідного фінансового забезпечення. Тому одним із основних завдань повинно стати проведення політики надання і розподілу соціальних благ відповідно до конституційних соціальних гарантій, яке б посилювало мотивацію до економічної активності, підтримувало якість життя громадян на пристойному рівні і було б забезпечене відповідним фінансуванням.

О. А. Завора
«Фінансовий ринок», V курс
ДВНЗ «Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана»
Науковий керівник — к.е.н., доцент Бабенко А. С.

КОНФЛІКТ ІНТЕРЕСІВ: ЕКОНОМІКА І ПОЛІТИКА

У процесі боротьби зі світовою фінансовою кризою постає проблема створення механізмів досягнення політичної стабільності, консенсусу інтересів різних інститутів і суб'єктів політичної влади щодо прийняття рішень в економічній сфері, які б відповідали запитам кожного пересічного громадянина.

Протягом 2005 — жовтня 2008 років ми мали можливість спостерігати «Український парадокс»: коли за відсутності уряду, що працював би на довготривалій основі, і без системних реформ економіка країни демонструвала позитивну динаміку макроекономічних показників.

Починаючи з листопада 2008 року відбувається істотне погіршення ситуації в економіці, що супроводжується великим дефіцитом рахунку поточних операцій, тягарем зовнішнього боргу, слабкістю банківського сектора, а також зменшенням зовнішньої кон'юнктури, за рахунок якої економіка України розвивалася не дивлячись на відсутність політичної стабільності та порозуміння політичних еліт.

Зниження ВВП у листопаді 2008 р. становило до листопада 2007 р. 14,4 %, а промислового виробництва — на 28,6 %; у листопаді — грудні планові показники надходжень від податкової системи України виконані не були (–5,6 млрд грн). В Україні спостерігається ефект миттєвого згортання виробництва, про що свідчить кумулятивний показник приросту обсягів промисловості, який за результатами 10 місяців 2008 року зменшився з 5,1 до 2,2 %.

Перші 11 днів 2009 р. продовжують ці спадні тенденції: обсяги імпорту склали 62 % від запланованих, експорту — 43 %, дохідна частина загального фонду бюджету виконана на 14 % від планових надходжень січня.

31 жовтня 2008 року Верховна Рада прийняла Закон України, яким затвердила антикризові заходи. Але прийняття цього закону не засвідчує консолідацію політичного естеблїшменту. На нашу думку, вихід з кризи треба шукати на всіх рівнях: і макроекономічному, і політичному, і суспільному.

Ф. В. Барановський, досліджуючи політологічний вимір економічної політики проводить порівняльний аналіз досвіду економічної політики щодо виходу з кризи в США та Англії у різні часи, за різних економічних обставин. Якщо США до кризи привела політика невтручання в економіку і жорстокі закони вільного ринку, то в Англії ситуація була протилежною. Там до кризи призвело правління лейбористів, які впроваджували політику націоналізації промисловості, соціалістичне планування. Автор доводить той факт, що саме відсутність політичного роздвоєння та коливань стали основою в процесі виконання заходів економічної політики щодо виходу з кризи.

Повертаючись до України, слід констатувати існування де-факто двох центрів влади, що регулюють політико-економічне життя країни: КМУ та глава держави. Вагомий вплив політичної складової на економіку України підтверджує і представлення лоббі бізнес-груп у державних установах, спроби врегулювати діяльність яких знайшли відображення у трьох законопроектах, що вносились на розгляд парламенту протягом 1999—2005 років. В умовах відсутності регулювання лобіювання державний апарат отримує необмежений простір для корупційних дій.

Криза носить системний, універсальний характер, а дії посадовців мають переважно приватний характер і не відповідають національним інтересам. Невизначеність та незрілість політичних еліт призведе до того, що 2009 стане роком кризових явищ в економіці. Логіка чергового електорального року визначатиме й поведінку політичних партій та їх лідерів.

Адекватною відповіддю можуть бути лише системні, довгострокові рішення. Перед Україною постала необхідність розробки всеохоплюючої економічної політики, що відповідатиме таким вимогам: впровадження економічної політики за невеликий проміжок часу; забезпечення належних політико-правових основ її реалізації; врахування геополітичних реалій.

У світлі сучасних економічних процесів саме національна консолідація, досягнення консенсусу між органами політичної влади, підтримка з боку бізнес-еліт мають бути фактором зміцнення усього державного механізму та ресурсом ефективної стратегії виходу з кризи. Світові економічні потрясіння минулого доводять, що кризу слід розглядати як явище, в якому закладено потенціал майбутнього росту економіки, можливість «очищення» ринку від учасників із низькою життєздатністю і відсутністю конкурентних продуктів, та як результат, оздоровлення економіки.

СИСТЕМНИЙ ПІДХІД ДО ОРГАНІЗАЦІЇ УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІЧНОЮ БЕЗПЕКОЮ ПІДПРИЄМСТВА

Розвиток господарських відносин супроводжується появою та нарощуванням ряду деструктивних факторів, що унеможлиблює збільшення обсягів виробництва якісних матеріальних благ і послуг та максимальне задоволення потреб споживачів у продукції. Проблеми виникають перед кожним підприємством не тільки в кризові періоди, але й у стабільному економічному середовищі. Зниження ефективності підприємств призводить до скорочення можливостей зростання зайнятості і прибутків громадян, податкових надходжень і соціальних витрат. Тому особливої актуальності в сучасних умовах господарювання набувають питання забезпечення економічної безпеки підприємства.

Проблеми економічної безпеки підприємств досліджуються у працях вітчизняних та зарубіжних вчених, таких як: В. И. Ярочкин, С. Н. Ильяшенко, О. М. Ляшенко, С. В. Забияко, Ф. І. Євдокимов, О. А. Бородин, Г. В. Козаченко, Л. П. Гончаренко, Е. А. Олейников, В. В. Домарев, В. М. Геєць та інші. В зазначених працях висвітлено різні складові економічної безпеки, створено ряд інструментів управління. В той же час системний аспект управління безпекою, що забезпечує врахування різнобічних складових в управлінні даним феноменом не висвітлено.

Тому метою даної статті є розробка системного підходу до організації управління економічної безпеки підприємства.

В системі управління підприємством економічну безпеку підприємства доцільно поділити на наступні складові: фінансова, виробничо-технологічна, інформаційна, кадрова, інтелектуально-інноваційна, політико-правова, екологічна. Фінансова складова підприємства характеризує захищеність фінансового потенціалу підприємства від негативних дестабілізуючих факторів, а також можливість гармонізації фінансових та супроводження гармонізації інших інтересів підприємства. Виробничо-технологічна складова підприємства передбачає створення умов ритмічного безперебійного процесу на до виробничої, виробничої та після виробничої стадіях. Інформаційна складова підприємства передбачає отримання інформації, що цікавить, та ретельний й постійний за-

хист її. Кадрова складова охоплює взаємозв'язані і водночас самостійні напрями діяльності того чи того суб'єкта господарювання, котрі зорієнтовано на роботу з персоналом підприємства, на підвищення ефективності діяльності всіх категорій персонал. Інтелектуально-інноваційна складова підприємства націлена на збереження й розвиток інтелектуального потенціалу, тобто сукупності прав на інтелектуальну власність або на її використання, та на поповнення знань і професійного досвіду працівників підприємства. Політико-правова складова підприємства спрямована на захист інтересів підприємства у сфері правових відносин починаючи з етапу створювання підприємства як юридичної особи, захист від опортуністичної поведінки, відстоювання інтересів підприємства у судових справах. Екологічна складова підприємства спрямована на розробку і ретельне дотримання національних (міжнародних) норм мінімально допустимого вмісту шкідливих речовин, які потрапляють у навколишнє середовище, а також дотримання екологічних параметрів продукції, що виготовляється, що забезпечує безпечність процесів залучення ресурсів, процесів виробництва та споживання суспільного продукту.

Таким чином, результатом забезпечення формування системи зазначених складових економічної безпеки підприємства є стабільність його функціонування, ефективність фінансово-економічної діяльності, особиста безпека персоналу, гармонізація економічних інтересів суб'єктів господарювання. У подальшому необхідно розробити відповідні до специфіки умов господарської діяльності конкретного підприємства моделі управління соціально-економічними та екологічними складовими безпеки.

Н. В. Загребельна

*«Менеджмент та організації», III курс,
Академія внутрішніх військ МВС України*

БЮДЖЕТНА ПОЛІТИКА УКРАЇНИ

У фінансовій системі України центральне місце займає державний бюджет, він є найбільшим централізованим фондом грошових коштів.

Сьогодні в бюджетній практиці України має місце використання програмно-цільового методу, який передбачає складання та

виконання бюджету в розрізі бюджетних програм. Метою застосування бюджетних програм є встановлення безпосереднього зв'язку між виділенням бюджетних коштів і результатами їх використання протягом року.

Слід зазначити, що упродовж останніх років спостерігається тенденція зростання видатків у кінці року, коли при застосування традиційного методу формування та виконання бюджету відсутня можливість перенесення невикористаних головними розпорядниками коштів та асигнувань на наступний рік. Така ситуація зумовлює прагнення головних розпорядників бюджетних коштів здійснити максимальні видатки до кінця року.

При плануванні на наступний рік не здійснюється належна оцінка ефективності здійснених видатків за програмами в минулі роки, натомість оцінюється виконання плану. Планування на наступні роки ґрунтується здебільшого на фактичних видатках [2, с. 15].

В період з 2003 року по 2007 рік в Україні спостерігалось зростання фінансування житлово-комунального господарства; ядерної безпеки; соціально-культурних заходів; судової влади; охорони природного середовища; сільського і лісового господарства, риболовства та мисливства [1, с. 19].

В 2006 році витрати державного бюджету в порівнянні з 2005 роком зросли на 43,6 %, а в 2007 році на 52,6 %. [2, с. 23]. Найбільшу питому вагу в структурі витрат державного бюджету України в цей же період займало фінансування соціально культурних заходів; загальнодержавних функцій; громадського порядку, безпеки і судової влади.

В той же час зменшилася питома вага витрат на промисловість, енергетику і будівництво; житлово-комунальне господарство; національну оборону; охорону природного середовища і ядерну безпеку [3, с. 12].

Структура витрат державного бюджету України потребує значних змін у сучасних умовах господарювання. Необхідно, на мою думку, суттєво збільшити фінансування промисловості, енергетики, будівництва, сільського і лісового господарства, дорожнього і житлово-комунального господарства. З метою підвищення рівня життя населення України, слід збільшити фінансування соціально-культурних центрів.

Але для збільшення вищезазначених витрат необхідні значні кошти, що і призведе до зміни структури витрат державного бюджету України.

Одним із шляхів визначення ефективності використання бюджетних коштів є здійснення органами Державної контрольно-ревізійної служби аудиту ефективності.

Таким чином, для зростання доходів державного бюджету і ефективного використання ресурсів головного фінансового плану, необхідно вдосконалити подальші дослідження та розробки проблем доходів і витрат державного бюджету України, які мають першорядне значення для підвищення рівня життя населення, прискорення соціально-економічного розвитку України.

Література

1. Журнал «Фінанси» — 5'2008 рік.
2. Журнал «Вісник податкової служби України» — 3'2008 рік.
3. Журнал «Світ фінансів» — 2008 рік. — Випуск I.
4. Вододольний В. П. «Фінанси», Київ — 2008.

А. О. Захаревич
«Фінанси», IV курс
ДВНЗ «Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана»
Науковий керівник — к. е. н., доцент Жибер Т. В.

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ФІНАНСУВАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ РЕКЛАМИ В УКРАЇНІ

Зараз здається, що світ обертається лише навколо прибутку. Всі шукають вигоду, отримують доходи всіма правдами і неправдами. Але часом, такий світ зупиняється і під світлом софітів опиняються такі некомерційні організації, як «Green Pease», «Червоний хрест», «Корпус Миру» та ін. Вони звертають увагу суспільства на невирішені, глобальні проблеми. Не дивлячись на усі політичні та економічні перепити, органи державного управління підтримують такі некомерційні організації та проекти задля поліпшення соціальних настроїв у суспільстві, звернення уваги на важливі теми. Одним із способів досягнення поставлених цілей є соціальна реклама. Соціальна реклама — це інформація будь-якого виду, розповсюджена в будь-якій формі, яка спрямована на

досягнення суспільно корисних цілей і не має на меті отримання прибутку. Закордоном такий вид реклами широко розповсюджений і досяг неабияких результатів. Рекламні компанії охоплюють різні сфери життя. Вони несуть як позитивний заряд: «Частіше усміхайтесь», «Ти особливий»; так і негативний, шокуючий: «Заради довгих вій 300 тис. лабораторних тварин страждають щороку». Існують дві альтернативи в регулюванні соціальної реклами. У Британії, що славиться своїми консервативними настроями, питання соціальної реклами, як і в більшості країн світу, не регулюється законодавством, однак фактично нею займається держава. Ще в 1946 р. було створено Центральний офіс інформації (COI). Сьогодні це незалежний маркетинговий центр, що координує діяльність урядових структур у галузі комунікацій. Принцип роботи простий: якщо певному міністерству необхідно провести соціальну компанію, воно звертається в Центр, який повністю фінансує та реалізує проект. Натомість у США єдиним замовником соціальної реклами в ЗМІ є неурядова організація «Рекламна рада», що об'єднує експертів ринку. Темі соціальної реклами пропонуються федеральною владою й некомерційними організаціями; Рада ж координує роботу рекламних агенцій, що беруть участь у виробництві реклами, і рекламодавців, що здійснюють її фінансування. В Україні соціальна реклама грає набагато меншу роль у житті країни. Закон України «Про соціальну рекламу» був прийнятий у 2007 р. До цього закону не існувало чітких правил гри у цій галузі: недосконалість формування державної політики, неефективність фінансового забезпечення, відсутність механізмів контролю. Тому такі проекти, як «Стоп-СНІД», Зупинимо торгівлю людьми» були непомітними та неефективними. Хоча державне фінансування даної сфери постійно зростало з 214 тис. грн у 2000 р., до 556 тис. грн у 2005 р. Прийнятий закон удосконалив, змінив систему державного регулювання, фінансування соціальної реклами. На даний момент ЗМІ, які розповсюджують рекламу і повністю або частково фінансуються з державного бюджету, зобов'язані розміщувати соціальну рекламу органів державної влади, а також громадських організацій в обсязі не менше 5 % ефірного часу або друкованої площі, відведеної на рекламу загалом. Якщо ж обсяг соціальної реклами більший за ці 5 % і замовниками є заклади освіти, культури, охорони здоров'я або благодійні організації, то такі ЗМІ мусять зобов'язані надавати пільги на розміщення такого виду реклами. Також були внесені зміни до державного бюджету 2008 р. і на реалізацію соціальної реклами виділили значно більшу суму —

15 млн грн. Були реалізовані такі проекти, як «Про що говорить вишиванка», «Наша мова». Вартість кожної становила 490 тис. грн. До компанії з популяризації української мови залучені телеканали «ЕРА», «5 канал», «Перший національний», «ТЕТ», «1+1», «Культура», «Інтер+», обласні державні телерадіокомпанії. Всього створять 24 ролики, за кількістю адміністративних регіонів України. Цього року Державна служба туризму і курортів виступила замовником промо-кампанії з популяризації туристичного потенціалу України на міжнародному телеканалі CNN. Вартість розміщення «туристичних» роликів становила 2,53 млн грн. На мою думку, такий вид реклами є потрібним. Соціальна реклама має впливати на людей. Але у європейських країнах вона більш ефективна. Необхідним є створення єдиного державного органу з координації діяльності урядових структур у галузі комунікації, набиратися іноземного досвіду у цьому питанні, залучати молодь.

Л. В. Іващенко

«Фінанси», V курс,

Запорізький національний технічний університет

Науковий керівник — ас. Логвін К. В.

УПРАВЛІННЯ ПОТОКАМИ ГРОШОВИХ КОШТІВ У РАМКАХ ФОРМУВАННЯ ВАРТОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

В умовах сучасного розвитку ринкових економічних відносин між суб'єктами господарювання, одним з найважливіших питань, що постають перед підприємствами є питання забезпечення ефективної інвестиційної діяльності через надходження фінансових (грошових) ресурсів.

У зв'язку з цим актуальною є проблема дослідження теоретичних аспектів складу джерел формування фінансових коштів підприємств з метою достовірної оцінки вартості підприємства.

Також, серед головних проблем фінансової системи України значна кількість науковців та практиків виділяють дефіцит грошових коштів підприємств, що значно обмежує можливості їх поточної та інвестиційної діяльності.

Однією з причин дефіциту грошових ресурсів є, зазвичай, низька ефективність залучення та використання грошових коштів, обмеженість фінансових інструментів, технологій та механізмів,

що застосовуються при цьому. Важливим напрямом подолання такого дефіциту є формування ефективної системи управління грошовими потоками, що забезпечує досягнення стратегічних і тактичних цілей діяльності підприємства.

Досліджуване питання широко висвітлювалось у роботах вітчизняних та зарубіжних вчених таких, як В. Конопльов, О. Берегуля, С. Башлай, С. Планер, Р. Бансал та інші. Серед праць авторів, які досліджують дану категорію фінансового менеджменту, спостерігається різноманітність підходів і тлумачень, тому потреба в уточненні та коригуванні її сутності й досі залишається актуальною.

У сучасних умовах підприємницької діяльності необхідною складовою отримання прибутку є своєчасне надходження інформації та її оперативна обробка, тому важливим елементом управління грошовими потоками є внутрішня інформаційна система підприємства, тому доцільною вважаємо побудову моделі управління грошовими потоками. Для цього необхідно є акумуляція поточної інформації та забезпечення повного й достовірного обліку грошових потоків підприємства, формування необхідної бухгалтерської звітності з подальшим її фінансовим аналізом.

Потреба в створенні ефективної системи управління грошовими потоками підприємства є незаперечною, як і важливість усвідомлення необхідності розробки теоретичних аспектів її функціонування для апарату фінансового менеджменту підприємств.

Прогноз динаміки розвитку ринку і власного бізнесу зазвичай будується на основі продовження, екстраполяції поточної ситуації.

Метою аналізу грошових потоків підприємства є прискорення руху грошових коштів і підвищення на цій основі оборотності активів і капіталу, а також забезпечення фінансової стійкості та платоспроможності підприємства.

Таким чином, метою оцінки вартості підприємства є аналіз поєднання та узагальнення основ аналізу ефективності грошових потоків на основі коефіцієнтного аналізу, а також аналізу джерел утворення і напрямів реалізації грошових коштів.

Визначення ефективності грошових потоків підприємства та аналіз динаміки є закономірним продовженням та доповненням аналізу грошових потоків підприємства. За допомогою загального аналізу грошових потоків (на основі абсолютних показників) та аналізу грошових потоків на основі коефіцієнтного аналізу в рамках цілісної системи аналізу грошових потоків і має формуватися ринкова вартість підприємства.

ОЦІНКА ДІЇ ЧИННИКІВ ЗОВНІШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА НА ПРОЦЕС УПРАВЛІННЯ ПРИБУТКОМ ПІДПРИЄМСТВА

Сучасне зовнішнє середовище суб'єктів господарювання характеризується надзвичайно високим рівнем складності, динамізму і невизначеності. Зовнішні чинники здійснюють суттєвий вплив на всі характеристики діяльності підприємства, особливе місце серед яких займає прибутковість. Проблемою цієї статті є оцінка чинників зовнішнього середовища, які впливають на процес управління прибутком підприємства в умовах ринкової економіки.

Багато авторів займалися аспектами підвищення керованості прибутку за допомогою зовнішнього регулювання (Отпущенкова. О. М., Орловський. Д. М., Ширягіна. О. Є., Баранцева. С. М.). В той же час деякі аспекти залишилися не доопрацьованими. Через це нами була запропонована наступна класифікація чинників зовнішнього середовища, що впливають на процес формування і розподілу прибутку підприємства:

1. Ринкові чинники: конкуренти, споживачі та конкуренти.
2. Техніко-технологічні чинники.
3. Інституціональні чинники.
4. Економічні чинники.
5. Політичні чинники.
6. Міжнародні чинники.

Процедура розробки індексу ефективності діяльності підприємства ($I_{\text{Е.Д.}}$), який базується на аналізі цих чинників, є окремим предметом дослідження, але загальна спрощена формула його визначення виглядає наступним чином:

$$I_{\text{Е.Д.}} = \frac{\sum_{i=1}^6 r_i}{\sum_{i=1}^6 R_i}, \quad (1)$$

де r_i — рейтинг ефективності діяльності підприємства в умовах впливу i -го чинника;

R_i — максимально можливий рейтинг ефективності діяльності підприємства в умовах впливу i -го чинника;

i — чинник зовнішнього середовища.

Наведена класифікація разом з використанням запропонованого індексу ефективності діяльності підприємства надає наступні переваги:

1. Більш висока достовірність отриманих результатів порівняно з використанням традиційної класифікації.

2. Можливість визначення долі кожної групи чинників у загальній сукупності чинників.

3. Можливість зосередження на аналізі тільки тих чинників, які залежать від підприємства.

4. Більш високий рівень адаптивності до ринкової економіки.

5. Відсутність дублювання інституціонального чинника.

Запропонована процедура оцінки може застосовуватись при обмеженій кількості інформації та у випадку, коли допускається деяка неточність отриманих результатів, але при високій кваліфікації кожного з експертів та правильному проведенні кожного з етапів оцінки зовнішнього середовища дана процедура дає досить точні результати, якими можна вправно користуватись при управлінні підприємством.

Р. М. Карпюк

«Економіка підприємств», IV курс

*Первомайський факультет Харківського державного
університету харчування та торгівлі*

Науковий керівник — к. е. н., доцент Філіпішина Л. М.

МЕТОДИ ВПЛИВУ МІСЦЕВИХ ФІНАНСІВ НА РОЗВИТОК РЕГІОНІВ

Посилення конкуренції, інтернаціоналізації, інтеграції та глобалізації зумовило необхідність подальшого розвитку регіонів. Тому політика підтримки регіонального розвитку стає ключовим напрямом не лише загальнодержавної, а й бюджетно-фінансової та регіональної політики.

Підтримка регіонального розвитку здійснюватиметься лише за умови визначення на законодавчому рівні чітких критеріїв її надання, концентрації ресурсів як державних, так і регіональних,

спираючись на територіальні громади, їх об'єднання, місцеве самоврядування, підприємницькі структури. При цьому державна підтримка має бути додатковим джерелом фінансових ресурсів, що залучатимуться на регіональному та місцевому рівнях.

Повноваження між органами державної влади та місцевого самоврядування треба розподілити так, щоб створити умови для оптимального використання ресурсів країни. Це означає, що пропозиція суспільних благ і послуг має відповідати двом критеріям: відповідності видів і обсягів надаваних благ і послуг потребам та уподобанням економічних суб'єктів; економічній ефективності виробництва суспільних благ і послуг (пропозиція суспільних благ має бути такою, щоб середні витрати на їх виробництво були мінімальними).

Необхідно ширше використовувати механізми трансфертів у фінансуванні інноваційного розвитку регіонів. Для цього слід: мінімізувати вилучення коштів у регіонів-донорів та зумовити їх спрямування на фінансування технічного переоснащення галузей економіки регіону, що мають стратегічне значення; замість системи дотаційної підтримки більшу увагу приділити цільовим інвестиційним субвенціям, які будуть спрямовані на фінансування заходів з подолання репресивності регіонів.

З погляду багатьох науковців, причинами занепаду регіонів або стримування їх діяльності є неналежний розвиток виробничої, соціальної та фінансової інфраструктури, що спричиняє неефективне використання усіх наявних ресурсів. Метою місцевих органів влади є насамперед створення такої інфраструктури і механізму господарювання, щоб витрати на діяльність у підприємств не були вищим, ніж в інших регіонах.

Місцеві органи влади опосередковано впливають на податкову базу, а також на розміри ставок місцевих податків і зборів. Для створення економічно ефективного механізму формування доходів регіонів необхідно реформувати чинну систему розподілу податкових доходів на місцевому рівні. Виходячи з цього, в Україні до місцевих податків слід зарахувати: 1. Податок на майно, оскільки він відповідає критеріям рівня адміністративних видатків і можливості індексації податкових надходжень. 2. Плату за землю, бо цей податок відповідає критерію високої прибутковості й стабільності надходжень. Його доцільно залишити в повному обсязі у розпорядженні місцевих органів влади. 3. Податки на бізнес (плата за ліцензії, плата за патент), оскільки вони відповідають критерію можливості індексації податкових надходжень, їх доцільно віддати в розпорядження місцевих органів влади з пра-

вом встановлення на них ставок. Загроза виникнення податкової конкуренції слугуватиме інструментом обмеження ставок таких податків.

Треба зберегти чинний порядок, відповідно до якого податок із прибутку комунальних підприємств надходить до місцевих бюджетів, а решти підприємств — до Державного бюджету. Необхідно зазначити, що повна самостійність місцевих органів влади у питаннях прибуткового оподаткування неприпустима — це може призвести до міграції кваліфікованої робочої сили.

Підвищення фінансової самостійності місцевих органів влади України завдяки наданню їм права регулювати місцеве оподаткування надасть можливість розвитку регіону, а також дасть змогу здійснювати гнучку бюджетну політику, спрямовану на створення умов для надання місцевих суспільних благ.

А. В. Ковальчук
«Фінанси», IV курс

Національний університет харчових технологій

ПРОБЛЕМИ ЗАЛУЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИЦІЙ ТА ШЛЯХИ ЇХ ПОДОЛАННЯ

Економічне зростання України можливе лише при забезпеченні економічної та політичної стабільності, а також активізації інвестиційної діяльності, зокрема залучення інвестицій у сферу виробництва; підвищення ефективності державних видатків тощо.

В умовах дефіциту власних інвестиційних ресурсів важливим джерелом фінансових ресурсів для економіки України є іноземні інвестиції у різних формах.

Водночас діяльність іноземних інвесторів стримується низкою чинників, основними з яких є: мінливість податкового законодавства; свавілля органів державної влади та корупція... організована... злочинність... проблеми... митно-тарифного... регулювання; недисциплінованість постачальників і замовників; нерозвиненість ринкової інфраструктури (банки, біржі тощо).

Разом з тим в організації співпраці з іноземними партнерами є і позитивні зрушення, а саме: створена Консультативна рада з питань іноземних інвестицій під головуванням Президента України,

яка є, по суті, форумом з політичного діалогу між керівниками великих іноземних компаній, як потенційними інвесторами та вітчизняними реципієнтами інвестицій. Утворено Палату незалежних експертів для вирішення суперечок між іноземними інвесторами та українськими органами виконавчої влади і місцевого самоврядування. Створено ряд недержавних організацій, серед яких: страхові компанії, що здійснюють страхування комерційних і некомерційних ризиків при реалізації виробничих проектів; інформаційно-консалтингові фірми, інвестиційні фонди, організації, що розробляють та проводять експертизу проектів підприємств, які за нинішніх умов кризи, змушені припинити свою економічну діяльність за відсутності замовлень.

Для розвитку іноземного інвестування в Україні необхідно забезпечити: стабілізацію політичної ситуації у країні; збереження незмінного законодавчого середовища для підприємництва; розвиток інформаційного забезпечення іноземних інвесторів; формування заходів підтримки через систему податкових канікул, зниження податкових ставок, прискореної амортизації основних засобів, зменшення оподаткованого прибутку на суму інвестицій чи використання податкового інвестиційного кредиту; створення інфраструктури для організаційної та правової підтримки інвестиційної діяльності.

Існують також проблеми пов'язані з безконтрольним залученням іноземних інвестицій, що можуть виражатися в спробах закордонних корпорацій «скинути» у приймаючу країну застарілі й екологічно «брудні» виробництва, поставити під контроль національні виробництва конкретної країни з метою зміцнення своїх конкурентних позицій на світовому ринку, одержати невинуватий вигравш за рахунок соціальної сфери.

Однак до сьогодення дня у світовому співтоваристві вже накопичений великий досвід протидії цим негативним сторонам іноземного інвестування шляхом прийняття міжнародного кодексу поведінки транснаціональних корпорацій, зміцнення й удосконалення національного законодавства щодо інвестицій і розробка взаємних договорів між країнами, що регулюють порядок інвестування, захист іноземних інвестицій і інші питання, пов'язані з їх залученням.

Україна може вийти з кризового стану насамперед за рахунок власних сил і коштів. Проте інтенсивний перехід до конкурентоспроможної моделі національної економіки спричиняє потребу співробітництва зі світовою системою господарювання, в якій іноземні інвестиції є важливим економічним важелем.

Г. А. Кофан
«Економіка підприємства», V курс
Харківський національний аграрний університет
імені В. В. Докучаєва
Науковий керівник — к. е. н., доцент Юшко С. В.

ШЛЯХИ РЕФОРМУВАННЯ ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ У НАПРЯМКУ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ

Проблеми розвитку українського суспільства вимагають постійного та наполегливого опрацювання концептуальних засад і практичних пропозицій реформування економіки.

Необхідною умовою формування цілісної економічної системи з упорядкованими відносинами, якою саме й повинна бути економіка держави, є розв'язання економічних суперечностей.

Особливо актуальнень для економіки України є стратегія економічних перетворень податкової системи, в основі якої повинен лежати раціональний компроміс між прагненням поповнити державну скарбницю й негативний впливом податкового тиску на виробництво та взагалі на економічну активність.

Крім того, вихід економіки країни на шлях розвитку неможливий без забезпечення високого рівня добробуту населення.

Шляхи реформування податкової системи України: підвищення добробуту населення; забезпечення оптимального балансу інтересів держави у зростанні доходів бюджетів та господарюючих суб'єктів до підвищення ефективності та доходності виробництва; розвиток виробництва; узгодження поточних фіскальних цілей з довгостроковими перспективами розвитку країни; створення передумов для довгострокового економічного зростання шляхом побудови багаторівневої системи пенсійного забезпечення, яка б була здатна виконувати не лише компенсаційну функцію в системі економічних відносин, а й інвестиційну; урахування особливостей трансформаційного періоду розвитку економіки країни та реалій українського законодавства та життя.

Стратегічний курс на забезпечення стійкого економічного зростання української економіки вимагає проведення відповідної податкової політики. Нині Україні потрібна збалансована гнучка система оподаткування, яка б дозволила державі проводити регулювання економічних процесів, спрямоване на забезпечення економічного зростання. Це забезпечило б оптимальний баланс інтересів держави у зростанні доходів бюджетів та господарюючих суб'єктів до підвищення ефективності й доходності виробництва.

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ ДЕРЖАВНОЇ ФІНАНСОВОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ

Складовою частиною економічної політики є фінансова політика, яка за допомогою притаманних їй методів сприяє досягненню цілей і виконанню завдань, визначених економічною політикою. Фінансова політика є явищем багатограним, яке може бути представлено як єдність трьох складових частин: розроблення науково обґрунтованих концепцій розвитку фінансів; визначення основних напрямків використання фінансів на поточний і майбутній періоди; здійснення практичних заходів, направлених на досягнення цілей. Ефективність фінансової політики тим вища, чим більше вона враховує потреби суспільного розвитку, інтереси всіх верств суспільства, конкретні історичні умови.

Проблеми, присвячені державному регулюванню економіки, знайшли широке висвітлення у працях таких зарубіжних вчених, як В. Віскозі, Дж. Гарінгтон, Дж. Кейнс, М. Фрідмен, Дж. Стігліц та інші. Значний вклад у розвиток досліджень в галузі державної фінансової політики внесли провідні українські фахівці, такі як В. Геєць, Т. Єфименко, В. Кудряшов, Б. Панасюк, С. Панчишин та інші. В той же час, питання, пов'язані з визначенням пріоритетних напрямків державної фінансової політики в Україні, досі залишаються дискусійними.

Метою дослідження є аналіз проблем проведення та оптимізації застосування фінансової політики в Україні, зокрема — обґрунтування пріоритетів у її формуванні та здійсненні.

Фінансова політика — це особлива форма діяльності держави, спрямована на мобілізацію фінансових ресурсів, їх раціональний розподіл і використання для виконання власних функцій [1, с. 94]. Світова економічна думка виробила дві основні концепції державного регулювання економіки: 1) кейнсіанство, основою якого є активне використання інструментів фіскального (бюджетно-податкового) впливу; 2) монетаризм, що акцентує увагу на грошово-кредитній політиці. Аналіз фінансової політики, що проводиться в Україні, вказує на неефективність науково обґрунтованих засад її визначення та здійснення, наслідком чого стали структурне спрощення економіки, неврегульованість відносин

власності, грошового обігу, бюджетних і податкових чинників [2, с. 227—234]. Можна погодитись з думкою фахівців Міжнародного валютного фонду про те, що однією з найважливіших проблем економічного розвитку України є слабкість її бюджетної системи, що спричинено недостатністю фінансового забезпечення державного сектору економіки, наявністю проблем з визначенням пріоритетів фінансової політики, її нездатністю згладжувати коливання ділової активності суб'єктів господарювання [3].

Вирішення проблеми підвищення ефективності фінансової політики в Україні лежить у площині визначення засад її здійснення, коли пріоритетними завданнями мають стати: розширення фінансового забезпечення діяльності урядового сектору; врахування циклічності розвитку економіки при формуванні фінансової політики; впровадження середньострокового планування державних видатків, спрямоване на усунення надмірних соціальних витрат та їхньої залежності від політичної економіки.

Література

1. *Оспіщев В. І.* Фінанси: курс для фінансистів. — К.: Знання, 2008. — 567 с.
2. *Матвієнко В. П., Матвієнко П. В.* Філософські економічні погляди. — К.: Наукова думка. — 2003. — 302 с.
3. *Flanagan M., Moulin L., Zakharova D.* Ukraine: Selected Issues. — IMF Country Report No. 08/228. — 2008.

І. В. Крисіна

«Фінанси», V курс

*ДВНЗ «Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана»*

Науковий керівник — д. е. н., професор Федосов В. М.

ФІНАНСУВАННЯ КУЛЬТУРИ ТА КУЛЬТУРНО-ОСВІТНІХ ЗАКЛАДІВ: ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

Розвиток держави визначається багатьма чинниками, що стосуються різних сфер життя. Не останнє місце серед них посідає і галузь культури. Вона є одним із основних показників соціально-економічного розвитку держави та окремого регіону.

За роки незалежності України галузь культури не вдалося поставити на належний рівень і на даний час існує ряд проблем, які потребують свого вирішення. Перш за все це пов'язано з тим, що галузь культури не входить до першочергових пріоритетів державної політики. Існування офіційних документів, у яких визначені напрями і цілі бюджетної політики в галузі культури, носить суто декларативний характер і не відповідає реальній ситуації в країні. Крім того відсутні середньо- та довгострокові програми розвитку галузі. Звідси випливає постійне недофінансування галузі, що не дозволяє утримувати наявну мережу закладів у належному стані, не говорячи вже про відкриття нових. Фінансування цільових програм також знаходиться на недостатньому рівні. Спостерігається як неповне, так і нерегулярне фінансування відповідно до запланованих видатків. Наприклад, видатки по бюджетній програмі «Заходи щодо встановлення зв'язків з українцями, які проживають за межами України» у 2006 та 2008 роках були профінансовані відповідно в обсягах 44,2 % і 55,0 %¹ від планових показників, а в 2007 році ця програма взагалі не передбачалася в Державному бюджеті.

У контексті фінансування також привертає увагу перевищення фактичних видатків на культуру з місцевих бюджетів над нормативами, встановленими Міністерством фінансів. Це свідчить лише про заниження даних нормативів і їх малу продуктивність. Так, на 2008 рік за розрахунками Міністерства фінансів України по місту Києву видатки на 1 жителя становили 42,59 грн, в той час як фактично (за даними 9 місяців) вони склали 89,15 грн.

Покращення ситуації щодо фінансового забезпечення закладів культури може бути досягнуто шляхом залучення коштів з інших джерел, серед яких можна виділити власні доходи закладів культури і благодійні, меценатські (спонсорські) кошти. Останнім часом деяким закладам культури вдається досить ефективно надавати платні послуги і відповідно отримувати додаткові кошти. Звісно таку ситуацію не можна розглядати як можливість зменшення фінансування даних закладів з боку держави. Додаткові кошти, отримані понад бюджетні призначення, мають стати основою для подальшого розвитку галузі. Потребує свого вдосконалення і законодавство в даній галузі. Яскравим прикладом виступає стаття 23 Основ законодавства про культуру, відповідно до якої асигнування на розвиток культури гарантуються в розмірі

---

¹ Тут і надалі використано цифровий матеріал Міністерства фінансів України.

не менше 8 % від національного доходу. Але це не відповідає дійсності.

Позитивні зрушення в даній сфері вже зроблені. Це пов'язано з розробкою законопроекту «Про культуру», де визначено поняття базової мережі закладів культури, передбачено механізми їх фінансування. Але на шляху до цього залишається ще одна перепона — прийняття закону. Позитивно на розвиток галузі також може вплинути виникнення та розширення мережі недержавних закладів культури, заохочення проведення гастрольних заходів вітчизняних митців та колективів.

Загалом можна сказати, що існують шляхи покращення ситуації в даній галузі, але вони потребують певного реформування і підтримки з боку органів державної влади.

М. І. Лазорак

*«Оподаткування», IV курс
Буковинська державна фінансова академія
Науковий керівник — к. е. н. Романюк І. М.*

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ТА НАПРЯМКИ РЕФОРМУВАННЯ МІСЦЕВОГО ОПОДАТКУВАННЯ В УКРАЇНІ

Побудова ефективної податкової системи є однією з основних складових стратегії соціально-економічного розвитку будь-якої країни. У процесі реформування системи оподаткування необхідно докорінно змінити ставлення до місцевих податків та зборів, підвищити їх роль у формуванні доходів місцевих бюджетів.

Проблема місцевого оподаткування є актуальною у працях вітчизняних науковців В. Л. Андрушенка, Т. Г. Боднарука, А. М. Соколовської, С. В. Слухая, В. І. Кравченка, В. М. Федосова та інших. Попри відносну вивченість даної проблематики, дослідження місцевого оподаткування залишається актуальним напрямком економічної науки сьогодення.

Метою роботи є вивчення проблем існуючої в Україні системи місцевих податків і зборів, а також розробка рекомендацій щодо їх вирішення.

Чинна система місцевого оподаткування в Україні є досить розгалуженою: складається з 2 податків та 12 зборів [1].

Найбільш суттєвими недоліками місцевого оподаткування в Україні є: незначна фіскальна роль місцевих податків і зборів; вузький перелік місцевих податків і зборів; відсутність самостійних прав у органів місцевого самоврядування щодо запровадження на їхній території власних податків і зборів; нерозвиненість податків, які відображають політику органів місцевого самоврядування.

Реформуючи систему місцевого оподаткування, насамперед необхідно змінити ставлення до місцевих податків і зборів, а не розглядати їх як другорядні податки в складі системи оподаткування, суттєво піднести їх значення та роль у формуванні фінансових ресурсів місцевого самоврядування.

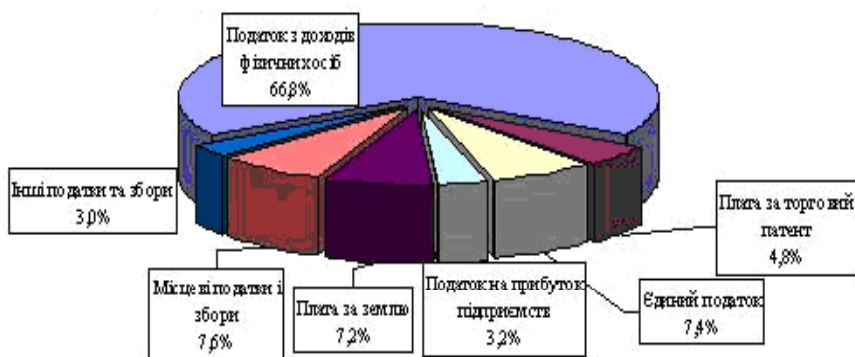

Рис. 1. Структура доходної частини бюджету м. Чернівці за 2007 рік

Місцевих податків і зборів до бюджету м. Чернівців у 2007 році надійшло 16,5 млн грн, що на 0,7 млн грн більше, ніж у 2006 році. Найбільша питома вага належить ринковому збору — 90,7 %, комунальному податку — 6,0 %, іншим податкам та зборам — 3,3 % [2].

У більшості розвинутих країн, незважаючи на велику кількість місцевих податків, головне фіскальне значення мають лише помайнові податки. Аналіз податкових систем розвинутих країн свідчить [4], що основним компонентом податкових надходжень від майнового податку є нерухоме майно. Податки на нерухоме майно мають багато позитивних рис: прискорюється перехід майна у власність таких суб'єктів, які можуть ефективніше його використовувати; посилюється ефективність

ринку нерухомості. Тому доцільним є введення в Україні податку на нерухомість, який буде вагомим джерелом наповнення місцевих бюджетів.

Для забезпечення фінансової самостійності органів місцевого самоврядування необхідно надати їм права запроваджувати власні місцеві податки і збори. Необхідність позитивного вирішення цього питання відстоюється не лише самими представниками органів місцевого самоврядування, але й багатьма науковцями, які апелюють до світового досвіду.

Необхідним є розроблення та прийняття проекту Закону України «Про місцеві податки і збори», що власне і передбачається концепцією реформування податкової системи [3].

Податкова політика місцевих органів повинна бути пов'язана з економічною та політичною ситуацією в регіоні, мати чітко виражені пріоритети. Тому система місцевих податків має характеризуватись спеціальними принципами: місцеві податки повинні мати соціальну значимість для даної території; місцеві податки мають набути тенденцію до відносного збільшення в структурі податкових доходів місцевих бюджетів; податки не повинні легко експортуватися за межі територій, інакше платники переміщуються до регіонів з меншою базою оподаткування; база оподаткування має бути рівномірно розподілена між регіонами.

Література

1. Декрет Кабінету Міністрів України «Про місцеві податки і збори» від 20.05.93 року № 56-93 (зі змінами та доповненнями).
2. Звіт міського голови М. Т. Федорука про роботу Чернівецької міської ради та її виконавчих органів за період з 1 січня 2007 року по 1 січня 2008 року // офіційний WEB-сайт Чернівецької міської ради — www.city.cv.ua.
3. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 19 лютого 2007 р. № 56-р «Про схвалення Концепції реформування податкової системи».
4. Боднарук Т. Г. Зарубіжний досвід використання місцевих податків // Формування ринкових відносин в Україні. — 2008. — № 5. — С. 42—46.
5. Дулік Т. О., Укіс І. З. Актуальні питання місцевого оподаткування в Україні та напрями його реформування // Економічні науки (ДДФА). — 2008. — № 1. — С. 115—122.

НАПРЯМКИ ОПТИМІЗАЦІЇ СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ

Соціальна політика є найважливішою складовою внутрішньої політики держави і направлена на формування оптимального рівня та якості життя населення, захист малозабезпечених. Вивченню соціальної політики, її напрямків приділяють увагу такі вчені, як А. Г. Ягодка, І. Запатріна, В. М. Мельник, В. Б. Тропіна, О. Єфремов, Волинський та інші. Ці та інші вчені по різному підходять до характеристики соціальної політики, розглядають її з різних точок зору.

Так, Г. Волинський вказує на необхідність зменшення розриву в доходах бідних та багатих [1, с. 82]. І. Запатріна робить наголос на позитивний досвід розробки національних соціальних програм [3, с. 82—83], Н. В. Стукало виділяє напрямки соціальної політики в наданні колективних благ [4, с. 29], В. Б. Тропіна характеризує бюджетну складову соціальної політики [5, с. 19—21]. На думку ж російського вченого Д. М. Сахарова, саме «людський потенціал» є головним фактором конкурентоспроможності економіки [4, с. 28]. Тому багато країн збільшують видатки на фінансування освіти, науки, культури, мистецтва, охорони здоров'я, розробляючи при цьому національні програми, такі як «Інвестиції в майбутнє» у Великій Британії [4, с. 29], «Охорона здоров'я», «Освіта», «Доступне житло» в Росії [3, с. 75].

Вивчаючи і формуючи соціальну політику та напрямки її розвитку необхідно враховувати як зарубіжний досвід, так і національні особливості країни. Ці особливості можна охарактеризувати таким чином:

1. Висока смертність населення.
2. Висока частка розлучень серед молодих сімей.
3. Низький рівень заробітної плати в порівнянні з розвинутими країнами.
4. Велика кількість пільгових категорій населення.

Вважаємо, що низька конкурентоспроможність української економіки саме і пов'язана з недостатнім рівнем розвитку людини, що виражається у неможливості отримати належну медичну допомогу, освіту, заробітну плату, державну допомогу в пенсійному віці.

Для поліпшення соціальної політики в Україні пропонуємо:

1. Ввести податок на дохід громадян в залежності від розміру доходу, що сприятиме наповненню бюджету та зниженню диференціації доходів.

2. Розробити національну програму по соціальному розвитку країни, в якій передбачити допомогу як людям похилого віку, так і молоді. Ця програма повинна бути відкрита та зрозуміла кожному.

3. Впровадити адресну допомогу населенню в залежності від доходу громадян.

4. Особливу увагу приділити молоді, а саме: доступність освіти, житла, роботи, спорту, тому що без цього не буде майбутнього в країні.

Такий підхід до соціальної політики в країні дозволить наблизити її до потреб суспільства, що позитивно відобразиться на рівні життя населення.

Література

1. *Волинський Г.* Про соціальну диференціацію населення // Економіка України. — 2008. — № 2. — С. 79—84.

2. Державне регулювання економіки: Навч. посібник / С. М. Чистов, А. Є. Никифоров, Т. Ф. Куценко та ін. — К.: КНЕУ, 2000. — 316 с.

3. *Запатріна І.* Формування національних проектів: зарубіжний досвід і можливості для України // Економіка України. — 2008. — № 1. — С. 72—83.

4. *Стукало Н. В.* Деякі аспекти формування фінансової політики України в умовах глобалізації // Фінанси України. — 2006. — № 1. — С. 24—30.

5. *Тропіна В. Б.* Бюджетне забезпечення соціальної функції держави в Україні // Фінанси України. — 2008. — № 5. — С. 15—30.

Т. Д. Лось

«Фінанси», V курс

ДВНЗ «Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана»

Науковий керівник — ст. викладач Пислиця А. В.

ПОДАТОК НА ДОДАНУ ВАРТІСТЬ ЯК ФІСКАЛЬНИЙ ІНСТРУМЕНТ ДЕРЖАВИ

Податок на додану вартість часто розглядається у наукових публікаціях, обговорюється економістами, політиками. З існуванням цього податку в Україні пов'язано багато проблем. Тому, мабуть, деякі автори пропонують взагалі його скасувати як пода-

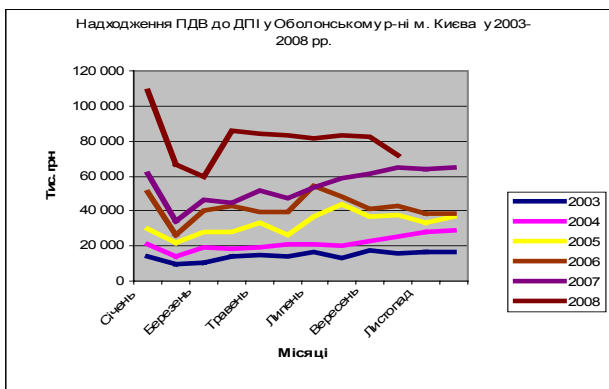
ток, що стримує розвиток споживчого ринку, створює фіскальну нестабільність, стимулює корумпованість контролюючих органів, інші ж — виступають за його збереження і вдосконалення як одного із стабільного і достатньо простого джерела доходів бюджету, з високою фіскальною ефективністю і нейтрального до собівартості товарів чи послуг.

Часто ПДВ називають корупційним податком, але я приєднуюсь до думки, що це не так: корупційним є не сам податок, а механізм його справляння в Україні.

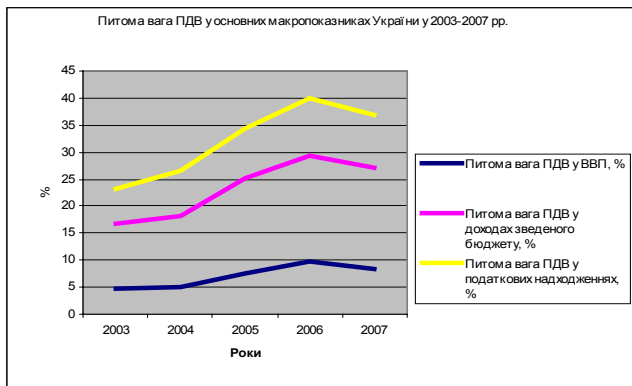
Проблема мого дослідження — це реалізація фіскальної функції ПДВ в Україні, оскільки фіскальна функція є первинною функцією будь-якого податку, і саме на неї слід орієнтуватися при прийнятті рішення про його скасування.

На мою думку, податок на додану вартість не заслуговує на категорично негативні оцінки його застосування, більшість з яких є помилковими. Він є стабільним і вагомим джерелом доходу бюджету, застосовується переважно більшістю розвинутих країн світу і тих, що розвиваються. Це можна простежити на прикладі даних діаграми 1, що характеризують справляння ПДВ в Україні у 2003—2007 рр.

Що стосується мікрорівня, то з даних, зібраних у ДПІ в Оболонському районі м. Києва (діаграма 2) видно, що протягом 2003—2007 рр. спостерігалась чітка тенденція до зростання збору ПДВ. Однак у 2008 р. збори дещо знизились. Прослідкуємо це за допомогою діаграми 2.

Діаграма 1

Діаграма 2

Це пов'язано з нестабільною економічною ситуацією, адже все більше підприємств відмовляються продовжувати свою діяльність внаслідок відсутності оборотних коштів, які до того ж неможливо поповнити за рахунок кредитів внаслідок нестабільної ситуації в країні. У подальшому все залежатиме від економічного становища в Україні.

До речі, в Україні податок на додану вартість поки що не став одним з основних джерел доходів у податковій системі, на відміну від розвинутих країн Західної Європи, де він забезпечує половину всіх податкових надходжень до бюджету. В Україні значення цього показника у 2007 році було зафіксовано на позначці 40,1 %, тоді як у Франції на частку ПДВ припадає 45 % усіх податкових надходжень до бюджету, а у Великобританії і Німеччині — понад 50 %. Рівень фіскальної ефективності податку на додану вартість, оцінюваний за показником його питомої ваги у ВВП, в Україні особливо не відрізняється від відповідних показників у країнах членах Європейського Союзу (питома вага цього податку в ВВП складає від 4 до 10 %).

На показники надходження ПДВ до бюджету мають вплив такі чинники:

- показник надходжень до бюджету формується рівнем внутрішнього споживання вироблених товарів, який, у свою чергу, обумовлюється рівнем грошових доходів населення;
- розміри податкового боргу;
- ухилення від сплати;
- обсяги податкових пільг з цього виду початку та постійне збільшення кількості випадків звільнення від його сплати.

Для зміцнення фіскальної функції ПДВ, слід підвищити ефективність справляння цього податку, а саме: вдосконалити механізм боротьби з незаконним відшкодуванням ПДВ, посилити відповідальність за заниження об'єкту оподаткування, посилити заходи з попередження і стягнення податкового боргу.

А. О. Лук'янов
«Фінанси», III курс
ДВНЗ «Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана»
Науковий керівник — к. е. н., доцент Гладченко Л. П.

ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

Предметом дослідження є проблеми залучення заощаджень домогосподарств до банківської системи України.

Сучасну світову фінансову кризу називають кризою ліквідності, що відображається у браку грошових коштів для обслуговування світових економічних процесів. Українська економіка та банківський сектор у цьому не виняток. За даними Національного банку України у 2007 році, коли у світі почали розгортатися кризові явища, основними складовими фінансових ресурсів вітчизняної банківської системи були: кошти фізичних осіб (домогосподарств) — 30,9 %; строкові кредити та вклади (депозити) інших банків (нерезидентів) — 29,1 %; кошти суб'єктів господарювання — 21,1 %.

Виходячи з цих даних, можна зробити висновок, що залучені кошти інших банків (нерезидентів) є дуже вагомими, що негативно позначилося в умовах кризи. Тому на даному етапі гостро стоїть питання зміни структури джерел формування фінансових ресурсів. У цьому випадку пріоритет доцільно надати заощадженням домогосподарств, тому що: по-перше, за даними Державного комітету статистики 40 % усіх заощаджень домогосподарств складають готівкові кошти, а їх обсяг становить приблизно 15606 млн грн; по-друге, в умовах дефіциту ліквідності вони можуть стати найбільш важливим і реальним джерелом накопичення фінансових ресурсів. Цьому перешкоджає проблема недовіри населення фінансовим установам.

Вчені виділяють низку причин цього, які умовно можна поділити на економічні, правові та соціально-психологічні. Серед економічних причин основною називають проблему страхування вкладів фізичних осіб. В Україні існує Фонд гарантування вкладів фізичних осіб (надалі — Фонд). Відповідно до статті 2 Закону України «Про фонд гарантування вкладів фізичних осіб» членство банків та філій іноземних банків у цьому Фонді є обов'язковим. Відповідно до статті 3 вищезгаданого Закону максимальний розмір відшкодування становить не більше 150 000 грн, але розмір компенсацій вкладень, які виплачуються реально, є низьким. Загальна сума коштів, акумульованих у Фонді становить 2919 млн грн, що становить 0,0178 % всіх зобов'язань банків за коштами, залученими на рахунки фізичних осіб. Це означає, що у разі банкрутства банківської системи України за кожні вкладені 1000 гривень вкладники отримують 17,8 копійок компенсації з Фонду. А з цього впливає твердження про недостатність фінансових ресурсів Фонду для виконання вимог Закону.

Серед правових причин найбільш важливою є проблема захисту інституту права власності в Україні, який є недостатньо розвинений та захищений, що ставить вкладників у не вигідне, а часом у кабальне становище. Проблемою є те, що договір депозитного вкладу не є достатньо врегульованим нормами як цивільного, так і господарського права, що приводить до непорозуміння при виборі правової бази для регулювання даних правовідносин (норми публічного чи приватного права). У законодавстві відсутнє точне визначення грошових коштів як об'єкту цивільного обороту, оскільки гроші з одного боку є товаром (майном), а з другого боку — зобов'язаннями Національного банку на пред'явника, які можуть перебувати у різних формах (матеріальній та нематеріальній). Це породжує суперечності між цивільним законодавством (приватне право) та Законом України «Про банки і банківську діяльність» (публічне право), які вирішити у суді практично неможливо.

Соціально-психологічні причини викликані неосвіченістю, соціальними стереотипами і страхом за свої кошти у разі банкрутства банку або їх не повернення. В Україні за роки її незалежності відбулося кілька масштабних банкрутств великих банків (банк «Україна», банк «Київська Русь»), які поглиблювали недовіру населення до фінансових інституцій і змушували вдаватись до зберігання значних сум грошових коштів у готівці.

Для подолання цих проблем доцільно запроваджувати змішану систему захисту депозитів (об'єктом страхування є не лише

власник депозиту, але й банк), посилення банківського нагляду, регламентації банківської діяльності в Україні, та ресурсної бази Фонду. Не менш важливим є правовий розвиток і захист основних ринкових та правових інститутів, що полягає у правовому розтлумаченні поняття «грошові кошти» та правової конструкції договору депозиту, внесення змін у Закони України «Про банки і банківську діяльність», Цивільний кодекс України, які полягають у усуненні протиріч між ними. Внесення змін у Закон України «Про фонд гарантування вкладів фізичних осіб», які полягають у розширенні контрольно-наглядових повноважень фонду, його співпраці з Національним банком, а також правова та економічна освіта населення України.

Література

1. Закон України «Про фонд гарантування вкладів фізичних осіб» від 20.09.2001 р. № 2740-III//Відомості Верховної Ради. — 2002. — № 5.
2. Закон України «Про банки і банківську діяльність» від 07.12.2000 р. № 2121-III // Відомості Верховної Ради. — 2001. — № 5—6.
3. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-IV // Відомості Верховної Ради. — 2003. — № 40—44.
4. Річний звіт Національного Банку України «Про діяльність банківського нагляду в Україні у 2007 році».

С. М. Масюк

«Фінанси», IV курс

Волинський національний університет імені Лесі Українки

Науковий керівник — ст. викладач Маховський О. Г.

ВВЕДЕННЯ ПОДАТКУ НА НЕРУХОМІСТЬ В УКРАЇНІ

Необхідність розв'язання проблем введення податку на нерухомість пов'язана з недостатнім фінансовим забезпеченням місцевих бюджетів. Саме введення даного податку, що на сьогодні присутній приблизно у 130 країнах світу, дозволить додатково наповнити доходну частину.

Успішне функціонування будь-якого податку залежить від наявності чіткого понятійного апарата, термінів та однозначного трактування змісту його елементів. Податок на нерухомість при-

пускає, що як об'єкт оподаткування виступає земельно-майновий комплекс (єдиний об'єкт нерухомості). При відсутності будівель на земельній ділянці податок на нерухомість робить акцент на саму земельну ділянку, стаючи податком на землю [2, с. 176]. Тому необхідно виробити єдиний підхід при оподаткуванні земельної ділянки та побудови на ній, при цьому переважна роль повинна надаватися землі, оскільки будівлі більше піддані руйнуванню. З огляду на це, потрібно буде внести зміни або і взагалі відмінити Закон України «Про плату за землю», оскільки він, по суті, буде включений у податок на нерухомість.

Для країн з нерозвиненою ринковою системою при визначенні бази оподаткування Міжнародний банк радить використовувати систему, що ґрунтується на розрахунку вартості майна та коефіцієнтів, що корегують якісні та функціональні особливості нерухомості, виводячи їх за допомогою середнього значення для кожної групи майна в межах заздалегідь визначених зон [3, с. 243].

Існує три механізми встановлення ставок податку:

1. встановлені законом або обов'язкові податки;
2. податки, сума яких виходить з бюджетних потреб;
3. податки з фіксованою ставкою у грошовому виразі.

Саме третій механізм рекомендується вводити в країнах, які розвиваються, і де тільки планується введення податку на нерухомість [1, с. 48—49]. На нашу думку, саме така схема буде доцільна для України. Це пояснюється тим, що ввести податок на основі ринкових показників буде дуже складно за відсутності кадастру нерухомості, чітко визначеної методики оцінки нерухомого майна, а також не визначені органи влади, які будуть проводити оцінку та вести реєстр. Фіксовану грошову суму як ставку оподаткування слід розраховувати виходячи із потреб адміністрування податку на нерухомість та враховуючи роботу по створенню кадастру нерухомості. Такий підхід дозволить плавно перейти до системи оподаткування нерухомості, яка існує у розвинутих країнах.

Щодо пільг в оподаткуванні, то тут існує два підходи:

по категоріях платників (соціально незахищеним платникам податків, як правило пенсіонерам і інвалідам, крім того у деяких країнах при наданні пільг враховується родинний стан платника податків, рівень його доходів);

з урахуванням характеру власності (по нерухомості, що забезпечує здійснення суспільно корисних видів діяльності, або по об'єктах, що знаходяться в державній (муніципальній власності), об'єкти культури, державного управління та релігійних цілей) [4, с. 19].

Ми вважаємо, що перевага повинна надаватися пільгуванню об'єктів, а не платників. Разом з тим із метою стимулювання певних видів діяльності звільнення щодо сплати податку можна надавати на фіксований термін.

Література

1. *Багрій А. А.* Податок на нерухомість як необхідний елемент держави // Формування ринкових відносин в Україні.— 2006.— № 6(61). — С.46-49.
2. *Березин М. Ю.* Налогообложение недвижимости. — М., 2003. — 368 с.
3. *Гриценко Е. А.* Рынок недвижимости: закономерности становления и функционирования (вопросы теории и методологии). — Харьков: Бизнес-Информ, 2002. — 284 с.
4. *Стіпахно В. І.* Зарубіжний досвід стягнення податку на нерухомість // Формування ринкових відносин в Україні. — 2006. — № 9(64). — С. 18—25.

О. Ю. Ментель

*«Економіка підприємства», V курс,
Донецький національний технічний університет
Науковий керівник — к. е. н., доцент Мешков А. В.*

КОМПЛЕКСНИЙ МЕХАНІЗМ ІНВЕСТИЦІЙНОГО ПРОЦЕСУ ЯК ЗАСІБ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СТАБІЛЬНОСТІ ЕКОНОМІКИ

На сучасному етапі розвитку економічних відносин, в умовах різкої нестачі фінансових ресурсів як на рівні держави, так і на рівні окремих підприємств, розробка фінансової політики, адекватної до змін зовнішнього середовища та спрямованої на розвиток економіки, набуває особливого значення. Важливою складовою фінансової політики підприємства є інвестиційний механізм, управління функціонуванням якого за умов необхідності інтенсифікації процесів капіталовкладення є важливою складовою забезпечення високого рівня фінансової стабільності економіки.

Актуальними проблемами інвестиційних процесів займалося багато авторів, серед яких Ю. М. Коваленко, Н. О. Лісова,

Т. В. Майорова, С. В. Онікієнко, А. А. Пересада, А. М. Поддєрьогін, О. О. Удалих, В. Т. Федоренко, та інші. В своїх роботах вищеназвані автори досліджували етапи та стадії інвестиційного процесу, особливості його функціонування.

Мета даної статті полягає в запропонуванні комплексного механізму інвестиційного процесу, спрямованого на підвищення ефективності інвестиційних проектів та фінансової стабільності економіки в цілому.

Аналіз існуючих моделей інвестиційного процесу показав, що вони містять певні недоліки, такі як відсутність оцінки рівня інвестиційної привабливості реципієнта та економічної ефективності проектів, відсутність альтернативних проектів чи реципієнтів. Запропонований механізм інвестиційного процесу (рис. 1) усуває ці недоліки та має низку переваг.

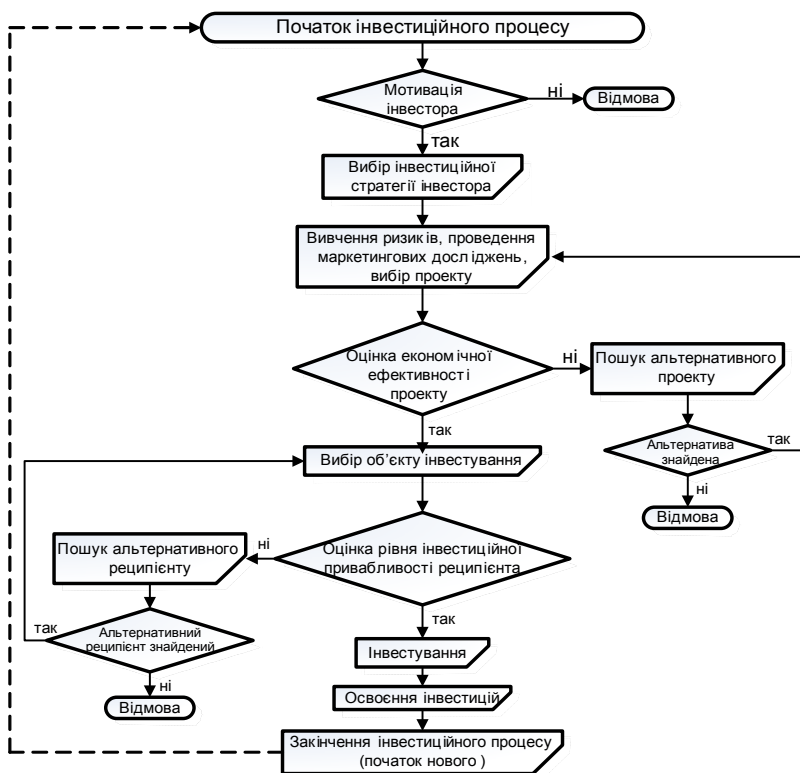

Рис. 1. Комплексний механізм інвестиційного процесу

Поданий механізм показує чітку послідовність етапів інвестиційного процесу, який включає в себе оцінку економічної ефективності проекту та рівня інвестиційної привабливості реципієнта, пошук альтернатив у разі негативних оцінок та можливість циклічного розвитку інвестиційного процесу. Таку циклічність можна обґрунтувати тим, що інвестор, отримавши прибуток, не затримується надовго в поточному проекті, а шукає нового реципієнта інвестицій. Тому остання стадія поточного інвестиційного проекту автоматично може стати першою для нового.

Застосування поданого алгоритму зможе збільшити ефективність інвестування та зменшити ризик неповернення коштів. Це, в свою чергу, дозволить зробити більш ефективним фінансування підприємств і підвищить фінансову стабільність економіки в цілому.

А. Ф. Мещерякова

«Облік та аудит», IV курс

*Харківський державний університет харчування та торгівлі
Науковий керівник — к. е. н., доцент Кащенко Н. Б.*

ПОДАТКОВЕ СТИМУЛЮВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

В сучасних умовах розширене відтворення як суспільного, так і індивідуального капіталу потребує виваженого державного втручання, найважливішими завданнями та фіскальними інструментами якого мають стати: підвищення якості засобів виробництва за допомогою державних інвестицій, фінансування НДДКР і впровадження їх досягнень у виробництво, податкове стимулювання розвитку НТП та інноваційно-інвестиційної діяльності підприємств і переливу капіталів у депресивні регіони та перспективні галузі, підвищення якості робочої сили шляхом спрямування державних інвестицій у формування людського капіталу та стимулювання приватних інвестицій у його розвиток, зміни структури суспільного капіталу на основі оптимального розподілу інвестицій у розвиток особового і речового факторів виробництва.

На наш погляд активізація процесів відтворення капіталу в умовах трансформації національної економіки в ринкову значною мірою має забезпечуватися шляхом здійснення витрат дер-

жавних коштів на інноваційний розвиток — через стимулювання системи: освіта — наука — виробництво, а також шляхом зменшення податкового навантаження на суб'єктів господарювання, що збільшить їх заощадження, необхідні для фінансування відтворювальних процесів.

Найефективнішими методами податкового стимулювання відтворення капіталу підприємств на розширеній основі є прискорена амортизація й інвестиційні податкові пільги — інвестиційний податковий кредит та інвестиційна податкова знижка. Порівняльний аналіз двох видів інвестиційних податкових пільг довів доцільність запровадження в Україні інвестиційної податкової знижки на базі об'ємного методу як такої, що здатна забезпечити відчутне для підприємств і водночас прийнятне для держави зниження базової ставки податку.

Вважаємо, що першочерговими заходами, необхідними для запровадження інвестиційної податкової пільги в Україні, є: а) окреслення кола витрат капітального характеру, на які поширюється вказана пільга (витрати підприємства, здійснені у звітному періоді на придбання, монтаж і введення в експлуатацію об'єктів, що належать до всіх груп основних фондів, призначених для власної виробничої діяльності (без ПДВ)); б) встановлення події, в результаті якої виникає право на отримання пільги (дата прийняття на баланс підприємства); в) визначення суми пільгової знижки як добутку витрат на інвестиції до діючої ставки пільги (об'ємний метод) з можливою її диференціацією від обсягу освоєних коштів; г) встановлення кола підприємств, що мають право на застосування інвестиційної податкової знижки (всі підприємства резиденти, нерезиденти, які є платниками податку на прибуток на загальних підставах); д) передбачення скасування пільги і відшкодування до бюджету суми отриманої знижки у випадку реалізації основних фондів, вартість котрих повністю не перенесена на вартість готової продукції, але при придбанні яких була отримана інвестиційна податкова знижка; е) запровадження відображення інвестиційної податкової знижки у декларації про податок на прибуток (виключно для підприємств, що отримують пільгу).

Запровадження описаних вище заходів й закріплення їх в податковому законодавстві, а також трансформація чинної пільги, яку надають виробникам інноваційного продукту шляхом зниження базової ставки оподаткування, в інвестиційну податкову знижку сприятиме підвищенню ефективності податкового стимулювання інвестиційної діяльності підприємств.

МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО ДІАГНОСТИКИ ФІНАНСОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВА

Тривалий період трансформаційних процесів в Україні характеризується нестабільною зовнішньою ситуацією, яка негативно впливає на господарчу діяльність підприємства. В цих умовах вкрай загострюється проблема використання та розвитку потенціалу підприємства, функціональною складовою якого є фінансова. Фінансовий потенціал характеризується здатністю до оптимізації фінансової системи із залученням та використанням фінансових ресурсів. У свою чергу фінансові ресурси несуть у собі граничну складову, тому для ефективної роботи кожного господарюючого суб'єкта необхідне оптимальне співвідношення даних ресурсів. Саме в цьому полягає актуальність даної проблематики. Фінансовий потенціал, його діагностика та оцінка дозволяють встановити стан та визначити перспективу розвитку підприємства.

Проблема діагностики і оцінки фінансового потенціалу представлена в роботах Е. Альтмана, В. Бівера, Дж. Фулмера, Спрінгейта, Дюпона та ін., а також І. О. Бланка, О.Г. Білейченка, А. Золотарьова, О.В. Петрова, А.Р. Радіонова, В.П. Савчука.

Але до нинішнього часу так і не сформовано єдиного підходу до діагностики фінансової складової потенціалу підприємства. Що стосується безпосередньо самих методів оцінки, то можна виділити такі:

- метод застосування інтегральної (факторної) моделі;
- метод експертних оцінок фінансових коефіцієнтів або фінансових індикаторів;
- комбінований метод.

Діагностика фінансового потенціалу на основі методу інтегральної моделі передбачає використання таких показників, як ліквідність, платоспроможність, рентабельність активів, рентабельність власного капіталу, рентабельність продаж, оборотність позикового капіталу, вартість активів підприємства, відношення накопиченого прибутку до активів. Сутність даного методу полягає у формуванні певних значень, які повинні відповідати тому чи іншому прогнозованому значенню, що, в свою чергу, являє чисельне значення отримане співвідношенням факторів. Ці показники

мають якісний характер, а також дають змогу оцінити фінансовий стан підприємства, виявити динаміку його розвитку та освоєння потенціалу. Негативною рисою цього методу вважається те, що показники не враховують динаміку зовнішніх змін, тому їх прийнято називати внутрішніми показниками підприємства.

Метод експертних оцінок розглядається як суб'єктивний підхід. Такий підхід застосовується для показників, які не можуть мати чисельної характеристики. Саме за допомогою цього методу здійснюється аналіз як внутрішнього, так і зовнішнього середовища, що бракувало в попередній моделі. Але інтегрований метод оцінки дає чітке значення показника, на відміну від метода експертних оцінок. Кожний експерт визначає вагомість показника, робить його оцінку, а саме через це кожний показник аналізується за конкретною статтею системи оцінок. Таким чином, оцінка сукупності всіх показників у цьому методі може не просліджуватись.

Недоліки попередніх методів дають підставу для застосування комбінованого методу. Це дасть змогу найбільш точно оцінити фінансовий потенціал підприємства, враховуючи вплив зовнішніх факторів. Через те, що не існує єдиної збалансованої системи показників необхідно здійснювати поширення комбінованого методу. Позитивною властивістю даного методу можна вважати поєднання діагностики поточної та перспективної (прогнозованої) діяльності підприємства, внутрішнього і зовнішнього середовища, що створює передумови для більш ефективного використання та розвитку потенціалу підприємства.

В. В. Морозова

«Фінанси», IV курс

*ДВНЗ «Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана»*

НЕДЕРЖАВНІ ПЕНСІЙНІ ФОНДИ НА ФІНАНСОВОМУ РИНКУ УКРАЇНИ

Стан діючої системи пенсійного забезпечення в Україні на сьогоднішній день представляє собою одну з найгостріших соціально-економічних проблем. Процес старіння населення та зростання частки осіб пенсійного віку посилює соціальне та фінансо-

ве навантаження на працююче населення країни і стає причиною підвищеної уваги сучасного суспільства до розвитку системи недержавних пенсійних фондів. 1 січня 2004 року в Україні набули чинності Закони України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» і «Про недержавне пенсійне забезпечення».

Значущість НПФ визначається їх спроможністю бути суттєвим джерелом підтримки соціальних стандартів та одночасно акумулятором внутрішніх інвестиційних ресурсів для прискореного розвитку національної економіки.

Починаючи з 2004 року зберігається стала тенденція щодо збільшення кількості установ, які надають послуги в системі недержавного пенсійного забезпечення. Станом на кінець 2007 року кількість НПФ в Україні збільшилося на 21,5 % у порівнянні з 2006 роком — до 96. Кількість НПФ, які мають активи, склала 66, що на 50 % більше в порівнянні з 2006 роком. Кількість ліцензованих адміністраторів НПФ — 40, з них 36 уклали договори на обслуговування НПФ

Всього, на кінець 1 півріччя 2007 року загальна кількість учасників недержавних пенсійних фондів за укладеними контрактами зросла порівняно з 2005 роком майже в 3 рази, а з початку року на 28 % і становила 245 037 фізичних осіб.

Темпи збільшення накопичень у системі недержавного пенсійного забезпечення є достатньо високими, однак при цьому їх обсяги залишаються досить незначними і активи недержавних пенсійних фондів поки що не мають вагомого впливу на інвестиційний клімат в Україні. Так, станом на кінець 3 кварталу 2007 року активи НПФ в управлінні КУА склали 213,4 млн грн.

Однією з найскладніших проблем розвитку НПФ в Україні є створення системи захисту пенсійних активів від втрат та знецінення. Для захисту НПФ від прямої втрати активів використовується механізм диверсифікації функцій установ та органів, які здійснюють обслуговування та контролюють діяльність НПФ, а також їх активів. Оскільки пошук найбільш прибуткових сфер для вкладення капіталу пенсійними фондами може суперечити інтересам учасників НПФ, держава забороняє зазначеним фондам здійснювати певні операції або обмежує ці можливості.

Досягнення оптимального для учасників пенсійних фондів співвідношення між рівнями ризиків та прибутковості в інвестиційних портфелях НПФ ускладнюється недостатнім розвитком ринків капіталу в Україні. Зважаючи на це, уряд, усвідомлюючи важливість діяльності добровільних пенсійних фондів, має стати ініціатором розробки та реалізації програми розвитку ринків ка-

піталу. Остання має бути спрямована, зокрема, і на підвищення ролі державних боргових інструментів у діяльності НПФ.

Серед основних перешкод щодо залучення коштів до недержавних пенсійних фондів є недостатній рівень поінформованості населення про функціонування системи недержавного пенсійного забезпечення, відносно низький рівень прозорості ринку НПФ, певні законодавчі аспекти (зокрема усунення подвійного оподаткування суб'єктів недержавного пенсійного забезпечення при здійсненні пенсійних внесків до НПФ та отриманні пенсійних виплат), нестачу кваліфікованих кадрів, а також відсутність послідовної державної інформаційної політики щодо їх діяльності. Окрім податкових пільг, слід визначити додаткові шляхи стимулювання роботодавців до участі в системі НПЗ.

А. М. Нагорна

«Фінанси», IV курс

*ДВНЗ «Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана»*

Науковий керівник — к. е. н., доцент Кондратюк С. Я.

ДЕРЖАВНЕ ФІНАНСУВАННЯ ПОПЕРЕДЖЕННЯ ОНКОЛОГІЧНИХ ЗАХВОРЮВАНЬ

В Україні є стійкою тенденція до зростання онкологічної захворюваності. Щорічно реєструється майже 160 тис. осіб, хворих на рак, помирає від раку близько 100 тис. осіб. Значну частку померлих становлять особи працездатного віку. У 2007 році в Україні був 41 онкологічний диспансер, 2 міські онкологічні лікарні в м. Києві та в м. Дрогобичі Львівської області, 743 онкологічних відділення, 2236 оглядових кабінетів. Кількість онкологічних ліжок в Україні становить 9338, а також радіологічні ліжка — 2693. Ліжковий фонд для лікування онкологічних хворих порівняно з 2006 роком збільшився на 35 ліжок або на 0,3 % [2, с. 65].

В Україні існують і щорічно виконуються бюджетні програми, спрямовані на зменшення захворюваності у сфері онкології. Так, у 2002 році Кабінетом Міністрів України була затверджена програма «Онкологія», яка передбачає надання допомоги онкологічним центрам з місцевих бюджетів. Видатки на дану програму у 2002, 2003 роках становили — 27 млн грн і 115 млн грн, із запланованих відповідно — 23,1 % і 76,68 %. За рахунок коштів про-

грами «Онкологія» було придбано медикаменти (75 % загальних видатків пішли на закупівлю хіміопрепаратів і препаратів супроводу), створено спеціалізовані медичні заклади (хоспіс) на базі регіональних центрів, замінено лікувально-діагностичне обладнання [1, с. 379].

При цьому з Державного бюджету України у 2007 р. МОЗ України заплановано надати 165 млн грн, з них: на програму «Дитяча онкологія» 39 млн грн; на виконання державної програми «Онкологія» 126 млн грн, у т.ч.: на лікарські засоби — 101 млн грн, на обладнання — 25 млн грн. Крім цього була надана субвенція з Державного бюджету України міському бюджету м. Києва в сумі 228 млн грн на створення центру із застосуванням технології для раннього виявлення онкологічних захворювань. Фактичні видатки у 2007 році були менші від запланованих на 10—15 %.

Онкологічна захворюваність постійно зростає у зв'язку з несприятливою екологічною ситуацією та старінням населення. Протягом життя кожен третій-четвертий чоловік і кожна п'ята жінка в Україні має ризик захворіти на рак. Порівняно з країнами ЄС через запізнилу діагностику онкологічних захворювань в Україні високий відсоток хворих, які помирають протягом одного року після встановлення діагнозу. Так, в ЄС їх 26 %, в Україні — 36 %. Щодо п'ятирічного виживання онкологічних хворих після лікування, то в ЄС їх 54 %, в Україні — 41 %. Викликає занепокоєння той факт, що 30–60 % первинних хворих не отримують спеціалізованого лікування, що свідчить про низький рівень своєчасної діагностики та недосконалу організацію лікувального процесу. Адже на перших стадіях хворобу набагато легше і дешевше вилікувати ніж на останніх. Наприклад, лікування раку молочної залози на першій (початковій стадії) коштує державі 900 грн і дає 98 % гарантованого видужання. А лікування тієї ж хвороби на четвертій стадії коштує 55 тис. грн і дає на половину менші гарантії на якісне продовження життя.

Отже, державне фінансування онкології зростає повільніше, ніж кількість хворих на рак. Пацієнти лише частково забезпечені медикаментами, а лікарі новітнім обладнанням. Тому для зменшення захворюваності серед населення, слід активізувати роботу як державі в особі уповноважених державних органів влади (покращення якості життя населення, збільшення фінансування онкології, охорона навколишнього середовища — встановлення очисних споруд, зелені насадження, ужорсточення норм і контролю за дотриманням законодавства щодо хабарництва та роз-

крадання), закладам охорони здоров'я (підвищення організації в онкології медичного персоналу, цільове спрямування коштів), так і громадянам (дотримання особистої гігієни, вчасне відвідування лікаря, підтримання власного здоров'я — вакцинація, вживання вітамінів, усвідомлення шкідливості паління та алкоголю).

Література

1. Постанова ВРУ «Про рекомендації парламентських слухань на тему: «Онкологічні захворювання в Україні. Проблеми та шляхи подолання» (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2004, № 29).
2. Науковий журнал «Рак в Україні, 2007».
3. Постанова Кабінету Міністрів України від 29 березня 2002 року № 392 «Про Державну програму «Онкологія» на 2002 — 2006 роки».
4. Постанова КМУ від 19.07.2006 № 983.

І. О. Науменко

*«Економіка підприємства», V курс
ДВНЗ Донецький національний технічний університет
Науковий керівник — к.е.н., доцент Бондарева І.О*

УТОЧНЕННЯ ЕКОНОМІЧНОГО ЗМІСТУ КАТЕГОРІЇ ОБОРОТНОГО КАПІТАЛУ

В умовах переходу економіки України на ринкові методи функціонування, кожне підприємство несе самостійну відповідальність за результати функціонування. Знов створені і вже діючі підприємства самі визначають обсяги виробництва та цінову політику, що потребує раціонального залучення ресурсів, зокрема оборотних коштів.

Перехід економіки України до якісно нової моделі побудови економіки, яка передбачає реформування відносин власності та системи управління господарським механізмом, зумовлює необхідність нового підходу до поглибленого дослідження питань сутності оборотного капіталу і вивчення тих функцій, які він виконує у ринковому механізмі.

Суттєвий внесок у дослідження економічної сутності оборотних активів та проблем їх використання зробили В. Ковальов,

Є. Стоянова, О. Єфімова, І. Бланк, Джеймс Ван Хорн, В. В. Бо-
чаров, А. М. Павліковський, В. В. Сопко, А. М. Кінг та інші віт-
чизняні та зарубіжні науковці.

Традиційно оборотні активи це економічна категорія, яка при-
ймає різні функціональні вираження, що постійно трансформу-
ються та змінюють свою матеріально-речовинну форму у сфері
виробництва та обертання. З іншого боку, необхідно пов'язувати
зміну цих функціональних форм з рухом їх речових носіїв, а та-
кож розглядати оборотні активи як динамічну категорію.

У дійсності, якщо процес виробництва на кожному підприєм-
стві є безперервним, то оборотні активи, що обслуговують його, в
кожний даний момент знаходяться одночасно як у сфері вироб-
ництва — у вигляді виробничих запасів, незавершеного виробни-
цтва, так і в сфері обертання — у вигляді готових виробів та
грошових коштів. Крім цього, зі сфери виробництва вони пере-
ходять до сфери обертання, і навпаки, тобто постійно знаходять-
ся в русі, проходячи три стадії кругообігу — грошову, товарну та
виробничу.

В умовах товарно-грошових відносин рух, кругообіг товарно-
матеріальних цінностей опосередковується їх вартістю, що не ви-
трачається, не споживається подібно до речових носіїв, а залиша-
ється в межах процесу відтворення та змінює лише форми свого
руху. В зв'язку з цим К. Маркс писав, що «вартість взагалі аван-
сується, а не витрачається, оскільки ця вартість, проходячи різні
фази свого кругообігу, знову повертається до свого вихідного
пункту». Отже, оборотні активи не витрачаються, не спожива-
ються, а авансуються та повертаються підприємству в процесі
реалізації продукції.

Звідси, оборотні активи як вартісна категорія, являють собою
вартість, що авансована в кругообіг виробничих оборотних фон-
дів і фондів обертання для забезпечення безперервності процесу
виробництва та їх обігу.

В економічній літературі існують інші погляди на розкриття
економічної сутності оборотних активів. Окремі науковці їх трак-
тують як «грошові кошти, авансовані в обігові виробничі фонди
та фонди обертання», інші вважають, що оборотні активи — це
частина капіталу підприємства, що вкладена в його поточні акти-
ви, або оборотні активи — це кошти, що авансовані для створен-
ня оборотних виробничих активів та активів обертання.

Але оборотні активи включають як матеріальні, так і грошові
ресурси. Тому ототожнювати оборотні активи тільки з грошови-
ми коштами, економічно не обґрунтовано.

Для вітчизняної економіки термін «оборотний капітал» є відносно новим. Більш звичним і поширеним є термін «оборотні кошти», який використовується у законодавчих і нормативних актах та у господарській практиці. Проте, в умовах інтеграції українських підприємств у міжнародний економічний простір виникає необхідність єдиного тлумачення і методології дослідження такої різнопланової економічної категорії, як оборотний капітал з метою порозуміння різних суб'єктів господарської діяльності на території країни та за її межами.

У переважній частині наукових досліджень оборотний капітал розглядається або як виключно економічна категорія, і тоді на перший план висувається матеріально-речовинна сторона оборотного капіталу; або як суто фінансова категорія, і тоді переважна увага приділяється джерелам формування оборотного капіталу. Капітал є і джерелом, і результатом діяльності підприємства незалежно від специфіки виробничої діяльності, — в цьому і полягає двоїстість природи капіталу.

Для більш поглибленого дослідження сутності оборотного капіталу як економічної категорії, необхідно приділяти увагу таким економічним аспектам, як політекономічний (використання єдиної методології визначення сутності та змісту оборотного капіталу, а також дослідження функцій, які він виконує на стадіях кругообороту та у фазах відтворення) та управлінський (створення інформаційної системи для внутрішнього управління підприємством; проведення перспективного аналізу оборотного капіталу з метою створення моделі управління фінансовим станом підприємства).

При розгляданні оборотного капіталу як фінансової категорії необхідно враховувати фінансовий аспект, який передбачає проведення ретроспективного аналізу оборотного капіталу з метою врахування у плануванні результатів аналізу; концентрує увагу на реєстрації і класифікації фінансових операцій та підготовці фінансових звітів.

Таким чином, оборотні активи — це важлива складова процесу виробництва, від ступеня використання яких залежать кінцеві результати виробництва, фінансовий стан усіх підприємств.

Отже, економічна сутність оборотного капіталу та його фінансово-грошова природа являють собою взаємопов'язані сторони цієї економічної категорії. Тому при розгляданні та вирішенні окремих економічних задач необхідно враховувати двоїстість природи оборотного капіталу та досягти єдиного тлумачення цієї різнопланової категорії. Їх цілісне розуміння та усвідомлення допоможе уникнути проблем у процесі використання оборотного капіталу.

МЕТОДИКА УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ ІНВЕСТИЦІЙНИХ ПРОЕКТІВ

Більшість підприємств у динамічному ринковому середовищі змушені вибирати стратегію виживання, тому вони практично не мають можливостей впровадження інвестиційних проектів. Вивчення стану інвестиційної діяльності України свідчить про те, що рівень такої діяльності залишається низьким. Результати досліджень даних Державного комітету статистики України щодо визначення основних причин стримання інвестиційної діяльності дають змогу сказати, що однією з основних проблем була і залишається проблема ризиків.

У теорію управління ризиками значний внесок зробили такі зарубіжні та вітчизняні вчені: Б. Койлі, Б. Райзберг, Т. Райс, Л. Севідж, М. Фрідмен, П. Шумпетер, А. В. Матвійчук, В. М. Хобта, В. Буянов, А. Альгін, П. Верченко та ін.

Попри значні здобутки в дослідженні проблем ризику в економіці та підприємництві й управління ним, не існує єдиного підходу в теорії та практиці щодо вирішення цих проблем. У теоретичному плані потребують розгляду питання процесу управління ризиком та його організації на підприємстві.

Ризики виникають за: нестачі інформації, наявності елементів випадковості (непередбачуваності), свідомої протидії з боку внутрішнього і зовнішнього середовища проекту (конкурентів, співробітників, властей, підрядчиків і т. д.). У разі наявності таких умов необхідним є використання моделей управління ризиками. Найбільш відомою моделлю, яка закладається в систему управління ризиками, є модель, запропонована Комітетом спонсорських організацій Комісії Тредвея (COSO). Пропонується розглянути модель COSO-2 ERM, за якою управління ризиками проходить через наступні етапи: ідентифікація, оцінка і аналіз чинників ризиків, вибір методів управління, моніторинг, накопичення і обробка ретроспективної інформації про ризикові ситуації.

Ідентифікація ризиків може бути здійснена за допомогою проведення SWOT-аналізу проекту. Проведення аналізу сильних і слабких сторін проекту проводиться аналогічно SWOT-аналізу компанії. Особливість полягає в тому, що для проекту є два зовнішні середовища — близьке оточення проекту (це внутрішня

середа компанії) і дальнє оточення проекту (це зовнішня середа компанії).

Для оцінки рівня ризиків проекту можна запропонувати метод який включає основні ризики, пов'язані із створенням і просуванням інновацій, та у основі лежить оцінка ризиків за системою STAR. Для встановлення пріоритетів ризиків пропонується використовувати карту ризиків, до якої ризики заносяться за їх впливом та вірогідністю. Пороговою лінією відсікаються особливо важливі ризики, які вимагають активного ризик-менеджмента.

Наступним кроком буде власне вибір способу управління ризиком. Ризик можна мінімізувати шляхом його зниження за рахунок диверсифікації, або перекладу на третіх осіб. У випадку, якщо ці ризики не суттєві або укрій маловірогідні, їх можна прийняти і здійснювати постійний моніторинг.

Після визначення методу управління ризиком інвестори виробляють контрольні процедури, спрямовані на те, щоб сигналізувати про наближення ризикової події і реалізовувати вибраний спосіб управління. Один з основних принципів грамотно побудованої системи управління ризиками — порівнянність витрат на управління ризиками з величиною можливого збитку.

Використання рекомендованого методу управління ризиками при впровадженні інвестиції приводить до наступних результатів:

- підвищення керованості проекту;
- поліпшення якості управлінських рішень, що приймаються;
- збільшення ефективності прогнозування, у тому числі шляхом накопичення інформаційної бази по існуючих ризиках;
- надання інвестору набору зрозумілих критеріїв для оцінки можливих ризиків.

Д. В. Онищенко

«Менеджмент організації», III курс,

Академія Внутрішніх Військ МВС України

Науковий керівник — к. е. н., доцент Гончаренко Н. Г.

ФІНАНСОВІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ ПРОДУКТИВНІСТЮ ПРАЦІ

Економічні реформи, що здійснюються в Україні вимагають перегляду підходів до управління підприємством, яке спирається на людський потенціал і продуктивні сили.

Тому дослідження проблем управління продуктивними силами, ефективністю та продуктивністю праці на нашу думку є важливим напрямком забезпечення стійкого економічного розвитку.

За ствердженням окремих вчених в ринкових умовах продуктивність праці не може достатньо повно характеризувати ефективність економічного розвитку. Розглядаючи продуктивність праці тільки як витрати робочої сили на виробництво одиниці продукції, ряд авторів приходять до висновку, що використовувати цей показник у якості критерію ефективності звичайно можна, але він втратив минулу універсальність. У цьому зв'язку необхідно враховувати «питомі витрати» та інші фактори виробництва [2].

Однак такий підхід ніяк не зменшує ролі продуктивності праці як інтегрального показника економічної ефективності, що обумовлює використання трудових, фінансових, матеріальних та енергетичних ресурсів. Проблема підвищення ефективності праці полягає в досягненні певної мети з мінімальними затратами праці і пов'язана з забезпеченням економічного зростання, яке визначається збільшенням ВВП [3].

Сучасний етап розвитку економічної системи в Україні характеризується низькою ефективністю використання праці. З огляду на це виникає проблема в підвищенні ефективності праці на рівні кожного підприємства та якості управління нею [1].

Управління підвищенням продуктивності праці передбачає врахування факторів, які впливають на неї безпосередньо на підприємстві (матеріально-технічні, організаційні), а також факторів, що залежать від суспільних, природних і матеріальних умов (соціально-економічні).

Зв'язок факторів і резервів підвищення продуктивності праці полягає в тому, що коли фактори виступають рушійною силою зміни її рівня, то використання резервів є безпосереднім процесом дії цих факторів [3].

Значний вплив на підвищення продуктивності праці конкретного підприємства мають внутрішньовиробничі резерви, тобто резерви зниження трудомісткості продукції, поліпшення використання робочого часу, раціональне розміщення і використання працівників.

Таким чином важливою умовою для підтримання стійкого економічного розвитку є підвищення ефективності виробництва на основі зростання продуктивності праці. А метою діяльності виробничого підприємства є зростання її продуктивності як передумови стабільної позиції на обраному сегменті ринку, ефективного вико-

ристання задіяних ресурсів, розвитку і розширення обсягів діяльності. Досягнення цієї мети забезпечується свідомим управлінням.

Тож зростання продуктивності — результат управління і втручання в ключові процеси перетворення або праці.

Література

1. Экономика труда № 2, 2008.
2. Ушацев И. Производительность и мотивация труда — важнейшие факторы экономического развития // АПК: экономика, управление 01'2008. — С. 3.
3. Махсма М. Б. Економіка праці та соціально-трудові відносини: Навчальний посібник. — К.: Атака, 2005. — 304 с.

Н. П. Остапчук

*«Економіка підприємства», V курс
Луцький національний технічний університет
Науковий керівник — професор Вахович І. М.*

ФІНАНСОВИЙ ВИМІР АКТИВІЗАЦІЇ ТРАНСКОРДОННОГО СПІВРОБІТНИЦТВА В УКРАЇНІ

Дослідження розвитку транскордонного співробітництва здійснюється протягом тривалого часу і не втрачає своєї актуальності, оскільки транскордонне співробітництво розглядається як одна з важливих передумов євроінтеграції України, що є пріоритетом її зовнішньої політики. Це зумовлює необхідність поглиблення вивчення цього процесу та детальнішого дослідження проблем участі України у здійсненні транскордонної співпраці.

Для забезпечення сталого економічного розвитку регіонів необхідно мати чітку і виважену стратегію їх соціально-економічного розвитку, дієвий набір інструментів реалізації такої стратегії (відповідний економіко-організаційний механізм) та висококваліфікований менеджмент. Одним із елементів такої стратегії може стати транскордонне співробітництво.

Місце транскордонного співробітництва в територіальному розвитку визначається його спроможністю істотно впливати на підвищення ефективності використання потенціалу прикордонних територій, а також сприяти поєднанню їх ресурсів та можливостей із метою спільного вирішення ідентичних проблем.

Термін «транскордонне співробітництво» вперше був введений у 106 Мадридській Конвенції загальних принципів транскордонного співробітництва між територіальними общинами або органами влади 1980 року, в якій транскордонне співробітництво визначається як «...будь-які спільні дії, спрямовані на посилення та поглиблення добросусідських відносин між територіальними общинами або властями, що перебувають під юрисдикцією двох або декількох договірних сторін, а також укладання з цією метою будь-яких необхідних угод або досягнення домовленостей».

У національному законодавстві не сформульоване визначення даного поняття, за винятком постанови Кабінету Міністрів України від 29.04.2002 р. № 587 «Деякі питання розвитку транскордонного співробітництва та євро регіонів», у якій міститься адаптоване до європейського тлумачення. Трактують транскордонного співробітництва (ТКС), дотримується більшість провідних українських дослідників ТКС.

Головною метою для всіх регіонів України, які беруть участь у прикордонній співпраці, є створення єдиного економічного простору для спільної діяльності національних підприємств та підприємств сусідніх держав, організація буферних зон на шляху переміщення виробничих ресурсів на внутрішні та зовнішні ринки, розвиток регіональних ринків продукції, забезпечення економічної стабілізації та зростання регіонів.

Враховуючи все вище згадане, слід зробити такі висновки:

- транскордонне співробітництво є інструментом поглиблення України в інтеграційні процеси, що відбуваються у світовому господарстві;

- серед чинників, які нині стимулюють подальший розвиток транскордонного співробітництва, слід виділити такі: відсутність цілісної концепції державної регіональної політики; відмінності, що існують у механізмах надання допомоги з боку ЄС країнам ЦСЄ та СНД через програми PHARE і TACIS;

- транскордонне співробітництво відіграє суттєву роль як чинник процесу європейської інтеграції та створення Європи без внутрішніх кордонів. Цей аспект було враховано у розробці стратегії інтеграції України до ЄС;

- визначаючи як стратегічний пріоритетний рух України в напрямі єдиної Європи, не слід врахувати те, що інтереси розвитку її прикордонних регіонів, які межують із прикордонними територіями Російської Федерації, Республіки Білорусь і Республіки Молдова, потребують відновлення та розвитку співпраці між ними.

МЕТОДИКА КІЛЬКІСНОЇ ОЦІНКИ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ АКТИВАМИ ІНВЕСТИЦІЙНОГО ФОНДУ

Важливе значення для розвитку фінансового ринку має механізм інвестування через інвестиційні фонди. Перед потенційними інвесторами постає завдання вибору фонду, який найбільш ефективно розпоряджався б вкладеними коштами. Широко доступною є інформація про вартість чистих активів фондів, їх дохідність тощо. Проте ренкінги за ефективністю управління активами майже відсутні.

Методики оцінки ефективності управління ґрунтуються переважно на аналізі доходності. До ключових інструментів можна віднести коефіцієнти «альфа» і «бета», Шарпа, Трейнора, Сортіно, інформаційний коефіцієнт, помилку слідування тощо.

Коефіцієнт Шарпа (Sharpe ratio) — відношення перевищення доходності портфеля над безризиковою ставкою до стандартного відхилення його доходності. В даному випадку основною проблемою є вибір безризикової ставки. Традиційно за безризикову приймається ставка за цінним папером, до якого висуваються деякі вимоги: він має бути державним, короткостроковим, дохід отриманий у кінці періоду вкладення. В Україні немає нічого, що б задовольняло даним вимогам, тому використовується облікова ставка НБУ, ставка річного депозиту в Ощадбанку, ставки по валютним або гривневим депозитам в найбільших банках тощо. В рекомендаціях CFA пропонується використовувати ставку по 10-річних державних запозиченнях США плюс різницю між місцевим рівнем інфляції та інфляцією в США. Жоден з наведених прикладів не є ідеальним, тому є пропозиції не віднімати безризикову ставку — при цьому все ж залишається можливість ординалістського порівняння фондів.

Бета-коефіцієнт є мірою ринкового ризику, відбиваючи мінливість доходності портфеля до доходності ринку в середньому. Для прикладу було проаналізовано 4 інтервальні фонди, і кожен характеризувався більшою мінливістю, ніж ринок ($\beta > 1$). Інтервальні фонди було обрано для аналізу тому, що до них висуваються певні вимоги стосовно структури активів; за основу взята квартальна дохідність протягом 2007—2008 років.

Коефіцієнт Трейнора (Treynor ratio) показує перевищення середньої доходності, що перевищує безризикову процентну ставку, до систематичного ризику (β). У проаналізованих фондах да-

ний коефіцієнт є значно нижчим за коефіцієнт Шарпа, отже можна сказати, що власний ризик портфеля є менш значущим порівняно з ринковим.

Помилка слідування (tracking error) показує, наскільки щільно портфель слідує індексу-бенчмарку. Помилку слідування ex-post (за даними минулих періодів) можна розглядати як стандартне відхилення різниці між дохідністю фонду і індексу. Якщо за бенчмарк взяти індекс ПФТС, то проаналізовані фонди показали результати від 0,13 до 0,21. Інформаційний коефіцієнт (information ratio) вимірює «активну» дохідність (перевищення доходності фонду над бенчмарком) поділену на ризик відносно бенчмарку (помилку слідування). Фактично він показує, наскільки ефективно фонд управляється відносно «пасивної» стратегії та характеризує роботу управляючого і може бути порівняний з платою, яку стягує управляючий. Для аналізованих фондів значення коливаються від -0,1 до 0,6.

Проблемою є короткий термін існування фондів, що значно знижує достовірність аналізу. Проте плюсом є наявність інформації по діяльності фондів як у період зростання, так і на падаючому ринку. Необхідно також враховувати фактичну структуру активів фонду і при оцінці формувати композитні індекси, які б дозволили точніше проводити бенчмаркінг. Оцінка ефективності управління фондами інформаційними чи рейтинговими агентствами, відповідними організаціями на основі наведених індексів (або ж синтетичних чи власних) є шляхом підвищення прозорості та безпеки інвестування, прийняття інвесторами більш зважених рішень. При цьому методика оцінювання має бути детально описана та обґрунтована.

І. М. Петюренко

«Менеджмент ЗЕД», IV курс

Академія митної служби України

Науковий керівник — к. е. н., доцент Новікова Л. Ф.

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ПЕРЕМІЩЕННЯ ВАЛЮТНИХ ЦІННОСТЕЙ ЧЕРЕЗ МИТНИЙ КОРДОН УКРАЇНИ

Через незнання українських правил переміщення валюти через митний кордон України громадяни-нерезиденти, орієнтуючись на відомі їм європейські норми, часто скоювали порушення митних правил, намагаючись перемістити суму валюти більшу, ніж їм це дозволено було діючим законодавством.

Загальна тенденція розвитку цієї ситуації протягом 1995—2007 років відображена у табл. 1.

Таблиця 1

**КІЛЬКІСТЬ ПОРУШЕНИХ КРИМІНАЛЬНИХ
СПРАВ ПРО КОНТРАБАНДУ ВАЛЮТИ**

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Кількість справ про контрабанду валюти	597	376	273	77	71	54	23	0	0	15	6	7	4
Їх частка у загальній кількості справ про контрабанду (%)	40	36	31	10	9	11	5	0	0	4	2	2,5	2

З цієї таблиці наочно простежується регрес на залежність кількості порушених справ про контрабанду валюти від зменшення рівня інфляції і декриміналізація контрабанди валюти протягом вересня 2001—січня 2004 років.

Так, за даними Держмитслужби України у 1995 р., коли у країні була інфляція, було порушено 597 справ про контрабанду валюти, що склало майже 40 % усіх кримінальних справ, порушених митними органами України. У цей період за переміщення валюти поза митним контролем або з приховуванням від такого контролю у розмірі, що перевищував мінімальний розмір заробітної плати, який на той час складав 60 тис. карбованців і, відповідно до офіційного курсу валют, був трохи більший з 80 дол. США, можна було порушити кримінальну справу про контрабанду.

Недостатньо чітко на протязі останніх років в українському законодавстві розмежовані поняття «валюти» і «товару», як предмету контрабанди. По-перше, валюта (як українська, так і іноземна), банківські метали, платіжні документи й інші цінні папери є об'єктами купівлі-продажу та міни. По-друге, контрабанда є злочином у сфері господарської діяльності, одним з об'єктів якого є встановлений законом порядок оподаткування товарів, які перебувають у зовнішньоекономічному обігові і переміщуються через митний кордон України. А у зв'язку з цим не можна не враховувати той факт, що банкнотам, чекам, акціям, облігаціям та аналогічним цінним паперам, які, власне, і об'єднується терміном «валютні цінності», в Українській класифікації товарів

зовнішньоекономічної діяльності (УКТ ЗЕД) відповідає код 4907 0030 00 і, відповідно, ставка ввізного мита — 40 % від їхньої вартості.

Необхідно зазначити, що з метою уніфікації положень українського законодавства щодо переміщення валютних цінностей через митний кордон України з нормами, які діють у Європейському Союзі, Держмитслужба звернулась до Національного банку України з пропозицією щодо перегляду діючих правил. Результатом цього стало прийняття Правлінням Нацбанку постанови від 27.05.08 № 148, якою затверджено нову Інструкцію про переміщення готівки і банківських металів через митний кордон України.

Прийняття згаданих змін у національному законодавстві поруч із вступом України до Світової організації торгівлі та приєднання до Міжнародної конвенції про спрощення та гармонізацію митних процедур є, безперечно, дуже важливим кроком у процесі євроінтеграції України, і є вагомим внеском у процес боротьби з контрабандою та порушенням митних правил.

Є. А. Пистогов

«Правознавство», IV курс,

*Національний університет державної
податкової служби України*

Науковий керівник — ст. викладач Забучинська Т. В.

ВПЛИВ ПОДАТКОВОЇ ПОЛІТИКИ ДЕРЖАВИ НА ІНВЕСТИЦІЙНИЙ КЛІМАТ В УКРАЇНІ

Світовий досвід дає підстави стверджувати, що залучення іноземних надходжень відіграє значну роль у фінансовому розвитку держави лише за умов активної, організованої і послідовної участі державних органів в інвестиційному процесі. На жаль, в Україні й досі відсутня цілісна політика залучення іноземних інвестицій.

Сприятливий інвестиційний клімат повинен забезпечувати захист інвестора від інвестиційних ризиків (непередбачуваних фінансових втрат капіталу і доходів). Саме тому важливою запорукою привабливості України для іноземних інвесторів повинна стати стабільність валютного курсу національної валюти.

Податкова політика держави також вважається одним із вагомих напрямків регулювання інвестиційної діяльності. Податкова політика реалізується за двома напрямками — це, по-перше, визначення видів податків і встановлення податкових ставок та, по-друге, надання податкових пільг окремим суб'єктам з метою впливу на інвестиційний клімат.

Податкова політика держави має сприяти покращенню інвестиційного клімату в Україні через:

- розширення бази оподаткування шляхом скасування пільг, які безпосередньо не пов'язані з інноваційною та інвестиційною діяльністю;

- недопущення подвійного оподаткування нерезидентів;

- підвищення рівня сплати податків і зборів (обов'язкових платежів).

Переважає більшість прямих іноземних інвестицій надходить в Україну шляхом створення спільних українсько-зарубіжних підприємств. На початку їх створення очікувалося, що вони будуть функціонувати саме у виробничій сфері. Для цього в країні була прийнята Державна програма заохочення іноземних інвестицій, створена пільгова система оподаткування. Проте спільні підприємства в Україні розвивають свою діяльність переважно у сфері торгівлі і послуг, займаються посередницькою діяльністю, паралельно налагоджуючи і власне виробництво. Для розвитку спільних підприємств з прямими іноземними інвестиціями, які займаються виробництвом, потрібно розробити такі законодавчі акти, які б стимулювали саме їх виробничу діяльність. А пільги необхідно надавати саме тим підприємствам, які виготовляють продукцію, і тільки тим, які розробляють нові технології, нові види продукції. Тому зважена і фінансово обґрунтована державна політика формування спільних підприємств є необхідною умовою їх ефективного функціонування.

Такими чином, основною метою поліпшення інвестиційного клімату повинно стати зростання обсягів валового внутрішнього продукту, збільшення розміру податкових надходжень до бюджетів відповідних рівнів, зменшення безробіття.

Підводячи підсумок, необхідно сказати, що загалом інвестиційно-підприємницький клімат України є складним. Залучаючи до країни іноземний капітал, не слід забувати, що з нинішньої кризи Україну виведуть лише власні зусилля. Не варто надавати підприємствам з іноземними інвестиціями податкові пільги, яких не мають українські, зайняті у тій же сфері діяльності. Як показав досвід, такий захід майже не впливає на інвестиційну активність

іноземного капіталу, але призводить до виникнення на місці колишніх вітчизняних виробництв підприємств з формальною іноземною участю, які претендують на пільгове оподаткування.

Необхідно намагатися створити сприятливий інвестиційний клімат не тільки для іноземних інвесторів, але й для вітчизняних. Українському приватному капіталу також потрібні гарантії від свавілля влади, система страхування від некомерційних ризиків, а також стабільні умови роботи при здійсненні довгострокових капіталовкладень.

В. А. Подколзін

«Фінанси», V курс

*ДВНЗ «Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана»*

Науковий керівник — к. е. н. доцент Бураченко А. Є.

ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОМУНАЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ

При розробці проектів місцевих бюджетів та обрахування їх показників не можливо уявити одну з найголовніших статей витрат — витрати на комунальні підприємства. Послуги, що надаються цими підприємствами є досить вагомими для функціонування кожного міста, так як від цього залежить його соціально-економічний розвиток та стан навколишнього середовища. Тому необхідно приділяти значної уваги щодо фінансування комунальних підприємств.

На сьогоднішній день в комунальному секторі господарства маємо наступну ситуацію: застаріле обладнання призводить до неякісного надання послуг, модернізація цього обладнання відбувається, хоча й не швидким темпом і сьогодні існує проблема значної нестачі коштів на проведення модернізації підприємств даного сектору, також досить важливим питанням є відшкодування витрат пов'язаних у різниці між собівартістю послуги і тарифом.

Таким чином для ефективного функціонування комунального підприємства можна виділити наступні напрями джерел його фінансування:

Створення на базі КП так званих комунальних корпорацій (КК), до якої можуть безпосередньо входити субпідприємні

організації таких комунальних підприємств. Така форма юридичної особи дає змогу залучити значно більший обсяг коштів та слідкувати за обсягами їх освоєння. До того ж, створення комунальних корпорацій дозволяє залучати кошти у вигляді випуску акцій таких корпорацій та їх котирування на вітчизняному фондовому ринку (що є надзвичайно важливим у випадках недофінансування з бюджету або кризи, а також дає можливість безперервно фінансувати проект, знижуючи ймовірність виникнення аварійних ситуацій у випадку недофінансування). На прикладі ВАТ «Київметробуд», можна зазначити, що його акції могли б мати постійну тенденцію до зростання у разі безперервного фінансування та збереження монополії у будівництві метро).

Відміна більшості пільг, які надаються особам при користування комунальними послугами та заміна їх на адресну дотацію. Це дає можливість більш чітко рахувати реальну кількість пільгових категорій громадян, так не виділяти зайві кошти.

Все ж такі останній та традиційний шлях фінансування безпосередньо місцевого бюджету. Кошти можуть спрямовуватися як на надання адресної допомоги, так і на фінансування життєво необхідних для міста проектів, які потребують значний обсяг коштів.

Дуже вагомим є перший напрямок фінансування, так як це дає широкі можливості для діяльності підприємства з одного боку та вихід на фінансовий ринок та нових гравців, що зацікавить інвесторів і це буде спонукати до розвитку вітчизняного ринку цінних паперів. Це також можливо за умов перетворення КП у ВАТ, але тоді потрібно встановити частки, які можуть бути продані, щоб у разі обвалу ринку акцій це підприємство не продали за копійки. Контрольний пакет акцій має знаходитися у громади міста. Поки що в Україні існує одна комунальна корпорація, але навіть вона не працює на повну потужність і має досить великий потенціал. Це «Київавтодор». Створена вона була у 2002 році. З кожним роком покращуються фінансові показники компанії, але поки що виходити на фінансовий ринок компанія планів не має, хоча на ньому вона могла б залучити додаткові кошти, так як у принципі ця корпорація являється природною монополією. Таким чином, необхідно перш за все розробити механізм переходу з однієї форми власності в іншу, де має бути чітко прописані права та обов'язки новоствореної корпорації, відміна частки пільг, що використовуються у секторах громадського транспорту дасть змогу зекономити значну частину коштів і спрямувати їх на фінансування капіталовкладень та інших важливих напрямках.

І. Г. Попко
«Економічна теорія», IV курс
І. В. Костюк
«Фінанси та кредит», IV курс
Національний університет «Києво-Могилянська академія»

ВПЛИВ ДЕРЖАВИ НА РІВЕНЬ ІНФЛЯЦІЇ

Основна макроекономічна функція державної політики полягає в стабілізації економіки. Бюджетно-податкова (фіскальна) політика має важливе значення, оскільки, по-перше, через державний бюджет перерозподіляються 30—50 % від обсягів реального ВВП країни, а по-друге, дана політика спроможна регулювати як сукупний попит, так і сукупну пропозицію, отже і грошовий обіг.

За допомогою моделі IS-LM можна встановити залежність між держбюджетними витратами (G_i) та держбюджетними надходженнями (T_i) та яким чином ця залежність впливає на бюджет країни.

Модель IS-LM: $Y_i = C_i + I_i + G_i + NX_i$, де $C_i = a + b \times (Y_i - T_i)$,

де Y_i — ВВП, C_i — споживання, I_i — інвестиції, NX_i — чистий експорт, a, b — додатні коефіцієнти, оцінювані економетрично (табл. 1).

Таблиця 1

Залежність між G та T	Вплив на бюджет країни
$G = T$	Уряд має збалансований бюджет
$G > T$	Дефіцит бюджету — державні видатки перевищують державні доходи
$G < T$	Профіцит бюджету — державні доходи перевищують державні видатки

Держава може впливати на рівень інфляції в країні через фіскальну політику, зокрема, через створення дефіциту чи профіциту державного бюджету.

Відомо, що допустимий рівень інфляції в країні має бути 3—5 %.

Якщо цей показник вищий за допустимий, то політика уряду має бути спрямована на створення профіциту бюджету. Тоді НБУ

може вилучити надлишок грошових коштів з обігу і, таким чином, вплинути на зниження інфляція. Профіцит бюджету, який уряд може використовувати для погашення свого боргу.

Звідси слідує, політика на зниження рівня дефіциту в країні в період високої інфляції призводить до зниження рівня дефіциту.

Якщо показник інфляції менший 3—5 %, державі необхідний дефіцит. Тоді, грошова маса, якої не вистачає для досягнення збалансованого бюджету, залишається на ринку і впливає на ріст інфляції.

Звісно, баланс бюджету — це не єдиний фактор, який впливає на зміну рівня інфляції має суттєвий вплив. Це можна послідувати, проаналізувавши макроекономічні показники інфляції та балансу бюджету України за минулі періоди.

Сьогодні економіка України перебуває у стані спаду.

Під час спаду бюджет стає дефіцитним, бо доходи фізичних і юридичних осіб зменшуються і відповідно скорочуються податкові надходження, а видатки з державного бюджету, наприклад виплати з безробіття, зростають. Для подолання спаду уряд може використати один із трьох основних варіантів фіскальних заходів: 1) збільшити державні видатки; 2) знизити податки; 3) застосувати певну комбінацію першого та другого. Зрозуміло, що стимульована фіскальна політика веде до виникнення дефіциту державного бюджету.

Аналізуючи сучасне економічне становище України можемо рекомендувати на 2009 рік політику профіциту державного бюджету, оскільки ІСЦ у 2007 році становив 16,6 %, а у 2008 — 21,4 %. Тоді як показник балансу бюджету у цих роках був дефіцитним: 0,9 % ВВП у 2007 році, 1 % ВВП у 2008 році.

Д. С. Ременець

«Економіка підприємства», V курс

Донецький національний технічний університет

Научный руководитель — к. э. н., доцент Степанова Т. О.

ВЛИЯНИЕ ИНФЛЯЦИОННЫХ ПРОЦЕССОВ НА УРОВЕНЬ ЗАТРАТ ПРЕДПРИЯТИЯ

Основные исследования в сфере управления затратами на предприятии принадлежат таким отечественным и зарубежным ученым и практикам: О. В. Алексеевой, М. А. Болух, М. А. Бахрушиной, В. Ф. Голову, М. Г. Горбатюку, Ш. Датару, К. Друри, В. Б. Ивашкевичу и др. Но, вместе с тем, рассматривая затраты в целом они не уделяли должного внимания изменению затрат под влиянием инфляции.

В условиях инфляции растут не только выручка от реализации, но и затраты предприятия на приобретение сырья, материалов, электроэнергии, получение кредитов и др. При превышении темпов роста цен на данные ресурсы по сравнению с ценами реализуемой продукции, у предприятия обостряется потребность в оборотных, прежде всего денежных средствах, растет потребность в дополнительных источниках финансирования, увеличиваются расходы, ухудшается финансовое положение. Инфляция резко усиливает значение многих факторов хозяйственной деятельности: экономии материальных и трудовых ресурсов; нормирования сырья, материалов, топлива, энергии и пр.; роста производительности труда (роста объемов производства при заданном (неизменном) общем уровне затрат); соотношения кредиторской и дебиторской задолженности.

В условиях инфляции оценку производственных запасов нередко проводят по методу ЛИФО. В этих условиях оценка приобретения и заготовки материалов более выгодна по учетным ценам и отклонениям от фактических затрат (а не по фактической себестоимости приобретений). При инфляции важно не допускать опережающего роста затрат на потребляемые изделия, сырье по сравнению с темпами инфляции, следует по возможности сохранять прежний уровень затрат на единицу продукции за счет роста объемов производства и дополнительных мероприятий. Проблема состоит в том, что во время быстро растущей инфляции в стране сложно уследить за изменениями отдельных составляющих в себестоимости продукции. Например, следует учитывать изменение цен на сырье и материалы, ведь удорожание этого фактора в первую очередь отразится на производстве товаров и услуг, в частности на объеме их выпуска, что повлечет за собой быстрое снижение прибыли предприятия. Мероприятия по борьбе с негативным влиянием инфляции на уровень затрат отдельно взятого субъекта хозяйствования должны разрабатываться исходя из сложившейся ситуации на самом предприятии после проведения детального анализа внутренних возможностей по управлению затратами, а именно, стоит ли больше внимания уделять нормированию труда, загрузке и интенсивности работы оборудования, экономии ресурсов по отдельным статьям калькуляции, стимулировать работников к более эффективному труду, требовать погашения дебиторской задолженности, стараться снизить кредиторскую, увеличивать объемы производства и так далее должен решать соответствующий орган по управлению предприятием. Менеджерам и специалистам предприятия необходимо про-

водити моніторинг зовнішньої середовища і аналіз економічної обстановки в країні, встановлювати їх вплив на діяльність суб'єкта господарювання і в зв'язі з цим коректувати досягнуті і прогнозувати майбутні результати діяльності, то є самостійно моделювати інфляцію. Безсумнісно, для успішного здійснення моделювання інфляції вимагається ввести ряд рамкових умов, а саме: законодавче провозглашення політики моделювання інфляції; чітке визначення відповідального органу і його виключних повноважень в області грошово-кредитної політики; незалежність Центрального банку; надійна і послідовна фінансова політика; прозора, конкурентна і відкрита фінансова система; прозорість грошово-кредитної політики і др.

Литература

1. Безудержная инфляция на Украине / Финансовая консультация, 2008. — № 7 и № 8. — С. 57—58.
2. Вайшнурс А. А. Мировой опыт управления инфляцией / Финансы и кредит. — 2007. — № 10. — С. 63—69.
3. Адрианов В. Инфляция и методы ее регулирования / Маркетинг. — 2006. — № 3. — С. 3—13.
4. Инфляция: основные виды и методы регулирования / Экономист. — 2006, № 6. — С. 34—42.
5. Фетисов Г. Г. Инфляция и рост регулируемых цен / Финансы. — 2005. — № 7. — С. 15—18.
6. Современная инфляционная волна: причины инфляции в Украине / Финансовая консультация. — 2005. — № 17. — С. 49—51.

О. В. Савлук

*«Економіка підприємства», V курс
Луцький національний технічний університет
Науковий керівник — професор Вахович І. М.*

ЗАСАДИ ВИЗНАЧЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ РЕГІОНУ

Інвестиції торкаються самих глибинних основ господарської діяльності, визначаючи процес економічного росту в цілому. Сьогодні інвестиції виступають найважливішим засобом забезпечення умов ефективного функціонування регіону, розширення напрямків діяльності, мобілізації ресурсів та раціонального їх використання.

Потенційні переваги залучення інвестицій в економіку області полягають в наступному: інвестиції створюють додаткові можливості для реструктуризації і модернізації виробничого апарату без нової заборгованості; запровадження інноваційних технологій, розвиток науково-дослідних та дослідно-конструкторських робіт в економіці регіону; інвестиції створюють чудові умови для розуміння внутрішніх зв'язків та закономірностей ринкової економіки; підвищення рівня добробуту та соціальної захищеності громадян за рахунок розвитку суспільства; за допомогою іноземних інвестицій передаються сучасні технології, ноу-хау з менеджменту і маркетингу, створюються нові і зберігаються наявні робочі місця; іноземні інвестиції сприяють включенню до міжнародного поділу праці, завдяки цьому вони впливають на підвищення конкурентоспроможності та служать для партнерів в Україні трампліном експорту на Захід; іноземні інвестиції сприяють налагодженню зв'язків з закордонними банківськими колами, отриманню знань про міжнародні ринки, надходження до бюджету податків та коштів від діяльності спільних підприємств.

В сучасних умовах для успішного залучення інвестицій та активізації інвестиційних процесів необхідно формувати інвестиційну привабливість, тобто створювати умови для використання інвестицій із забезпеченням максимального економічного та соціального ефекту від їх реалізацій при дотриманні встановленого рівня інвестиційного ризику. Це особливо важливо для тієї категорії інвесторів, які не мають чітко виражених інвестиційних інтересів і формують свою інвестиційну стратегію на підставі інвестиційного маркетингу та оцінки інвестиційної привабливості регіону [1, с. 57].

Інвестиційна привабливість — це узагальнююча характеристика переваг і недоліків окремих напрямків і об'єктів з позицій конкретного інвестора. У процесі дослідження цих характеристик формується рівень інвестиційної привабливості окремих галузей економіки.

Вчені-економісти, пропонують розглядати інвестиційну привабливість в поєднанні з ефективністю інвестицій та інвестиційною діяльністю: ефективність інвестицій визначає інвестиційну привабливість, а інвестиційна привабливість — активність інвестиційної діяльності [2, с. 109]. Так як, рівень ефективності інвестицій при прийнятті рішення щодо інвестування має вирішальне значення для інвестора, а обсяг інвестицій та умови, на яких вони надаються, є дуже важливими для об'єкта інвестування. Можна зробити висновок, що інвести-

ційна привабливість — це результат узгодження інтересів учасників інвестиційного процесу (рис. 1).

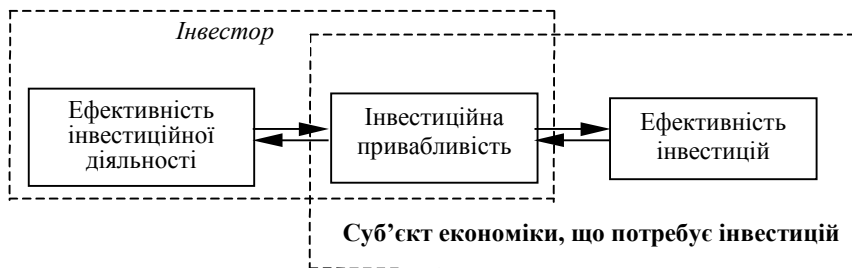

Рис. 1. Інвестиційна привабливість як результат узгодження інтересів потенційного інвестора, та суб'єкта економіки, який потребує інвестицій

При цьому, ефективність інвестицій — слід розглядати як підприємницький прибуток суб'єкта економіки, який прагне залучити капітал. Зокрема, він включає винагороду за ризик та підприємницький талант. Ефективність інвестиційної діяльності — це підприємницький прибуток інвестора. Основна різниця між цими двома поняттями полягає в тому, що інвестора цікавить максимальне примноження власного капіталу за якомога нижчого ризику, переважно, в короткостроковій перспективі. В свою чергу суб'єкт економіки, що прагне залучити інвестиції, перш за все, розглядає їх у довгостроковій перспективі. Для нього реалізація інвестицій є лише одним з заходів посилення своїх конкурентних переваг та підвищення ефективності використання ресурсів [3, с. 82—84].

Для визначення факторів, які впливають на інвестиційну привабливість регіону запропонуємо власний підхід, який врахуватиме наступні фактори: 1. Природно-географічний потенціал; 2. Трудовий потенціал; 3. Виробничий потенціал; 4. Інноваційний потенціал; 5. Інфраструктурний потенціал; 6. Фінансовий потенціал; 7. Споживчий потенціал; 8. Законодавчі фактори; 9. Політичні фактори; 10. Соціальні фактори; 11. Економічні фактори; 12. Екологічні фактори; 13. Кримінальні фактори; 14. Інфраструктура ринку; 15. Інвестиційна активність; 16. Інвестиційні ризики; 17. Інтеграція у світову економіку, іноземне співробітництво.

Вище розглянуті фактори найбільш повно відображають рівень інвестиційної привабливості регіону, дають можливість визначити її рівень для інвестора і прийняти рішення про інвестування у даний суб'єкт економіки.

Література

1. Гайдуцький А. П. Мотиваційні чинники міжнародних інвестиційних процесів // Фінанси України. — 2004. — № 12. — С. 50—57.
2. Лесечко М. Д., Чемерис А. О., Чемерис О. М. Інвестиційний клімат: теорія і практика: Монографія / Заг. ред. Чемериса А. О. — Львів: ЛФ УАДУ, 2001 — 160 с.
3. Гайдуцький А. Методологічні аспекти інвестиційної привабливості економіки // Регіональна економіка. — 2004. — № 4 — С. 81—86.

Г. Ю. Свідзінська

«Фінанси», IV курс,

*ДВНЗ «Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана»*

Науковий керівник — к. е. н., ст. викладач Малік Є. О.

ІНВЕСТИЦІЙНИЙ КЛІМАТ В УКРАЇНІ: СТАН, ПРОБЛЕМИ, ПЕРСПЕКТИВИ В МАЙБУТНЬОМУ

Однією з актуальних проблем діяльності України на міжнародній арені є її інвестиційна привабливість. Так, незважаючи на збільшення кількісних показників залучених прямих іноземних інвестицій (ПІІ), спостерігається зниження міжнародного рейтингу інвестиційної привабливості України міжнародними фінансовими організаціями.

Як бачимо на графіку (рис. 1), найбільш динамічне залучення інвестицій почалося з 2005 року. Саме тоді обсяг залучених ПІІ зріс на 7603 млн дол. США (на 173 %), у порівнянні з 2004 р., але таке зростання відбулося в основному за рахунок приватизації «Криворіжсталі» та продажу АППБ «Аваль». Обсяг інвестицій у 2006 р. склав 22 724 млн дол. США, з них 64,3 % надішли в фінансову діяльність, операції з нерухомістю та торгівлю, в той час як частка промисловості в ПІІ 2006 року (без надходжень від приватизації) зменшилася до 20,9 % проти 33,9 % рік тому. У 2007 р. за напрямками інвестування найпривабливішим для капіталовкладень залишився фінансовий сектор, до якого було спрямовано 37,9 % від загальної суми надходжень, унаслідок купівлі нерезидентами українських банків. Крім того, значно зросли ін-

вестиції у будівництво (в 1,9 разу) та в операції з нерухомим майном (в 2,5 разу).

Рис. 1. Динаміка прямих інвестицій

Не дивлячись на позитивну динаміку збільшення обсягу ПІІ, потрібно зауважити, що Україна залучає інвестицій у декілька разів менше, ніж інші країни Центральної та Східної Європи, а частка країни в світових потоках ПІІ залишається надзвичайно низькою (у 2005 р. — 0,8 % і близько 0,4 % у 2006 р).

Характеризуючи інвестиційний клімат України, можна виділити такі основні проблематичні складові впливу, які беруть до уваги інвестори: економічна сфера (рівень інфляції, стабільність національної валюти і т.д.), організаційно-правова база (законодавство, стан судівної системи, бюрократія), податкова система (податкове навантаження), міжнародний імідж, політична стабільність, регуляторна політика (відносини з контролюючими державними органами), кадрові проблеми.

Суттєвий вплив на інвестиційну привабливість України мають міжнародні фінансові організації, які складають рейтинги країн за різними складовими. Так, за звітом Світового Банку «Сплата податків 2009 — міжнародна картина», Україна посідає 180 позицію (із 181) у рейтингу країн, які реформують свою податкову систему та зменшують податковий тягар. За цим звітом, в Україні нараховується 99 податкових платежів, на заповнення яких щорічно витрачається 848 годин. В рейтингу захищеності прав власності Україна набирає 3,4 із 10 балів і займає 58 місце із 70.

Очевидно, що попри зниження міжнародних рейтингів України, обсяг ПІІ продовжує рости. Це можна пояснити недоцінкою

нашої країни та її потенціалів. Саме тому, слід працювати над необхідною правовою та організаційною базою, які б допомогли підвищити дієздатність механізмів забезпечення інвестиційного клімату та формувати основи збереження та нарощування конкурентоспроможності вітчизняної економіки.

Найближчими роками можна очікувати зменшення потоку інвестицій у зв'язку зі світовою фінансовою кризою (а саме — погіршенням доступу до кредитів для споживачів). З боку держави кардинальних змін в законодавстві чи стратегічних планах не передбачається, що не призведе до поліпшення міжнародних рейтингів України.

Г. В. Секерина

*«Економіка підприємства», V курс
ДВНЗ «Донецький національний технічний університет»
Науковий керівник — к. е. н., доцент Попова О. Ю.*

ПЛАНУВАННЯ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА В СИСТЕМІ КОНТРОЛІНГА ВИТРАТ

Ефективність функціонування вугледобувних підприємств визначає ефективність роботи підприємств, що використовують вугілля як енергоносії і сировину. Тому найбільш актуальним завданням сьогодні для окремо взятого підприємства є створення теоретичної бази і заснованого на ній інструментарію, які допомогли б модернізувати організаційну і інформаційну структуру так, щоб вирішувалися базові проблеми його розвитку, що зумовлюють стабільні успіхи не тільки в сьогоденні, але і в майбутньому. Це вимагає створення на підприємстві особливого відділу по управлінню витратами. У зарубіжній практиці такий відділ носить назва відділу (або служби) контролінга.

У науковій літературі представлені дослідження в області управління витратами. Основний внесок у проведення досліджень у сфері контролінга внесли провідні зарубіжні і вітчизняні учені Р. Антоні, До. Друрі, Р. Манн, Е. Майер, Дж. Форстер, И. А. Белобжецький, С. А. Стукотів, Г. С. Трушина, В. А. Чернов та ін. Окремі питання, що входять на сучасному етапі в сферу регулювання контролінга, такі як аналіз, планування і облік витрат на вугледобувних підприємствах розглядалися ще в умовах пла-

нової економіки. Разом з тим аналіз діяльності вугільних підприємств дозволив зробити висновок, що до теперішнього часу теоретичні питання управління вугледобувними підприємствами на основі планування в системі контролінга витрат залишаються не вирішеними. Від ефективності управління промисловими підприємствами на основі контролінга витрат у вугледобувній галузі і успішності вирішення проблем зростання витрат залежить конкурентоспроможність вугільних шахт.

Тому метою роботи є уточнення теоретичних підходів до управління промисловим підприємством на основі планування в системі контролінга витрат.

Контролінг — частина (підсистема) системи управління результатами, що включає наступні функції управління: планування, управлінський облік, контроль, аналіз. Планування в системі контролінга витрат — це складання, координація і реалізація планів підприємства як інтегрованих частині менеджменту при контролі господарської діяльності. Ця функція охоплює плани прибули, програми інвестицій і фінансування, плани збуту, бюджети накладних витрат і нормативи витрат. Метою планування є підвищення ефективності використання ресурсів, що є у розпорядженні підприємства.

Процес планування витрат включає: 1) з'ясування причин виникнення витрат (центрів витрат); 2) визначення релевантних видів витрат (витрати класифікуються по первинних групах (на персонал, матеріали, субпідрядників та ін.)); 3) розподіл витрат по виробничих процесах (визначені в 2-му пункті витрати розподіляються кількісно по конкретних виробничих процесах); 4) об'єднання витрат.

В результаті формування калькуляції витрат доцільно відокремлювати наступні їх групи: 1) витрати по процесах; 2) витрати по видах витрат; 3) витрати по періодах (етапам реалізації проекту); 4) витрати по споживчих групах і ринках. Річне планування витрат у системі контролінга повинно здійснюватися в три етапи: 1) складання річного плану; 2) визначення на основі річного плану пріоритетних напрямів розвитку підприємства; 3) розбиття річного плану по кварталах, що дозволяє підвищити якість господарських рішень на підприємстві.

Таким чином, проведення дослідження дозволило уточнити поняття планування в системі контролінга витрат, розкрити основні його складові. Надалі необхідно розробити методичні рекомендації для підвищення ефективності планово-облікової діяльності на підприємствах при плануванні у системі контролінга витрат.

ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ АДМІНІСТРУВАННЯ ПДВ У ЧАСТИНІ БЮДЖЕТНОГО ВІДШКОДУВАННЯ

Щодо проблем адміністрування ПДВ, то нині, на жаль, є спроби незаконного отримання коштів з бюджету, можливі через недосконале податкове законодавство. Незаконне відшкодування з бюджету податку на додану вартість на є найбільш популярною схемою ухилення від оподаткування. Тому податок на додану вартість є об'єктом підвищеної уваги з боку як податкових органів, так і науковців.

Використовуючи наукову літературу зарубіжних авторів [2, с. 4—6], а також деякі роботи вітчизняних фахівців [3, 7], можна прийти до висновку про необхідність відокремлення понять «ухилення від оподаткування» та «оптимізація оподаткування».

Оптимізація оподаткування на відміну від ухилення є явищем цілком законним. Наряду з оптимізацією сплати ПДВ використовуються ще й способи мінімізації. Тому в проєкті Податкового кодексу (запропонованому ДПА України) закладено принцип збалансованості ПДВ, за якого мають відшкодовуватися суми ПДВ, які фактично сплачені платником податку до державного бюджету. Це зробить прозорим адміністрування ПДВ та унеможливить будь-які прояви корупції. Для підвищення ефективності адміністрування ПДВ, ліквідації віртуальних заявок на відшкодування та спрощення процедури подання податкової звітності ДПА України здійснює активну роботу із впровадження системи подання, приймання та комп'ютерної обробки податкової звітності в електронному вигляді [1].

Підсумовуючи вищенаведене, можна запропонувати такі шляхи вирішення проблеми ухилення та мінімізації сплати ПДВ в Україні:

- 1) необхідно чітко відокремлювати незаконні дії платників податків та законні;
- 2) боротьба проти оптимізації оподаткування може проводитись винятково шляхом аналізу застосовуваних платниками заходів щодо оптимізації оподаткування із подальшою розробкою проєктів необхідних законодавчих актів;
- 3) пожвавити роботу з організації пошуку засновників фіктивних підприємств та майна таких засновників;

4) необхідно посилити митний контроль і здійснювати більш активну співпрацю (обмін інформації) з податковими органами інших країн;

5) виявляти угоди «поза людське око» та доводити неможливість віднесення сплаченого (нарахованого) за такою угодою ПДВ до складу податкового кредиту;

6) більш активно проводити роботу з населенням, метою якої є доведення того, що ухилення від сплати податків — це не благородний вчинок, а злочин, який нічим не кращий за інші види злочинів.

Література

1. http://www.sta.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=68521&cat_id=48161
2. CCH VAT Briefing, Iss. 31, — Oct., 2003.
3. *Олександр Боскін*. Навіщо платити більше? // Дебет-кредит. — 2001. — № 14.
4. *Li Heng*. China's Biggest Tax Fraud Comes to Light, 19 Sentenced to Death // People's Daily — 2001. — 01. November.
5. *James Oliver, Paul Lashmar*. Mobile phone scam costs VAT billions // The Guardian. — August, 17. — 2002.
6. NAO Standard report 2001–2002. Section 6: National Audit Office Standard Report. — 2001.
7. *Лисенко В. В., Задорожний О. С., Дзісяк О. П.* Ухилення від сплати податків: виявлення та розслідування: Монографія. — К.: Істина, 2008. — 216 с.

Ю. В. Сінько

«Менеджмент ЗЕД», IV курс

Академія митної служби України

Науковий керівник — к. е. н., доцент Новікова Л. Ф.

ПРОБЛЕМИ ВИЗНАЧЕННЯ ТА КОНТРОЛЮ МИТНОЇ ВАРТОСТІ ТОВАРІВ

Однією з найважливіших задач, що стоїть перед митною службою будь-якої країни, є контроль правильності нарахування та сплати обов'язкових податків і зборів на товари, що є предметом зовнішньоторговельних операцій. Базою оподаткування виступає митна вартість. Концептуальні положення обчислення визначені міжнародною Угодою про застосування статті VII ГАТТ.

При виконанні планових показників надходжень митних платежів до Держбюджету важливим є постійний контроль за правильністю визначення митної вартості. Так, за 11 місяців 2007 року завдяки збільшенню бази оподаткування було донараховано до Державного бюджету більше 19 млн грн.

Принципи визначення митної вартості зазначені Розділом XI «Митна вартість товарів. Методи визначення митної вартості товарів» Митного кодексу України. Проте, зрозумілого механізму контролю з боку митних органів за чисельним значенням заявленої (задекларованої) митної вартості товарів, що імпортуються в Україну, у Митному кодексі не визначено.

Слід зазначити, що Уряд України робив спробу налагодити не відомчу, а державну систему контролю за однією з основних складових митної вартості — фактурної вартості, шляхом обміну електронною інформацією з митними відомствами країн Євроспільноти. Але аргументом щодо не запровадження такого інформаційного обміну є сукупність правових перешкод, які обумовлені тим, що Україна не є учасницею низки міжнародних угод і конвенцій.

Необхідно відзначити й важливість Постанови Кабінету Міністрів України від 09.04.2008 р. №339, якою затверджено «Порядок здійснення контролю за правильністю визначення митної вартості товарів». Але безпосередня послідовність контрольних дій посадових осіб митних органів не носить завершений характер, а саме:

- за результатами перевірки документів та відомостей, проведення усного опитування та митного огляду товарів не визначені подальші дії особи, що здійснює такий контроль;

- процедури порівняння заявленого чисельного значення митної вартості з рівнем митної вартості ідентичних чи подібних (аналогічних) товарів або з рівнем цін на такі товари, що є у розпорядженні митного органу, також не має логічного завершення та не надає рекомендацій щодо подальших контрольних дій посадових осіб митного органу після здійснення процедур порівняння;

- застосування інших форм контролю потребує окремого додаткового пояснення та, окрім того, потребує визначення контрольні дії, що безпосередньо можуть здійснювати посадові особи митних органів.

В цілому, законодавство щодо контролю за правильністю визначення митної вартості товарів після закінчення операції митного контролю, митного оформлення та пропуску їх через митний кордон України містить низку «білих плям», які, ймовірно,

кожний митний орган буде заповнювати, виходячи з регіональних міркувань та рівня професійної підготовки.

Отже, визначення митної вартості потребує:

— чіткого дотримування вимог чинного законодавства та відомчих нормативно-правових актів;

— вдосконалення правил визначення та процедури контролю за визначенням митної вартості товарів;

— посилення роботи в напрямку боротьби з контрабандою та порушенням митних правил;

— підвищення ефективності митного контролю, удосконалення взаємодії з суміжними службами.

Необхідно постійно удосконалювати правила контролю за визначенням митної вартості товарів, спираючись на світовий досвід членів СОТ, аби уникнути недоборів податків та зборів до Держбюджету.

О. О. Сливінський

«Фінанси», IV курс

*ДВНЗ «Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана»*

Науковий керівник — к.е.н., доцент Жибер Т.В.

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЕФЕКТИВНОГО ВИКОНАННЯ ПОДАТКАМИ ЇХНЬОЇ ФІСКАЛЬНОЇ ФУНКЦІЇ В УКРАЇНІ

За останні роки номінальний розмір бюджету України зріс майже вчетверо, а також зберігається чітка тенденція до зростання податкових надходжень з кожним роком і у абсолютному вимірі. Так, у 2002 — 2007 рр. вони зросли на 80350,6 млн гривень, або у 2,77 рази. Частка податкових надходжень у доходах бюджету України в 2002 році становила 73,27 %, у 2004 році 69 %, у 2005 — 73,1 % та у 2006 — 73,19 %. Зважаючи на постійну нестачу бюджетних коштів для виконання декларованих державою зобов'язань, Україна зіткнулася з цілим рядом питань щодо ефективного виконання податками їх фінансової функції.

Еквівалентності податкових платежів. При зростанні протягом 1994—2007 рр. податкового тягаря з 31,6 до 35,2 % ВВП, частка видатків консолідованого бюджету на фінансування галузей економіки зменшилася з 14,2 % ВВП до 3,5 %, видатків на соціальний захист і соціальне забезпечення населення — з 7,1 до 4,0 % відповідно, на науку — з 0,8 до 0,4 %, на фінансування

освіти — з 4,8 до 4,6 %, на фінансування охорони здоров'я — з 3,7 до 3,0 %. Навіть при виконанні видатків консолідованого бюджету 2001 р. на рівні 105,1 % розрахункового річного плану, видатки на соціальний захист і соціальне забезпечення недовиконано (95,7 %). Натомість протягом всіх років перевиконувалися річні призначення з фінансування видатків на утримання органів законодавчої і виконавчої влади.

Певне уявлення про розподіл податкового тягара між галузями економіки дає частка податків на продукти та інших податків, пов'язаних з виробництвом, за виключенням субсидій. Цей показник не характеризує податкового тягара в повному обсязі, оскільки не враховує податків на доходи і внесків на соціальне страхування, однак дає можливість оцінити різницю в рівнях оподаткування різних галузей. Найбільший податковий тягар несе промисловість (29,4 %), дещо менший — будівництво (28,0 %), найменший — сільське, лісове та рибне господарство (10,8 %), транспорт та зв'язок (12,7 %).

Порушення принципів оподаткування. Це надання необґрунтованих пільг, податкових кредитів та ін. Наприклад, за результатами проведених перевірок лише у 2007 році донараховано 3500 млн грн, з яких до бюджету надійшло 1500 млн гривень. У ході перевірок щодо правомірності заявлених суб'єктами господарювання до бюджетного відшкодування сум ПДВ упереджено відшкодування з бюджету безпідставно заявленого ПДВ у сумі 5849,6 млн грн, донараховано 189,5 млн грн ПДВ та застосовано фінансових санкцій на суму 122,1 млн гривень. За даними Е. Лібанової, близько 70 % користувачів пільгами становлять небідні, а серед користувачів пільгами на оплату житлово-комунальних послуг частка небідних сягає 77 %. Також не сприяє формуванню конкурентного середовища, раціональності використання ресурсу, створює несприятливий інвестиційний клімат тощо, що в кінцевому результаті пригнічує розвиток економіки привілейоване становище підприємств офіційної економіки та певних потужних бізнес-груп, що не лише користуються пільгами, а й не виконують вчасно зобов'язань перед державою, згодом отримуючи від неї «подарунок» у вигляді списання податкової заборгованості, а також підприємства «тіньового» сектору економіки, які сплачують лише деякі непрямі податки. За оцінками західних експертів, податковий тягар на останній становить лише близько 7 % доданої вартості, створеної на цих підприємствах.

Аналізуючи податкові надходження до державного і місцевих бюджетів, бачимо, що податкові надходження з кожним

роком зростаються, де у держаному бюджеті частка податкових надходжень щодо Зведеного бюджету в цілому має тенденцію до зростання (у 2002 році — 63,7 %, 2003 — 65,8 %, 2004 — 71,0 %, 2005 — 75,9 %, 2006 — 75,4 %) і відповідно частка податкових надходжень до місцевих бюджетів до Зведеного бюджету зменшується, починаючи від 36,3 % у 2002 році і до 24,6 % у 2006 році. На мою думку, слід розподіляти більше податкових надходжень через місцеві бюджети для фінансування потреб щодо розвитку певних регіонів відповідних і це матиме вищу міру ефективності, чим розподіляти і перенаправляти податки для фінансування потреб через державний бюджет. Тобто тут слід більш оптимізувати структуру для ефективності використання податкових надходжень. Що стосується податку на прибуток підприємств та акцизного збору, то тут можна помітити, що починаючи з 2003 року зростає їх надходження до державного бюджету майже в повній мірі і, відповідно, значно зменшується до місцевих бюджетів. Це може бути наслідком податкової політики щодо централізації податкових надходжень до державного бюджету і на мій погляд може мати політичний відтінок для необхідності фінансування ряду заходів. Вважаю за потрібне значно збільшити частку надходжень через місцеві бюджети, це, в свою чергу, дасть більш активний поштовх щодо ефективності використання доходів, побудованого на принципі взаємоконтролю та звітності. Окрему групу займають проблеми законодавчого характеру.

Серед шляхів розв'язання проблем варто приділити увагу комплексності заходів щодо підвищення ефективності виконання податками їх фіскальної функції, а саме вважаю за потрібне прийнятий новий Податковий кодекс для системності подолання низки проблем. Пропоную зменшити податок на додану вартість до 15—17 %; впровадити механізм запобігання зловживанням з боку податківців, який передбачає проведення позапланових перевірок лише за рішенням суду; податкову амністію для легалізації капіталів. Також варто законодавчо закріпити спрощену систему оподаткування та податку на нерухомість, створити автоматизовану системи накопичення інформації про витрати платників — фізичних осіб в особливо великих розмірах (придбання нерухомості, дорогих імпортних автомобілів тощо), а також про укладення цивільних угод (біржових, нотаріальних тощо); створити відповідні інститути контролю, а також інститути залучення представників громадськості до оскарження дій працівників податкової служби.

ФІНАНСОВА КРИЗА — КРОК ДО ВІДРОДЖЕННЯ

Кожен з нас розуміє сутність загальновідомої істини: «Хаос в грошах — призводить до загального хаосу у країні». Тому, на мою думку, проблеми, пов'язані з економічною нестабільністю та занепадом, криються, по-перше, у відношенні людей одне до одного, а по-друге, у недбалому ставленні до коштів та невміння їх раціонально використовувати.

Подолання фінансової кризи можливе шляхом зосередження грошових потоків населення у банківських установах. Останні можуть бути відібрані Незалежним комітетом контролю діяльності Національного банку України загальнонаціональним тенденом на принципах довіри та стабільності.

Після чого у цих установах, на основі договорів роботодавців, можуть бути введені зарплатні картки (для працюючого населення), державні (для пенсіонерів, осіб, яким виплачується допомога, тощо), соціальні (для осіб, які стоять на обліку у фонді зайнятості та ін.) на безкоштовній основі. Що, в свою чергу, дасть можливість збільшити та проконтролювати основну масу грошових потоків.

Уряд матиме можливість: боротись із корупцією, оскільки будуть чітко визначені джерела надходження коштів; відслідковувати частку працюючого і непрацюючого населення, виявити причини безробіття; викоринити неприбуткові організації, приватні підприємства, які внаслідок своєї діяльності не сплачують податки.

Для громадян цей спосіб є зручним, бо значно полегшить здійснення розрахункових операцій. А також, кожен з нас матиме можливість відстежити шляхи надходження коштів та їх витрачання, а, в свою чергу, кошти будуть виконувати свої обов'язкові функції: накопичення, заощадження, примноження.

Для банків — прибутковим, внаслідок обертання зосереджених на рахунках коштів.

Для держави — вигідним, бо сприятиме зростанню фінансової спроможності країни. Цей метод дасть можливість «наблизитися» до рівня економічного розвитку Швейцарії. Ця країна працює

за принципом: «Гроші завжди повинні знаходитись в обороті і приносити користь суспільству і країні, в цілому». Для цього усі кошти повинні бути зосереджені у стабільних фінансових установах країни, по-перше. По-друге, ці установи повинні визивати довіру з боку вкладників. По-третє, виконувати на 100 % покладені на них функції, задовольняти, з одного боку, інтереси країни (рівнем доходності), а з іншого, вкладника (приростом). Оскільки Швейцарії довіряють, там зосереджені більшість грошових коштів країн світу.

Банківська реформа надасть можливість розвивати такі сучасні напрямки підтримки і захисту населення, як кредитування та страхування. А першочерговим у розвитку країни є інвестування найбільш проблемних галузей економіки.

Карткова система розрахунків дасть можливість відкоригувати податкову систему України.

Отже, пріоритетним завданням є відродження фінансової системи країни. А це можливо лише шляхом відновлення довіри до банківської системи у населення і встановлення контролю над фінансовими закладами, з боку держави. А найголовніше, відродити ставлення людей одне до одного, адже кажуть у народі: «Щаслива родина — стабільна країна!»

О. С. Снігур

«Фінанси», V курс

*ДВНЗ «Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана»*

Науковий керівник — к. е. н., професор Золотько І. А.

РЕФОРМУВАННЯ ПОДАТКУ З ДОХОДІВ ФІЗИЧНИХ ОСІБ

Сьогодні в Україні для вдосконалення податкової системи важливим є реформування і подальший розвиток системи оподаткування доходів фізичних осіб, а також пошук шляхів зростання ролі податку з доходів фізичних осіб у формуванні доходів бюджету. Тенденція до зростання ролі даного податку в Україні є позитивною. Але, як свідчить досвід розвинутих країн, бюджетне значення цього податку може бути значно вагоміше. Вирішення даної проблеми залежить від багатьох чинників і є актуальним у сучасних умовах.

Для вирішення даної проблеми необхідним є формування широкої податкової бази, яка дозволить застосовувати невисоку ставку податку, забезпечуючи при цьому достатні надходження до бюджету та суттєве стандартне вирахування, що звільнить від податку доходи малозабезпечених громадян. І тоді буде реалізований головний принцип соціальної справедливості.

До чинників, що ускладнюють процес реформування податку з доходів фізичних осіб, належить ставлення до корисності тіньових доходів з боку найманих працівників та роботодавців. В нашій країні існує можливість детінізації фонду оплати праці. Цей процес пов'язаний не тільки зі зменшенням ставки податку, а й також зі зниженням рівня соціальних платежів.

Неоднозначним також є ставлення до нового порядку стягнення податку з доходів фізичних осіб за пропорційною ставкою. Деякі вітчизняні науковці вважають перехід до нової системи оподаткування податку з доходів фізичних осіб, яка є в Україні правомірним. Але також існує думка, що дане нововведення підкреслює низьку фіскальну ефективність цього податку, оскільки такий перехід є передчасним. Прогресивне оподаткування — це один з найвагоміших інструментів регулювання диференціації доходів населення, рівень якої за період реформування економіки має постійну тенденцію до зростання, і на сьогодні вона не подолана. На мою думку, доцільно було б залишити прогресивне оподаткування, замінивши лише саму шкалу. Крім того, при визначенні об'єкту оподаткування потрібно враховувати поділ загальної суми доходів платників на певні групи, що дасть змогу застосовувати специфічні для кожного виду доходів правила оподаткування і врахувати особливості їх формування.

Одним з напрямів розширення податкової бази є виведення капіталу малого бізнесу «з тіні». Це можливо досягти за допомогою раціоналізації податкового законодавства та суворого контролю за дотриманням податкової дисципліни. Тобто, система оподаткування повинна мати регулюючий, а саме стимулюючий характер.

В іноземних державах зовсім інший підхід до платників податків із доходів фізичних осіб, ніж в Україні. В зарубіжних країнах стан демократії та суспільні норми в значній мірі мають вплив на побудову та функціонування фіскальної політики, яка спрямована на вирішення соціальних питань та економічну мотивацію домогосподарств, а вже потім на забезпечення уряду фінансовими ресурсами. В Україні ж відбувається все навпаки.

На відміну від України, де порядок, ставки, правила оподаткування податком із доходів фізичних осіб встановлюються виключно на загальнодержавному рівні, в іноземних державах органам місцевого самоврядування надано досить широке право в сфері податкової юрисдикції. У таких країнах, як Болгарія, Кіпр, Естонія, Греція, Латвія, Норвегія сьогодні податок з доходів фізичних осіб належить до місцевих податків.

Вітчизняна практика потребує подальшої модернізації і реформування в частині обов'язкового закріплення податкових правил, перегляду існуючих податкових пільг та розробки єдиної, комплексної довгострокової програми, яка б знаходила свою реалізацію не лише на рівні керівних органів управління, а й у низових структурах податкового апарату, що безпосередньо контактують з платниками податку.

І. П. Солдатова

«Фінанси», IV курс

*Запорізький національний технічний університет
Науковий керівник — ас. Логвін К. В.*

ВЕНЧУРНЕ ІНВЕСТИВАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ПРОЕКТІВ ЯК ВАЖЛИВА СКЛАДОВА ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ

В умовах поглиблення нестабільності у фінансово-економічній системі країни важливим є фінансове забезпечення прибуткових та перспективних напрямів діяльності підприємств. Інструментами, за допомогою яких це можна зробити, є венчурні інвестиційні компанії та венчурні фонди інноваційного розвитку. Оскільки 2009 рік визнано роком інновацій, то поширення творчих та науково обґрунтованих підходів у різних сферах підприємницької діяльності мають стати пріоритетним напрямом державної політики.

Результати досліджень окремих питань фінансування інноваційних проектів частково висвітлені в роботах вітчизняних та зарубіжних учених: Ю. М. Жорнокуя, О. О. Лапко, О. В. Красовської, О. М. Кондрашова, О. Л. Дороша, І. Борщука та інших. Од-

нак, залишається недостатньо розкритою проблема венчурного інвестування інноваційних проектів.

У світовій практиці інноваційне інвестування є одним із найважливіших джерел залучення капіталу для компаній, швидке зростання та розвиток яких постійно потребують додаткових інвестицій.

Разом із тим венчурні фонди в Україні використовуються для оптимізації управління активами фінансово-промислових холдингів та зниження податкового навантаження.

Переваги венчурного інвестування полягають у тому, що підприємства можуть отримати інвестиції тоді, коли інші джерела фінансових ресурсів утримуються від ризикованих капіталовкладень.

Фахівці у галузі інвестиційного ринку прогнозують, що протягом 2009—2012 років вітчизняні інвестиційні фонди профінансують інноваційні проекти на суму близько 36 млрд грн, що є значно нижчим за аналогічні показники таких країн, як США, Франція, Німеччина та Китай.

Наприкінці 2008 року кількість венчурних фондів в Україні збільшилась на 57 одиниць. Попри ризикованість вкладень венчурні фонди становлять 89,76 % загального ринку інститутів спільного інвестування. За 2008 рік вартість всіх інвестфондів виросла на 139 % — до 40,780 млрд грн (для порівняння їх кількість у 2006 році становила 5,9 млрд грн, а в 2007 — 17 млрд грн), сукупна вартість чистих активів українських венчурних фондів у 2008 році збільшилась на 131,12 % — до 36,452 млрд грн (в той час як за 2006 обсяг активів однойменних фондів дорівнював 4,5 млрд грн, а за 2007 р. — 15,77).

Рис. 1. Динаміка розвитку венчурних фондів в Україні

У результаті такого стрімкого зростання частка вартості активів інститутів спільного інвестування у ВВП країни за 2007 рік збільшилася з 3,15 % до 5,82 %. Зокрема за допомогою венчурних фондів було профінансовано більшість інноваційних проєктів в агропромисловому комплексі, харчопереробній галузі та сфері високих технологій.

Розвиток венчурної індустрії сприятиме створенню нових комерційно успішних інноваційних підприємств, створенню додаткових робочих місць для кваліфікованого персоналу, забезпеченню довгострокових результатів розвитку підприємств, а також підвищенню норми прибутку в економіці в цілому.

А. В. Солоднюк

«Оподаткування», IV курс

Буковинська державна фінансова академія

Науковий керівник — к.е.н. Романюк І.М.

ДЕКЛАРУВАННЯ ВИТРАТ ЯК ЕФЕКТИВНИЙ ІНСТРУМЕНТ ДЕТИНІЗАЦІЇ ВІТЧИЗНЯНОЇ ЕКОНОМІКИ ТА БОРОТЬБИ З КОРУПЦІЄЮ

Найактуальнішою проблемою України сьогодні є проблема тіньових капіталів і доходів, а також посилення тенденцій розвитку корупції. Загалом, обсяг тіньового сектора економіки України перевищує критичний — таким вважають рівень у 25—30 % від ВВП; «нормальний» рівень — 10—15 %. Причому до цього сектора належать, як правило, заборонені (нелегальні) види діяльності.

Вплив безпосередньо цих факторів відображається на формуванні специфічних особливостей суспільних відносин, на яких ґрунтується функціонування складної соціально-економічної системи. Приховування доходів різних категорій суб'єктів із різних джерел надходжень, і зворотній механізм несанкціонованого залучення фінансових ресурсів в економіку призводять до неконтрольованих процесів: інфляції, невиконання дохідної частини бюджетів, подорожчання кредитних ресурсів, посилення процесів диференціації суспільства, а також формування сприятливих умов для розвитку хабарництва, та культивування у суспільства хибного розуміння необхідності пристосування до умов, котрі генеруються певними «елементами» системи, і мають чітко виражений анти законний характер.

Пошук найоптимальніших інструментів впливу на вирішення цієї парадоксальної ситуації потребує комплексного осмислення та чіткого прогнозування наслідків впливу обраного інструменту. Враховуючи іноземний досвід, а також розуміння принципів дії законів економіки, можна вважати що однією із найкращих альтернатив вирішення цього питання може стати запровадження в Україні механізму декларування витрат, як вищих посадових осіб України, державних службовців, керівників органів місцевого самоврядування, бізнес еліти, так і пересічних громадян. Зрозуміло, що даний захід можливо віднести до інструментів «шокової терапії», оскільки окремі ланки економіки та окремі суб'єкти можуть зазнати значних втрат, але незважаючи ні на що це єдиний метод розірвати «замкнуте коло».

Передусім потрібно розробити законопроект, що забезпечив би нормативне підґрунтя. Механізм дії декларування витрат, як інструмента впливу на негативні явища в економіці і суспільстві загалом, ґрунтується на принципі ланцюгової взаємодії. Аналіз співставлення доходів і витрат окремого суб'єкта, а також запровадження жорстких норм і міри відповідальності за фактами їх невідповідності, забезпечили б прозорість руху фінансових потоків. Практично безглуздо приховувати свої доходи чи брати хабар, не маючи можливості потім витратити кошти одержані незаконним шляхом.

Ефективна реалізація даного заходу неможлива без чіткого контролю і досконалого правового забезпечення, що б враховувала інтереси як держави, так і платників податків. Як запобігти внесенню до декларацій неправдивих даних? У США наприклад фальшування даних декларації — це кримінальний злочин. Побудова контролюючих органів за принципом «стримування — противаг» забезпечить надійний і об'єктивний процес реалізації мети.

Отже, запровадження в Україні декларування витрат як реального інструменту боротьби із корупцією і тінізацією доходів призведе до ряду позитивних зрушень у соціально-економічній системі, наслідками чого стане:

- звуження плацдарму для реалізації корупційних схем;
- відсутність стимулів для приховування доходів;
- стримування інфляції попиту на товари, ціна яких є важливим фактором впливу на купівельну спроможність національної грошової одиниці, зокрема таким товаром є нерухомість;
- мобілізація надходжень до бюджетів різних рівнів за умов провадження зваженої податкової політики що повинна ґрунтуватись на недопущенні надмірного рівня податкового навантаження на економіку;

— поживавлення ділової активності в секторі малого і середнього бізнесу, адже це стане одним із основних шляхів одержання високих прибутків легальним шляхом;

— зниження цін, покращення добробуту населення.

Доцільно запровадити декларування витрат саме зараз в умовах фінансової кризи, оскільки проміжні наслідки реалізації даного заходу будуть мало відчутні на функціонуванні економіки.

В. О. Тимцясь

«Фінанси», IV курс

*ДВНЗ «Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана»*

Науковий керівник — к. е. н., доцент Жибер Т. В.

ВПЛИВ ТІНІЗАЦІЇ ЕКОНОМІКИ НА СОЦІАЛЬНО- ЕКОНОМІЧНІ ПРОЦЕСИ В ДЕРЖАВІ

Свою роботу я вирішила присвятити проблемі відношення наших співвітчизників до питань, пов'язаних з таким процесом, як «тінізація» економіки. Хочу наголосити на хибне уявлення про рівень зайнятості в країні та шлях виходу з цієї ситуації. Головною ідеєю моєї роботи є спроба дещо скоригувати уявлення щодо цих очевидних і в той же час зовсім невідомих процесів.

Багато простих людей, які безпосередньо є учасниками «тінізації» економіки, навіть не здогадуються, що одночасно з гальмуванням багатьох процесів у державі, зокрема соціально-економічного розвитку, цей «страшний» процес водночас приносить користь, як усій державі в цілому, так і пересічним громадянам.

Але проблема не в тому, чому це відбувається, а в тому, що це дає нам, пересічним громадянам. По-перше, тіньова економіка має певний стабілізуючий вплив. Аналіз свідчить, що значні розміри поза легального сектора в країнах, що розвиваються, дозволяють їм легше переносити спади виробництва і кризові явища на світових ринках та значно знизити можливість втрат при цих процесах.

Другим, не менш важливим за перший, наслідком процесу позалегальної діяльності являється забезпечення населення робочими місцями, коли на це не спроможна офіційна економічна діяльність та держава. Серед «позитивів» тінізації не можна не звернути уваги на стимулювання споживчого попиту.

Але ця «тіньова» зайнятість ніяк не впливає на визначення макроекономічних показників, оскільки «де юре» кількість

безробітних не зменшується, ну і відповідно зайнятих не збільшується. На мою думку, в показник реального рівня зайнятості варто було б внести деякі корективи для об'єктивнішого вирішення проблеми неточності інформації щодо зайнятих у нашій країні. А сутність корективів полягає у врахуванні кількості населення, зайнятого «по-тіньовому» у нашій добре відомій формулі.

Отже, раніше ми обраховували показник рівня зайнятості таким чином:

$$\text{Рівень зайнятості} = \frac{\text{Кількість зайнятих}}{(\text{Кількість зайнятих} + \text{кількість безробітних})},$$

і при цьому навіть не задумувались, що отриманий показник насправді є дещо хибним уявленням про існуючу ситуацію

Показник рівня зайнятості з корективами буде виглядати так:

$$\begin{aligned} \text{Рівень зайнятості} = & (\text{Зайняті офіційно} + \\ & + \text{Зайняті неофіційно}) / (\text{зайняті офіційно} + \\ & + \text{зайняті неофіційно} + \text{безробітні-зайняті неофіційно}) = \\ & (\text{зайняті офіційно} + \text{зайняті неофіційно}) / \\ & / (\text{зайняті офіційно} + \text{безробітні}) \end{aligned}$$

Якщо обрахувати ці два показники зазначаючи реальні дані, то ми побачимо, що у скоригованому показнику рівень зайнятості буде вищим.

Але для того, щоб підрахувати новий показник, потрібно визначити власне кількість неофіційно працюючого населення. Точно підрахувати це неможливо, але спробуємо це зробити за допомогою наявних даних. Кількість неофіційно зайнятих візьмемо за 50 % від загальної кількості зайнятих. (Інформація Держкомстату України за січень-березень 2008 року.)

Зайняті офіційно — 20715,2 тис. осіб

Зайняті неофіційно — 20715,2 · 0,5 = 10357,6 тис. осіб

Безробітні — 1578,2 тис. осіб

Рівень зайнятості(1) = 20715,2 / (20715,2 + 1578,2) = 0,929, тобто майже 93 % (тобто безробіття 7 %);

Рівень зайнятості(2) = (20715,2 + 10357,6) / (20715,2 + 1578,2) = 1,39, тобто 139 %.

З отриманого результату не можна зробити однозначні висновки, але такий високий відсоток свідчить про те, що приблизно половина працюючих мають додатковий заробіток або ж безробітні мають деякі підробітки, які офіційно ніде не зазначені.

Маючи скориговані дані можна дещо змінити фінансову політику в країні, зокрема через перерозподіл фінансування. Я про-

понуую не забирати виплати по безробіттю із соціальної сфери, а направити їх в інше русло, наприклад краще фінансувати медицину та соціальний захист дітей, особливо сиріт та інвалідів.

В. Ю. Ткачук

*«Державний фінансовий менеджмент», V курс
ДВНЗ «Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана»*

Науковий керівник — д. е. н., професор Федосов В. М.

ДОХОДНА БАЗА ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ ТА ШЛЯХИ ЇЇ ЗМІЦНЕННЯ

Доходи Державного бюджету України — це частина доходів держави, яка використовується для фінансування виконання органами державної влади загальнодержавних функцій, які визначені Конституцією України.

Державний бюджет є одним з найдієвіше механізмів здійснення фінансової політики держави. У його доходах відображається податкова політика держави, а у видатках — пріоритетні напрями вкладень коштів.

Дослідження проблем формування доходної частини Державного бюджету України викликає інтерес, насамперед тому, що саме бюджет характеризує рівень соціально-економічного розвитку країни, і завдяки його ефективному формуванню і використанню забезпечується економічна і соціальна стабільність та належний життєвий рівень населення.

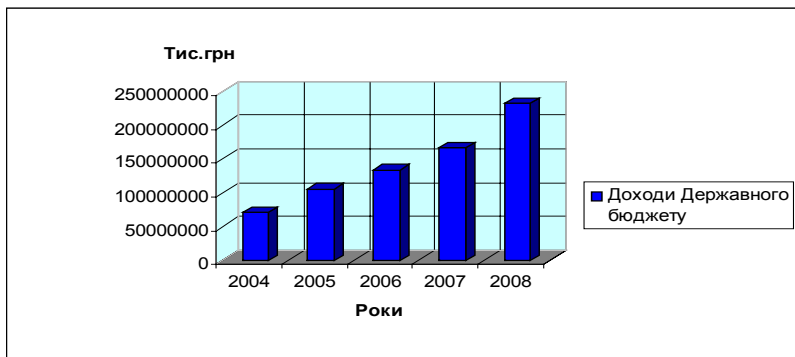

Рис. 1. Динаміка доходів Державного бюджету України (тис. грн)

Як показує вищенаведений малюнок, доходи Державного бюджету мають тенденцію до збільшення протягом останніх п'яти років, проте, як доводить практика, ця сума є недостатньою для реалізації державної внутрішньої і зовнішньої політики, державного регулювання і стимулювання економіки, фінансування соціальної політики з врахуванням довгострокових інтересів країни. Тому, важливою проблемою є реальне наповнення дохідної частини Державного бюджету для оптимального забезпечення здійснення державою своїх функцій, особливо в період світової фінансової кризи.

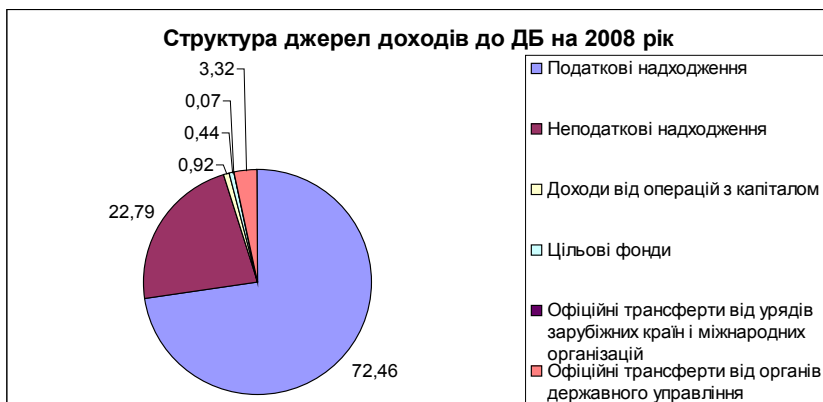

Рис. 2. Структура доходів Державного бюджету України (у %)

Питання наповнення дохідної частини Державного бюджету знаходяться в центрі уваги фінансистів, політиків і науковців. Ними цікавляться і широкі верстви населення.

На нашу думку, варто зауважити, перш за все, що податкова система в цілому потребує кардинальної перебудови і невідкладного реформування, а податкова політика — нових правових засад, підходів та принципів реалізації.

Особливу актуальність мають питання виявлення резервів зростання доходів держави в сучасних умовах господарювання.

Ми вважаємо, що важливим напрямом зростання доходів держави є ліквідація пільг на окремі податки, інші стверджують, що стимулювання пільгами товаровиробників призведе до збільшення обсягів реалізації і, як наслідок, — до збільшення податкових надходжень, особливо в період економічної кризи.

На мою думку, одним із ефективних методів поповнення державної казни стане підвищення штрафів за ухилення від сплати податків.

Також варто зазначити, що для упередження негативних наслідків виконання доходів бюджету необхідно здійснювати їх моніторинг на усіх стадіях бюджетного процесу із застосуванням аналізу, аудиту та здійснення постійного контролю за справлянням податків, зборів і обов'язкових платежів та мобілізацією доходів бюджету відповідно до визначених планових передбачень на бюджетний рік.

С. В. Толкачова

«Правознавство», IV курс

*Національний університет державної
податкової служби України*

Науковий керівник — ст. викладач Кайдаш Л.Ю.

ДЕРЖАВНИЙ КРЕДИТ ЯК ІНСТРУМЕНТ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ

Головною причиною наявності державного кредиту в сучасних умовах є дефіцит бюджетних коштів. Доцільність його використання для формування додаткових фінансових ресурсів держави і покриття бюджетного дефіциту визначається значно меншими негативними наслідками для державних фінансів і грошового обігу країни порівняно з валютними прийомами (наприклад, емісією грошей) балансування доходів і витрат уряду.

Питання державного кредиту, його переваги та недоліки досі є відкритим. Отримуючи кредити, держава має змогу використовувати додаткові можливості для свого економічного й соціального розвитку. Адже суми державних позик — це державні кошти, оскільки держава може їх вільно використовувати і повністю ними розпоряджатися. Однак за своїм фінансовим і економічним характером вони істотно відрізняються від постійних доходів, оскільки пов'язані з певними видатками: відшкодуванням вартості державного цінного папера; виплатою процентів за державними позиками тощо. Одержані державою суми державних позик згодом тягнуть за собою видатки з державного бюджету на погашення державного боргу.

Отже, наслідком державного кредиту є зростання державного боргу. Сума його складається з усіх випущених і непогашених боргових зобов'язань держави (як внутрішніх, так і зовнішніх), включаючи видані гарантії за кредити.

Існує взаємозв'язок між розмірами бюджетного дефіциту і державного боргу. Бюджетний дефіцит збільшує державний борг, а зростання боргу у свою чергу потребує додаткових витрат бюджету на його обслуговування і тим самим збільшує бюджетний дефіцит. На обсягу бюджетного дефіциту відображаються всі зміни у величині державного боргу, в тому числі зумовлені впливом інфляції. Тому важливо, щоб державна заборгованість вимірювалася у реальних, а не лише в номінальних величинах.

Зрозуміло, що обслуговування державного боргу, починаючи з певної межі, може стати досить обтяжливим для держави. Внаслідок цього значно посилюватиметься його вплив на інфляційні процеси. Тому на практиці важливо вміти визначати оптимальну величину державного боргу відносно валового внутрішнього продукту, розміру витрат держави на його обслуговування тощо.

Слід також зазначити, що внутрішній борг має певні переваги над зовнішнім. Повернення внутрішнього боргу і виплати відсотків за ним не зменшують фінансовий потенціал держави, тоді як зовнішній борг має в своїй основі відплив капіталу з держави.

Випуск позики завжди повинен бути обґрунтованим, а це стоюється багатьох аспектів: політичного, фінансового, економічного і правового.

Одним із головних завдань політики управління державним кредитом в Україні має стати зменшення співвідношення державного боргу до ВВП, забезпечення боргової безпеки країни та, відповідно, оптимальної структури державного боргу.

Але проблема використання державного кредиту полягає насамперед не в розмірах державних запозичень, а в їхньому використанні.

Так, державний кредит сприяє економічному розвитку країни, якщо кошти, мобілізовані в бюджет за його допомогою, спрямовуються на фінансування виробничих програм, будівництво нових підприємств, модернізацію і технічну реконструкцію діючих потужностей. Навпаки, економічний розвиток гальмується, якщо кошти, отримані від випуску облігацій державних позик, спрямовуються на фінансування поточних бюджетних витрат, у тому числі на обслуговування державного боргу.

А. И. Трусова

ПРИОРИТЕТНЫЕ НАПРАВЛЕНИЯ ФИНАНСОВОЙ ПОЛИТИКИ ГОСУДАРСТВА, СТИМУЛИРУЮЩИЕ ИННОВАЦИОННЫЕ ПРОЦЕССЫ

С момента получения Украиной статуса независимого государства ее экономика претерпевает сложный процесс рыночного преобразования. Несмотря на проявление положительных тенденций в экономическом росте, в последние годы национальная экономика несет значительные убытки из-за отсутствия благоприятных условий для инновационного развития. Необходимость государственного вмешательства в инновационную деятельность очевидна, поскольку именно активное использование инноваций обеспечивает стране интенсивное развитие и повышение социально-экономического положения в мире. Государство в свою очередь обязано проводить такую финансовую политику, которая будет способствовать благоприятному протеканию инновационных процессов.

Разным аспектам данной проблемы посвящены работы многих отечественных и зарубежных ученых, таких как В. Г. Герасимчук, Л. И. Абалкина, В. П. Александрова, Ю. М. Бажала, П. Л. Волков, С. Ф. Покропивного, А. И. Яковлева, Й. Шумпетера, Р. Фостера, В. М. Геец. Тем не менее ряд аспектов требует дальнейшего теоретического и практического обоснования.

Цель статьи — обозначить приоритетные направления финансовой политики Украины для стимулирования инновационной деятельности и обеспечения оптимальных условий ее функционирования.

Нами были выделены приоритетные направления финансовой политики государства, направленные на оптимизацию форм финансирования инноваций (рис. 1).

Данная схема демонстрирует, что для обеспечения эффективной и стабильной государственной поддержки инновационной активности Украине необходимо:

- уменьшить налоговое давление на предприятия, которые занимаются разработкой и внедрением инноваций;
- снизить ставки кредитного финансирования с целью увеличения объемов банковских инвестиций;
- обеспечить политическую, экономическую и социальную стабильность и предсказуемость.

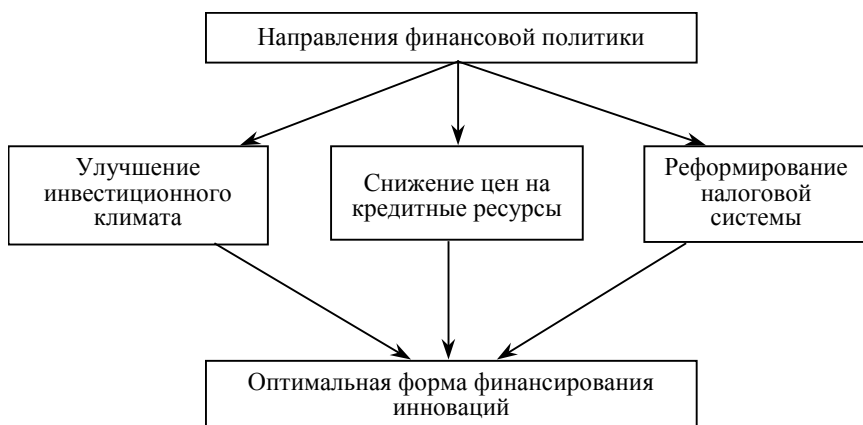

Рис. 1. Приоритетные направления финансовой политики государства, направленные на оптимизацию инновационных процессов

Положительные результаты деятельности государства по предложенным направлениям приведут к созданию эффективной структуры финансирования инновационной деятельности и позволят оптимизировать хозяйственные процессы в экономике.

К. О. Уварова
*«Економіка підприємства», V курс,
 Донецький національний технічний університет
 Науковий керівник — к. е. н., доцент Мешков А. В.*

ВИКОРИСТАННЯ АМОРТИЗАЦІЇ ЯК ВАЖЛИВОГО ІНСТРУМЕНТУ ФОРМУВАННЯ ПОДАТКОВОЇ ПОЛІТИКИ

За даними статистики ступінь зносу основних фондів в 2007 році склав 67,6 %. Якщо враховувати, що в розвинених країнах нормальним вважається рівень зносу у межах 30 %, то можна говорити, що Україна наближається до техніко-технологічної кризи. Високі показники зносу основних фондів і наявна тенденція до його зростання свідчать про неефективну амортизаційну політику, як на рівні окремих підприємств так і на рівні держави, яка не створює умови до оновлення техніки і технологій.

Головною причиною невиконання амортизаційною політикою України своїх функцій є паралельне існування в обліку підприємств двох методів нарахування амортизації. Розмежування на бухгалтерську (економічну) і податкову амортизацію призвело до багатьох розбіжностей у визначенні об'єкта і мети амортизації, кількості груп основних засобів, дозволених норм і методів амортизації, періодичності здійснення амортизаційних відрахувань, терміну корисного використання тощо. Впровадження разом з Законом «Про оподаткування прибутку підприємства» обов'язкового використання податкової амортизації при розрахунку податку на прибуток фактично призвело до втрати ефекту від економічної амортизації. Діюча амортизаційна політика не тільки не дає економії від зменшення бази оподаткування, вона ще і збільшує облікові витрати. Адже навіть нарахування амортизації податковим методом для відображення в бухгалтерському обліку дає результати, нетотожні амортизаційним відрахуванням, розрахованим цим же методом, але для цілей оподаткування.

В жодній розвинутій країні світу податкова амортизація не відокремлюється від економічної. І в США, і в Канаді і в країнах Західної Європи використовують лише бухгалтерську амортизацію, яка забезпечує зменшення бази оподаткування і збільшення нагромаджень інвестиційних коштів. Підприємства самостійно розраховують рівень амортизаційних відрахувань, які б враховували специфіку діяльності, необхідні і максимально можливі темпи оновлення, рівень попиту, конкуренції, свій фінансовий стан тощо.

Враховуючи, що Україна обрала шлях інтеграції з країнами ЄС, то постає необхідність подальшого удосконалення економічної політики країни (і відповідно, податкової), приведення їх нормативно-правової бази до міжнародного рівня. Отже, за результатами проведеного аналізу сучасного стану даної проблеми пропонуються наступні рекомендації:

- 1) відмовлення від розмежування податкової і бухгалтерської амортизації;

- 2) почати використовувати методи економічної амортизації, які використовуються в розвинутих країнах при розрахунку бази оподаткування, іншими словами, як перший етап до Євроінтеграції, легалізувати деякі з них;

- 3) збільшити кількість груп об'єктів амортизації.

Впровадження цих рекомендацій дозволить покращити амортизаційну політику держави як складову податкової політики, а, отже, через покращення фінансового стану підприємств стимулювати процеси відновлення основних фондів країни.

МЕХАНІЗМ УПРАВЛІННЯ ДЕБІТОРСЬКОЮ ЗАБОРГОВАНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА

Механізм управління дебіторською заборгованістю — це комплекс заходів який передбачає застосування певних методів (рис. 1) для ефективного скорочення дебіторської заборгованості прямо чи опосередковано впливаючи на темпи її скорочення або прискорення обіговості.

Рис. 1. Методи управління дебіторською заборгованістю

Враховуючи світовий досвід, відзначимо, що з наведених на рис. 1 методів управління дебіторською заборгованістю найбільш ефективними є продаж дебіторської заборгованості (факторинг) та надання знижок покупцям тому що саме ці два методи мають прямий вплив на управління дебіторською заборгованістю. Ал-

робацію даних методів було проведено на ТОВ «Кременчуцький шкірзавод».

Перший метод полягає у скороченні строків обертання дебіторської заборгованості.

ТОВ «Кременчуцький шкір завод» пропонує свої покупцям наступні умови оплати (табл. 1).

Таблиця 1

УМОВИ РОЗРАХУНКУ

Показник	Значення
Відстрочка платежу 30 дн.	без знижки
Відстрочка платежу 10 дн.	5 % знижка
Вартість продукції	1000 грн
Відсоток за кредитом банку	25 % річних

Відмова від знижки ВТ = 1000 грн, які має заплатити через 30 дн. за умовами контракту.

Розраховуємо вартість поставки зі знижкою $1000 \cdot 0,95 = 950$ грн: сума кредиту складає $950 \cdot 25 \% / 360 \cdot 20 \text{ дн} (30 - 10) = 13,19$ грн;

отже загальна вартість поставки складає $950 + 13,19 = 963,19$ грн.

Для порівняння з попереднім методом припустимо що підприємство продає банку по операції факторингу 1000 грн заборгованості. В такому випадку сума недоотримання підприємством коштів складає:

Винагорода банку $1000 \cdot 15 \% = 150$ грн.

Сума зменшення дебіторської заборгованості $1000 - 150 = 850$ грн.

Примінімо отримані розрахунку безпосередньо до об'єкту дослідження.

Дебіторська заборгованість на кінець 2007 р. складає 2209,1 тис. грн.

Отже шляхом продажу повної суми заборгованості банку за операцією факторингу ми отримаємо 85 % вартості, тобто 1877,74 тис грн ця сума буде віднесена до складу грошових коштів підприємства, а різниця до складу непокритих збитків.

Ю. Ю. Шаманська
«Фінанси», IV курс
ДВНЗ «Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана»
Науковий керівник — к. е. н., доцент Гладченко Л. П.

ВДОСКОНАЛЕННЯ СТРУКТУРИ ДЕРЖАВНОГО БОРГУ УКРАЇНИ

Завданням проведеного дослідження був аналіз структури державного боргу України за видами валют та розробка основних методів мінімізації впливу валютних ризиків. У роботі визначено основні причини нераціональної структури боргу та запропоновано заходи мінімізації впливу валютних ризиків.

Валютний ризик в управлінні державним боргом спричиняється потенційно можливим коливанням курсу гривні відносно валют державного запозичення та коливанням курсу основних іноземних валют між собою. Девальвація гривні не лише збільшує тягар боргових виплат, а й спричиняє підвищення вартості кредиту і зниження рівня податкових надходжень до бюджету. Бюджетна криза в таких умовах може стати каталізатором масштабної фінансової кризи.

У структурі державного боргу України переважає зовнішній борг. Якщо у 1992 році він становила 12 %, а вже у 1993 році — 68 %, починаючи з 2001 року дана частка постійно зростає і на 31 жовтня 2008 року становила 74 %. Зростання боргу в іноземній валюті зумовлене нерозвиненістю внутрішнього ринку капіталів і тим, що зовнішні запозичення дешевші за внутрішні. Проте така тенденція не матиме негативного впливу на обсяги бюджетних видатків лише за умов стабільного валютного курсу та низької інфляції.

Орієнтація уряду на зовнішні ринки позичкових капіталів стримує розвиток внутрішнього ринку облігаційних позик та обмежує використання державних цінних паперів для цілей грошово-кредитного регулювання. Основними причинами низького попиту на ОВДП є низька дохідність, нерегулярність розміщення, невисока ліквідність на вторинному ринку та недовіра населення до держави. Більше того, 54 % боргу деномінованого в українській гривні, не обертається на ринку (утримується НБУ). На початок 2008 року ОВДП України становили 1,3 % ВВП, що є значно

нижчим ніж у інших країнах (Угорщина — 36,4 %, Польща — 21,2 %). Відсутність ліквідних внутрішніх боргових зобов'язань негативно впливає на стабільність банківської системи (низька частка державних цінних паперів у портфелях банків компенсується високою часткою ризикових активів), а також ставить під сумнів ефективність системи пенсійного страхування (частка інвестицій у державні цінні папери становить 3 % проти законодавчо встановленого ліміту 50 %).

Станом на 31 жовтня 2008 року структура державного боргу в іноземній валюті становить: долар США — 67,7 %, євро — 11,2 %, швейцарський франк — 4,1 %, японська ієна — 2,6 %, а українська гривня — 14,4 %. У зв'язку з економічною кризою та нестабільним валютним курсом така структура державного боргу України збільшує навантаження на державний бюджет.

Найпростішим методом оптимізації валютної структури боргових зобов'язань є наближення співвідношення валют, у яких виникають боргові зобов'язання, до валютної структури експорту та валютних резервів НБУ. Цей метод дозволяє уникнути впливу коливань валютних курсів на бюджет. Тому необхідно частку виплат у доларах США зменшити до 33 %, виплати в євро збільшити до 21 %, виплати в гривні збільшити до 31 % [2]. Це дасть змогу частково компенсувати ризик, пов'язаний зі змінами валютних курсів.

Фахівці МВФ встановили, що накопичення внутрішнього державного боргу до 35 % суми банківських депозитів є безпечним для економіки і не спричиняє ефект витіснення державними позиками приватних інвестицій. В Україні станом на 1 вересня 2007 року даний показник становив 3,5 %. Тому одним із важливих способів мінімізації валютних ризиків може стати переорієнтація уряду на внутрішні запозичення.

Література

1. Вахненко Т. Державний борг України: оптимізація структури та управління ризиками // Світ фінансів. — 2008. — № 1 (14). — С. 10—28.
2. Федосов В. М., Колот О. А. Управління державним боргом у контексті ризик-менеджменту // Фінанси України. — 2008. — № 3. — С. 3—33.

ПРОБЛЕМИ КОНКУРЕНТОЗДАТНОСТІ БАНКІВСЬКИХ УСТАНОВ

В даний час в Україні формуються умови для функціонування конкурентного ринку в банківській сфері, завдяки чому кожен банк створює власні конкурентні переваги. Питання конкурентної боротьби в банківському секторі, а також методи оцінки конкурентоспроможності розглянуті в працях І. А. Аванесової, Ю. А. Заруби, К. В. Павлюк, Н. М. Шелудько та інших авторів.

Метою даної статті є: визначення особливостей конкуренції в банківській сфері та визначення основних конкурентних орієнтирів у діяльності банків.

На сьогоднішній день відбувається посилення конкуренції між вітчизняними і західними банками. Іноземні банки з дешевшими фінансовими ресурсами пропонують високий рівень обслуговування і широкий спектр банківських послуг.

До основних показників фінансової конкурентоспроможності комерційних банків відносять власний капітал, чистий прибуток і чисті активи. Можливість банку своєчасно і без збитків для себе виконувати власні зобов'язання — одна з основних складових його фінансової конкурентоспроможності.

Останнім часом популярності набув метод визначення конкурентної позиції банку на основі теорії конкурентних переваг. Зовнішня конкурентна перевага — це перевага в якості обслуговування, яка створює «цінність для клієнта» внаслідок більш повного задоволення його потреб. Вона збільшує переваги банку, тому може змусити ринок установити ціну вищу, ніж у пріоритетного конкурента, який не має такої переваги (її можна назвати перевагою в ціні послуги). Оцінкою такої конкурентної переваги можна вважати еластичність попиту за ціною.

Внутрішня конкурентна перевага — це перевага банку у витратах, яка створює «цінність для власника» внаслідок вищої продуктивності. Внутрішня перевага забезпечує банку більшу стійкість до зниження ціни продажу, яка нав'язана ринком або конкурентами, та вищу рентабельність.

Ці два типи конкурентної переваги, що мають різне походження, часто виявляються несумісними. Вважають, що їх можна виявити під час визначення «ринкової сили» (співвідношення мак-

симальної ціни продажу товару конкретної організації і ціни пріоритетного конкурента) та «продуктивності» (співвідношення витрат на одиницю продукції конкретної організації і пріоритетного конкурента).

На сьогоднішній день спостерігається така ситуація, що в умовах загострення світової кризи, яка торкнулася і України, проблеми виникають в крупних системних банках більше ніж у регіональних банках. Це пов'язано з тим, що системні банки обслуговують велику кількість промислових підприємств що належать до різних форм власності, а менш крупні банки обслуговують певну фінансову групу, тобто підтримують фінансові потоки в цій групі, тим самим вони забезпечують стійкість до змін в умовах нестабільності зовнішнього середовища.

Підсумовуючи вище сказане, можна зробити такі висновки:

— у нинішньому своєму стані українські банківські установи мають низький (за європейськими мірками) рівень конкурентоспроможності, що зумовлено групою об'єктивних і суб'єктивних факторів. З огляду на це потрібно якнайшвидше розробити і впровадити комплекс заходів щодо підвищення конкурентоспроможності банківської системи України;

— важливими заходами щодо підвищення конкурентоспроможності банківської системи України є: створення у країні ланки комерційних спеціалізованих банківських установ, посилення регіональної складової розвитку банківської системи, започаткування створення фінансово-інноваційних груп за участю банківських установ для підвищення ефективності функціонування фінансів на регіональному рівні.

Н. Ю. Шило

«Фінанси», IV курс

*Запорізький національний технічний університет
Науковий керівник — ас. Логвін К. В.*

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ РИНКУ ІПОТЕЧНОГО КРЕДИТУВАННЯ В УКРАЇНІ

Попри низку державних програм у сфері кредитування, проблема житлового забезпечення населення залишається однією з найактуальніших. Частково вирішити її можна завдяки вдосконаленню механізму іпотечного кредитування на придбання чи будівництво житла.

Проблему розвитку іпотечного кредитування вивчають такі вітчизняні та зарубіжні вчені: О. Берегуля, С. Башлай, К. Шевченко, В. Конопльов, Є. Бублик, С. Хангтінгтон, Л. В. Ганновер та ін. У своїх працях автори по-різному підходять до розкриття методологічного апарату іпотечного кредитування. Єдиною залишається думка стосовно іпотечного кредитування як ефективної форми залучення вільних фінансових ресурсів.

При існуючій ситуації в Україні варто використовувати той зарубіжний досвід іпотечного кредитування, який найбільшою мірою забезпечує врахування соціально-політичних реалій країни та найбільшою мірою відповідатиме особливостям національної економіки в цілому.

Різке зростання житлового будівництва в США стимулювалося не стільки житловими потребами, скільки бізнесовими мотивами. Було переглянуто та фактично відкинуто класичну кредитну політику банків, яка завжди вимагала ретельної перевірки платоспроможності позичальників при видачі іпотечних позик. Процедура видачі іпотечних кредитів було також спрощено.

Фактично іпотекою змогли скористатися понад 90 % працездатних громадян. Це призвело до втягування до неї некредитоспроможних категорій населення і до зниження кредитної дисципліни. За експертними оцінками, обсяг ризикованих кредитів перевищував 1 трлн дол. США.

Такі кредити призвели до величезних збитків банків (Lehman Brothers, HBOS) та фінансових компаній, а також до лихоманки на фондових ринках. Так іпотечна криза в США дуже серйозно вплинула на житлове будівництво, банківську систему, фінансовий та фондовий ринки країни.

Щодо ситуації в Україні, то питома вага іпотеки в загальному кредитному портфелі банків за перше півріччя 2008 року зросла з 13,4 до 13,6 % за рахунок того, що темпи зростання обсягів іпотечних кредитів (13,9 %) перевищували темпи зростання обсягів загального банківського кредитування (12,6 %). При цьому спостерігалось зростання гривневого сегмента ринку іпотечного кредитування з 16,4 до 17,7 %.

До проблеми в іпотечному кредитуванні також можна віднести валютизацію кредитів. Це містить у собі додатковий ризик, оскільки при зниженні курсу національної валюти зростають ризики неплатоспроможності.

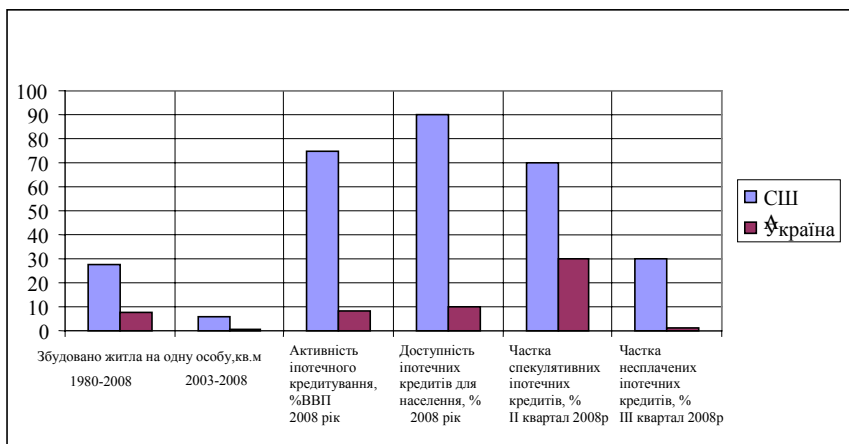

Рис. 1. Порівняльний аналіз ринку іпотечного кредитування України та США

Ефективне функціонування ринку іпотечного кредитування передбачає ефективність законодавства, яке на комплексній основі забезпечує формування належної правової бази для розвитку іпотечного кредитування. Програмою законодавства на найближчий період має стати розробка механізму оцінки ризиків надання іпотечних кредитів та стимулювання пропозиції житла.

Л. М. Шишка

«Економіка підприємства», V курс

Донецький національний технічний університет

Науковий керівник — к. е. н., доцент Попова О. Ю.

ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВОЇ ПОЛІТИКИ В УМОВАХ АНТИКРИЗОВОГО УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

Для кожного явища та процесу притаманні властивості коливання від розвитку до занепаду, що спостерігаються як на макрорівні так і на макрорівні. Їх подолання в певній мірі залежить від різновиду та сфери поширення, проте найчастіше макроекономічні протиріччя у певній мірі зумовлюють мікроекономічні — на рівні безпосередньо підприємства. Економічна теорія розглядає занепад як прояв кризових явищ у ракурсі циклічних та закономірно обу-

мовлений процесів загострення протиріч у діючій системі, що супроводжується різкою зміною тенденції зростання на занепад.

На підприємстві подолання кризових явищ починається з розробки ефективної фінансової політики, прилаштованої до особливостей діяльності та зовнішнього оточення. Яка базується на системі цілісного та всебічного фінансового аналізу, спрямованого на виявлення ознак кризового розвитку підприємства. Фінансова політика як складова частина обліку та управління покликана безперервно спостерігати за коливанням показників фінансового стану на кожній фазі циклічного розвитку.

Отже, якщо підприємство отримує збитки по окремих господарських операціях, подовжується тривалість операційного та фінансового циклів, знижується прибуток від реалізації продукції та капіталу, ринкова вартість цінних паперів — це свідчить про зародження кризових явищ. Наступною фазою є риза платоспроможності — періодичний та все триваліший дефіцит грошових коштів для виконання ним своїх зобов'язань та фінансування своєї поточної діяльності. Як слідство закономірно обумовлених тенденцій кризових явищ — неспроможність підприємства задовольнити вимоги кредиторів більше ніж трьох місяців, призупинення його господарської діяльності та порушення справи про банкрутство.

Формування антикризової фінансової політики підприємства покликане запобігати кризі. Це по суті стратегічне управління, що базується на фінансово-економічних та соціальних чинниках. Перша група чинників покликана підвищити фінансову спроможність та зміцнити позицію на фондовому ринку, що досягається різними шляхами та напрямками. Серед яких можна навести: зростання вартості акцій, підвищення капіталізації суб'єктів господарювання, впровадження інформаційної інтеграції шляхом створення баз даних з усіма типовими моделями продукції, модернізація та удосконалення технологічних процесів тощо. Зокрема підвищення ефективності використання оборотних коштів шляхом скорочення тривалості виробничого процесу, часу зберігання сировини, часу знаходження оборотних коштів у сфері виробництва за рахунок вдосконалення організації технологічних процесів, усунення невиробничих витрат, скорочення ручної праці, впровадження оперативно — виробничого планування, зниження наднормативних залишків. Ефективне управління ціноутворенням в значній мірі залежить від угодженої роботи маркетингових служб. Слід зауважити, що стимулювання збуту на різних етапах життєвого циклу, чітко спланований вихід і утримання впливу на окремі сегменти ринку, вивчення цінової інформації на сировину

та комплектуючі, диференціація ціни за місцем, категоріями покупців і часом.

Значення соціального чинника у подоланні кирзових явищ торкається концепції підвищення якості кваліфікації робітників. На сучасному ринку праці конкурентоспроможними вважають тих робітників, що володіють не лише технічними засобами праці, а також спроможні адаптуватися у критичних ситуаціях, швидко вчитись та прилаштовуватись до змін. Зворотний бік цієї концепції полягає у тому, що такі вимоги не повинні вступати у супереч з мотивацією робітників, адже із зростанням якості кадрів зростає їх, так би мовити, «вартість». Отже, соціальні фактори фінансової політики включають використання ефективних моделей стимулювання високих результатів діяльності, прогресивних форм оплати праці і стимулювання праці, систему заохочування.

Фінансова політика підприємства, яка контролює виведення з кризи та ліквідацію її наслідків, передбачає тактичне антикризове фінансове управління, основна частина таких заходів контролюється в системі оперативного контролінгу. Головною його метою є організація системи управління досягненням поточних фінансових цілей: виручки від реалізації, отриманого прибутку, співвідношення постійних та змінних витрат, рентабельності капіталу тощо.

Таким чином формування та впровадження фінансової політики на підприємстві у кризових ситуаціях посідає провідне місце за своїм стратегічним і тактичним значенням. Вона допомагає не лише виявити кризу та подолати її наслідки, а також розробити й упровадити систему заходів контролю результатів управління результатами.

Д. О. Дем'янчук

Студент 3 курсу спец. 6101

Факультет економіки та управління

Науковий керівник — к. е. н., проф. Гапонюк М. А.

ВПЛИВ ФІНАНСОВОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ НА ТРАНСФОРМАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ

Однією із найбільш ефективних складових економічної політики держави є фінансова політика, яка являє собою комплекс заходів, які здійснюються державою у сфері фінансів. «Фінанси — сукупність грошових відносин, пов'язаних із формуванням, мобі-

лізацією і розміщенням фінансових ресурсів та з обміном, розподілом і перерозподілом вартості створеного на основі їх використання валового внутрішнього продукту, а за певних умов — і національного багатства» [1, с. 796]. В економічній науці для глибокого та всебічного аналізу фінансової політики держави крім поняття «фінанси» досліджуються такі економічні категорії, як «кредит», «податки», «бюджет» і т. ін. «Кредит — позика в грошовій або товарній формі на умовах повернення у певний термін з виплатою відсотка» [2, с. 93].

Виходячи із визначень, на нашу думку, фінанси є більш узагальнюючою категорією, ніж кредит, який охоплює певну сферу фінансових відносин. Кредит є однією із форм фінансових відносин.

Але фінанси і кредит являють собою єдину систему, спрямовану на забезпечення в достатній кількості фінансовими ресурсами процесу створення та руху ВВП і національного доходу.

Враховуючи тісний взаємозв'язок і єдність фінансів і кредиту, фінансова політика держави може розглядатися як єдність монетарної (грошово-кредитної) і фіскальної (бюджетно-податкової) політики.

Фіскальна політика — це політика держави, спрямована на формування доходів державного бюджету та визначення державних видатків, тобто використання державного бюджету.

Оскільки фіскальна політика має дві складові — податкова та бюджетна політики, то основними інструментами фіскальної політики являються: податки; державні субсидії для стимулювання підприємств на виробництво певних видів продукції; державні запозичення; соціальні трансферти для підтримки певних верств населення країни.

Одна із найважливіших проблем фіскальної політики — це оптимальне співвідношення доходів і витрат державного бюджету. Що стосується витрат, то історичний досвід показує, а теорія А. Вагнера доводить, що з економічним розвитком суспільства державні витрати постійно зростають, тому проблема стосується «...оптимізації витрат стосовно темпів економічного зростання. Щодо економіки України, то тут важко сьогодні визначити оптимальність витрат держави, оскільки триває процес становлення державності, що вимагає відповідних витрат з виконання державною владою своїх функцій» [3, с. 369].

Трансформаційні процеси в пострадянських країнах, у тому числі в Україні, зумовили низьку ефективність фіскальної політики. Доцільно назвати наступні негативні чинники трансформа-

ційних процесів, які зумовлюють низьку результативність фіскальної політики.

По-перше, дія політичного чинника, пов'язаного із проблемами становлення державності. В Україні має місце недосконалість і незавершеність державного законодавства, яке не сприяє формуванню правової економічної культури, ідеології матеріального заохочення підприємницької ініціативи. Суперечності між законодавчою, виконавчою та судовою владою визначають неефективність проведення науково обґрунтованої економічної політики.

По-друге, незавершеність приватизації та невизначеність форм власності викликають невизначеність джерел державних фінансових надходжень, механізмів прийняття рішень у фінансовій політиці.

По-третє, суб'єкти господарювання на мікрорівні не мають ознак ринкової поведінки, розвитку такої поведінки не сприяє держава.

По-четверте, для економіки України характерною є незавершеність інституційних процесів, що позначається на характері фінансових відносин між державою і суб'єктами господарювання [3, с. 371—372].

Підвищення ефективності фіскальної політики повинно бути забезпечено за рахунок вдосконалення як податкової політики, так і через вдосконалення бюджетного процесу, а також через ряд антиінфляційних заходів. В умовах значних коливань в економічній системі повинні включатися потужні державні регулятори, які мають назву: дискреційна фіскальна політика. Під такою політикою розуміють свідоме регулювання розмірами податків та державними видатками з метою зміни обсягів національного виробництва, прискорення економічного зростання, стримування інфляції.

Другою важливою складовою фінансової політики є монетарна політика. Вона являє собою комплекс заходів органів державної влади щодо управління грошима. Монетаризм сформувався в середині 50-х років XX ст. на основі кількісної теорії грошей М. Фрідмена.

Монетарна політика в Україні здійснюється через Національний банк, головним завданням якого є досягнення та підтримка фінансової стабільності в країні, забезпечення стабільності гривні.

Результативність фінансової політики значною мірою визначається узгодженістю її складових, перш за все, збалансованістю та узгодженістю фіскальної і монетарної політики. В Україні склалася така ситуація, коли в сфері монетарної політики досяг-

нуті окремі позитивні результати, а вплив бюджетної політики на економічний розвиток країни дуже незначний. Головним чином це пояснюється тим, що бюджет в Україні перетворився в арену політичних дискусій та суперечок, оскільки внаслідок нескінченних криз та виборів різні політичні сили на перший план ставлять завдання соціальної спрямованості бюджету. На жаль, питання про вплив бюджетної політики на економічний розвиток або не розглядається, або відкладається на далеку перспективу. На нашу думку, бюджет безперечно повинен мати соціальну спрямованість, але за рахунок фінансування створення нових робочих місць, перепідготовки та підвищення кваліфікації кадрів, освіти, медичної сфери, за рахунок всебічної підтримки вітчизняного виробництва, структурної перебудови економіки, конкурентних галузей. Коли бюджетна політика буде сприяти та забезпечувати стабільне зростання ВВП та НД, тоді бюджет країни буде мати найбільшу соціальну спрямованість.

Ефективність фінансової політики багато в чому залежить від політичної та економічної стабільності в країні, від інституціональних змін у суспільстві, тактичних і стратегічних завдань соціально-економічного розвитку країни.

Трансформація суспільства потребує суттєвого коригування фінансової політики держави. Одними засобами жорсткої монетарної політики сприяти економічному розвитку неможливо. Дуже актуальним є завдання суттєвого поліпшення фіскальної політики держави як у сфері оподаткування, так і у сфері державних інвестицій. Фінансовий капітал повинен «підживлювати» реальний сектор економіки, збільшувати виробничий капітал країни.

Література

1. Економічна енциклопедія. — К.: Академія, 2002 р., т. 3.
2. Економічна енциклопедія. — К.: Академія, 2001 р., т. 2.
3. Трансформаційна економіка: За ред. чл.-кор. НАНУ, д. ек. н., проф. Савчука В. С. та ін. — К.: КНЕУ, 2006.
4. Офіційний сайт Державного Комітету статистики України: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
5. Смагин В. Л. Формування та розвиток фінансового ринку в умовах трансформаційної економіки. — К.: КНЕУ, 2008.

ЗМІСТ

<i>Вступне слово ректора університету, доктора економічних наук, професора А. Ф. Павленка</i>	3
<i>Арнаут А. В.</i> Напрями реформування фінансової системи України	5
<i>Артеменко К. Ф.</i> Проблеми та перспективи розвитку фінансової політики України в контексті її економічного зростання.	6
<i>Базавлук А. В.</i> Україна сьогодні — Аргентина вчора: прогнози і реалії	8
<i>Батенко Ю. В.</i> Стратегічні напрямки підвищення конкурентноздатності сільськогосподарських підприємств в умовах вступу до СОТ.	11
<i>Беденко І. С.</i> Управління ризиками в сфері оборотних активів підприємства	12
<i>Безугла І. А.</i> Вплив спрощеної системи оподаткування на інвестиційну спроможність підприємств	14
<i>Білоусько М. Ю.</i> Оподаткування доходів громадян та шляхи його удосконалення	16
<i>Буркот Н. В.</i> Удосконалення режиму оподаткування як один з ключових факторів поліпшення інвестиційного клімату в Україні	18
<i>Бутрик С. В.</i> Криза в банківській системі України як вісник соціально-економічних негараздів.	19
<i>Василиха О. Б.</i> Засоби з мінімізації інвестиційних ризиків	21
<i>Вахітова О. В.</i> Податкова політика як фактор впливу на розвиток інвестиційної діяльності в Україні.	23

<i>Гірка К. С.</i> Фінансова політика як механізм управління економікою країни	25
<i>Гущенко А. С.</i> Чинники, що впливають на надходження ПДВ до бюджету	27
<i>Губкіна Д. Д.</i> Мотивації співробітників як одна зі складових соціально-економічного розвитку	29
<i>Давиденко О. А.</i> Акцизний збір і його роль у формуванні доходів бюджету	31
<i>Довжук Л. О.</i> Світова криза: прояви та заходи щодо її подолання в Україні	33
<i>Єременко І. В.</i> Стійке фінансування підприємства в умовах кризи	35
<i>Єршова Т. С.</i> Зарубіжний досвід обов'язкового медичного страхування та його запровадження в Україні	37
<i>Єфремова В. Б.</i> Оподаткування операцій з давальницької сировини та виготовлення з неї готової продукції	40
<i>Жук М. М.</i> Оптимізація фінансування видатків Державного бюджету України та формування людського капіталу	41
<i>Завора О. А.</i> Конфлікт інтересів: економіка і політика	44
<i>Заворотнєва О. Ю.</i> Системний підхід до організації управління економічною безпекою підприємства	46
<i>Загребельна Н. В.</i> Бюджетна політика України	47
<i>Захаревич А. О.</i> Актуальні питання фінансування соціальної реклами в Україні	49
<i>Іващенко Л. В.</i> Управління потоками грошових коштів у рамках формування вартості підприємства	51
<i>Кабанов О. І.</i> Оцінка дії чинників зовнішнього середовища на процес управління прибутком підприємства	53
<i>Карпюк Р. М.</i> Методи впливу місцевих фінансів на розвиток регіонів	54
<i>Ковальчук А. В.</i> Проблеми залучення іноземних інвестицій та шляхи їх подолання	56
<i>Кофан Г. А.</i> Шляхи реформування податкової системи України у напрямку забезпечення сталого економічного розвитку	58

<i>Криворучко М. Ю.</i> Концептуальні засади державної фінансової політики в Україні	59
<i>Крисіна І. В.</i> Фінансування культури та культурно-освітніх закладів: проблеми та шляхи їх вирішення	60
<i>Лазоряк М. І.</i> Проблемні питання та напрямки реформування місцевого оподаткування в Україні	62
<i>Літкевич О. В.</i> Напрямки оптимізації соціальної політики в Україні	65
<i>Лось Т. Д.</i> Податок на додану вартість як фіскальний інструмент держави	66
<i>Лук'янов А. О.</i> Проблеми формування фінансових ресурсів банківської системи України	69
<i>Масюк С. М.</i> Введення податку на нерухомість в Україні	71
<i>Ментель О. Ю.</i> Комплексний механізм інвестиційного процесу як засіб забезпечення фінансової стабільності економіки	73
<i>Мещерякова А. Ф.</i> Податкове стимулювання інвестиційної діяльності підприємств	75
<i>Мороз В. В.</i> Методичні підходи до діагностики фінансового потенціалу підприємства	77
<i>Морозова В. В.</i> НПФ на фінансовому ринку України	78
<i>Нагорна А. М.</i> Державне фінансування попередження онкологічних захворювань	80
<i>Науменко І. О.</i> Уточнення економічного змісту категорій оборотного капіталу	82
<i>Немчін М. С.</i> Методика управління ризиками інвестиційних проектів	85
<i>Онищенко Д. В.</i> Фінансові аспекти управління продуктивністю праці	86
<i>Останчук Н. П.</i> Фінансовий вимір активізації транскордонного співробітництва в Україні	88
<i>Парандій О. В.</i> Методика кількісної оцінки ефективності управління активами інвестиційного фонду	90

<i>Петюренко І. М.</i> Деякі аспекти переміщення валютних цінностей через митний кордон України	91
<i>Пистогов Є. А.</i> Вплив податкової політики держави на інвестиційний клімат в Україні	93
<i>Подколзін В. А.</i> Фінансове забезпечення комунальних підприємств	95
<i>Попко І. Г., Костюк І. В.</i> Вплив держави на рівень інфляції . . .	97
<i>Ременець Д. С.</i> Влияние инфляционных процессов на уровень затрат предприятия	98
<i>Савлук О. В.</i> Засади визначення інвестиційної привабливості регіону	100
<i>Свідзінська Г. Ю.</i> Інвестиційний клімат в Україні: стан, проблеми, перспективи в майбутньому	103
<i>Секерина Г. В.</i> Планування господарської діяльності підприємства в системі контролінга витрат	105
<i>Синьовид І. В.</i> Підвищення ефективності адміністрування ПДВ у частині бюджетного відшкодування	107
<i>Сінько Ю. В.</i> Проблеми визначення та контролю митної вартості товарів	108
<i>Сливінський О. О.</i> Актуальні проблеми ефективного виконання податками їхньої фіскальної функції	110
<i>Слуцька Н. С.</i> Фінансова криза — крок до відродження	113
<i>Снігур О. С.</i> Реформування податку з доходів фізичних осіб .	114
<i>Солдатова І. П.</i> Венчурне інвестування інноваційних проєктів як важлива складова державної політики України	116
<i>Солоднюк А. В.</i> Декларування витрат як ефективний інструмент детінізації вітчизняної економіки та боротьби з корупцією	118
<i>Тимцясь В. О.</i> Вплив тінізації економіки на соціально-економічні процеси в державі	120
<i>Ткачук В. Ю.</i> Доходна база Державного бюджету та шляхи її зміцнення	122
<i>Толкачова С. В.</i> Державний кредит як інструмент економічного розвитку	124

<i>Трусова А. І.</i> Приоритетные направления финансовой политики государства, стимулирующие инновационные процессы . .	126
<i>Уварова К. О.</i> Використання амортизації як важливого інструменту формування податкової політики	127
<i>Чирва М. М.</i> Механізм управління дебіторською заборгованістю підприємства	129
<i>Шаманська Ю. Ю.</i> Вдосконалення структури державного боргу України	131
<i>Шаманський М. С.</i> Сучасні проблеми конкурентноздатності банківських установ	133
<i>Шило Н. Ю.</i> Проблеми і перспективи розвитку ринку іпотечного кредитування в Україні	134
<i>Шишка Л. М.</i> Формування фінансової політики в умовах антикризового управління підприємством	136
<i>Дем'янчук Д. О.</i> Вплив фінансової політики України на трансформаційні процеси	138

Наукове видання

ЗАСАДИ ТА ІНСТРУМЕНТИ АКТИВІЗАЦІЇ ФІНАНСОВОГО ВПЛИВУ НА СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК УКРАЇНИ

***Збірник матеріалів
Всеукраїнської міжвузівської
наукової студентської конференції***

20 березня 2009 р.

*Художник обкладинки Т. Зябліцева
Коректор Є. Піцаль
Верстка О. Шкатунова*

Підп. до друку 25.02.09. Формат 60 84/16. Папір офсет. № 1.
Гарнітура Тип Таймс. Друк офсет. Ум. друк. арк. 8,14.
Обл.-вид. арк. 9,26. Наклад 100 пр. Зам. № 09-3654.

Державний вищий навчальний заклад
«Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана»
03680, м. Київ, проспект Перемоги, 54/1

Свідоцтво про внесення до Державного реєстру
суб'єктів видавничої справи (серія ДК, № 235 від 07.11.2000)

Тел./факс (044) 537-61-41; тел. (044) 537-61-44
E-mail: publish@kneu.kiev.ua

Для нотаток

Для нотаток

Для нотаток

Для нотаток

Для нотаток